

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

І РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 30

София, сжбота, 24 декември

1927 г.

31. заседание

Петък, 23 декември 1927 година.

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ, въ 16 ч. 40 м.)

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни) Понеже има нужното число народни представители, откривамъ заседанието.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Никола Андреевъ, Ставри Андреевъ, Драгомиръ Апостоловъ, Никола Аретовъ, Рангелъ Барбанаковъ, Иванъ Бомбевъ, Илия Бояджийски, д-ръ Владимиръ Бурилковъ, Григоръ Василевъ, Никола Владовъ, Вълчо Даскаловъ, Вълчовъ, Хюсеинъ х. Галибовъ, Павелъ Георгиевъ, Христо Горневъ, Владимиръ Димитровъ, Добри Димитровъ, Стефанъ Димитровъ Момчо Дочевъ, Борисъ Евтимовъ, Георги Енчевъ, Станю Златевъ, Димитъръ Ивановъ II, Георги Илиевъ, Иванъ Казанджиевъ, Панайотъ Тинчевъ Калчевъ, Колю Кожаклиевъ, Иванъ Куртевъ, Янко Куцаровъ, Кънчо Кънчевъ, Димо Къорчевъ, Коста Лулчевъ, Иванъ Лъкарски, Александъръ Малиновъ, Димитъръ Мангъровъ, Калоянъ Маноловъ, Петъръ Миновъ, Василъ Митевъ, Добри Митевъ, Димитъръ Мишайковъ, Миланъ Момчиловъ, д-ръ Борисъ Николовъ, Иванъ х. Николовъ, Петъръ Панайотовъ, Димитъръ п. Пандовъ, Малинъ Паневъ, Иванъ Петровъ, Григоръ Реджовъ, д-ръ Владимиръ Руменовъ, Николай Савовъ, Никола Сапунджиевъ, Георги Славовъ, Боянъ Смиловъ, Христо Статевъ, Таско Стоилковъ, д-ръ Владимиръ Такевъ, Константинъ Томовъ, Ангелъ Узунъ, Иванъ Христовъ, Кръстю п. Ътковъ, Петъръ Цуцумановъ, Григоръ Чешмеджиевъ, Георги Юртовъ, Димитъръ Яневъ, Сотиръ Яневъ и Иванъ п. Янчевъ)

Съобщавамъ, че бюрото на Събранието е разрешило отпускъ на следнитъ народни представители:

На г. Антонъ Ченгелиевъ — 3 дни;
На г. Димитъръ Бъровъ — 1 день;
На г. Ангелъ Томчевъ — 1 день;
На г. Иванъ Казанджиевъ — 1 день;
На г. Никола Бурмовъ — 1 день;
На г. Иванъ х. Николовъ — 1 день;
На г. Григоръ Реджовъ — 2 дни и
На г. Йосифъ Марулевъ — 1 день.

Съобщавамъ на г. г. народнитъ представители, че е постъпило питане отъ бългослатинския народенъ представителъ г. Тончо Мечкарски къмъ г. министра на желъзницитъ, пощитъ и телеграфитъ относително вземането отъ чиновника на гара Кнежа за три билети цъла такса, вмѣсто половина, на делегати за конгреса на Земледѣлския сюзъ въ Пловдивъ.

Постъпило е питане отъ врачанския народенъ представителъ г. Кръстю Пастуховъ до г. министъръ-председателя и г. министра на финанситъ, съ което питане иска да знае: (Чете)

„1. Прекъснати, преустановени или продължени съ преговоритъ за държавния заемъ?

„2. Какво истинско има въ общо разпространения слухъ, че преговоритъ съ спънати по въпроситъ за устройството на Българската народна банка и за уреждане смѣткитъ съ „Дисконто-Гезелшафтъ“?

„3. Съществуватъ ли други спънки и каква ще бжде занаяредъ линията на правителството?“

Тия питання ще се съобщятъ на надлежитъ министри, за да отговорятъ.

Д. Богдановъ (д): Г. председателю! На 22 ноември отпразвихъ питане къмъ г. министра на войната и г. министра на вътрешнитъ работи за неправилното прилагане на военното положение въ Кюстендилския окръгъ. Оттогава измина повече отъ единъ месецъ, а отговоръ не съмъ получилъ. Поради характера на това питане, азъ моля да наредите за по-скорошенъ отговоръ.

Н. Стамболевъ (з. в): Не само на това питане, но и на други питання не е отговорено. Това е вече система.

Д. Богдановъ (д): На Камарата ще се даде ваканция, избори приближаватъ, а на партиитъ се отнема възможността да проявятъ своя дейность.

Азъ пакъ моля да наредите за по-скорошното отговаряне на мосто питане.

Председателстващъ А. Христовъ: Ще се съобщи на г. г. министритъ да отговорятъ.

Пристъпваме къмъ точка първа отъ дневния редъ — трето четене законопроекта за разрешаване на Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти оборотенъ капиталъ за стопанската експлоатация на държавни гори. Моля г. секретаря да прочете законопроекта.

Секретаръ Н. Търкалановъ (д. сг): (Прочита законопроекта изцѣло, заедно съ прибавката, приста на второ четене)

Председателстващъ А. Христовъ: Моля, тѣзи г. г. народни представители, които приематъ на трето четене законопроекта за разрешаване на Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти оборотенъ капиталъ за стопанската експлоатация на държавни гори, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 9)

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — първо четене тълкувателния законопроектъ по приложението на чл. 10 алинея първа отъ закона за окръжнитъ съвети и пр. — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Грънчаровъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! При почване дебатитъ по законопроекта, който е предметъ на разискване, се направи една констатация отъ народния представителъ г. Христо Стояновъ, че докато разискванията по другитъ законопроекти вървѣли плавно, спокойно, разискванията по този законопроектъ почнали да се развиватъ неспокойно, нервно. Азъ съмъ напълно съгласенъ съ тази констатация. Обаче дължа да заявя, че тази нервность, тази голъма заинтересованость и неспокойствие, при които се разглежда този законопроектъ, се дължатъ на това, че самиятъ законопроектъ е отъ голъмо значение и че нѣкои г. г. народни представители, въ рѣшки всичко това, гледатъ много леко на тази работа.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Това можехте да не го казвате.

Д. Грънчаровъ (з. в): Ще ме извините, г. г. народни представители, но азъ съмъ дълженъ да кажа, че както самитъ вносител на законопроекта, така и г. министърътъ на вътрешнитъ работи и г. министърътъ на правосъдието не гледатъ сериозно на този законопроектъ.

Отъ сговориститъ: А-а-а! Хайде-де!

С. Савовъ (д. сг): Много казано!

Д. Грънчаровъ (з. в): Касае се въпросътъ да се даде тълкувание на чл. 10 отъ закона за окръжнитъ съвети, по който Върховниятъ касационенъ съдъ е далъ тълкувание.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Вие имате всичкия интересъ да бждете спокойни.

Д. Грънчаровъ (з. в): И вмѣсто г. министърътъ на вътрешнитъ работи или този на правосъдието да сезиратъ Народното събрание съ този въпросъ, ние виждаме, че по частна инициатива се внася единъ законопроектъ, съ който се иска да се измѣни тълкуванието на Върховния касационенъ съдъ. Това ясно доказва, че отъ страна на тѣзи народни представители, които внасятъ този законопроектъ, има известно недовѣрие къмъ Върховния касационенъ съдъ.

П. Гаговъ (д. сг): Това е стара пѣсенъ на новъ гласъ!

Д. Грънчаровъ (з. в): Не е стара пѣсенъ на новъ гласъ, а това е действителното положение.

П. Гаговъ (д. сг): Презъ твоитъ очила!

Д. Грънчаровъ (з. в): Не презъ моитъ очила.

С. Савовъ (д. сг): Вие искате да ги замѣнявате съ народни сѣдии.

Д. Грънчаровъ (з. в): Въ самитъ мотиви къмъ този законопроектъ между другото се казва: (Чете) „... за да не се дава възможностъ за разколебаване както въ силата на закона и авторитета на съдебната властъ, така и въ зачитането отъ последната истинската воля на законодателя, внасяме настоящия законопроектъ, който молимъ да бжде приетъ и гласуванъ“.

Г. г. народни представители! Само този пасажъ отъ мотивитъ на законопроекта говори много нѣщо за това, което азъ тукъ лансирахъ. Вамъ е известно, че Върховниятъ касационенъ съдъ е далъ тълкувание на чл. 10 отъ закона за окръжнитъ съвети, като е постановилъ, че той се отнася и за общинскитъ съвети.

С. Савовъ: (д. сг): Тамъ е спорътъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Съ това тълкувание на Върховния касационенъ съдъ настѣпи миръ и спокойствие въ всички градски и селски общини. А за да даде такава тълкувание Върховниятъ касационенъ съдъ, азъ съмъ дълбоко убеденъ, че той, при разглеждането на този въпросъ, е взелъ предъ видъ всички съображения, като е ималъ предъ видъ преди всичко волята на законодателя.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Вие нали сте го прочели?

С. Савовъ (д. сг): Ти прочелъ ли си каква е била волята на народнитъ представители?

Д. Грънчаровъ (з. в): Ще Ви кажа. — Въ Върховния касационенъ съдъ има сѣдии, които сѣ разгледали и решили този въпросъ само като такива, но не и като партизани.

А. Ниронковъ (д. сг): Ти челъ ли си това решение?

Д. Грънчаровъ (з. в): Но, за голѣмо съжаление, г. г. народни представители, властващата партия, нѣмайки възможностъ по другъ начинъ да измѣни това решение, прибѣгва до помощта на Народното събрание.

Прави много силно впечатление и обстоятелството, че вносител на този законопроектъ сѣ двама бивши администратори, окръжни управители, които, вѣроятно, най-добре сѣ разбрали смисъла и значението на това тълкувание на Върховния касационенъ съдъ и най-добре схващатъ прѣчкитъ, които имъ се създаватъ, за да бъркатъ въ работитъ на общинскитъ съвети,

С. Савовъ (д. сг): Подписали сѣ и други, които не сѣ били окръжни управители.

Д. Грънчаровъ (з. в): Г. г. народни представители! Този въпросъ е много важенъ, и азъ моля всички да погледнемъ на него съ всичката сериозностъ и да му дадемъ такава разрешение, каквото диктуватъ добре разбранитъ интереси на всички общински съвети, като се абстрахираме отъ партизанството при неговото разрешение.

Единъ отъ вносителитъ каза тукъ, че тълкуванието на Върховния касационенъ съдъ е криво поради това, че не е спасена волята на законодателя при гласуването на закона за окръжнитъ съвети. И само поради тази причина се иска Народното събрание да даде ново тълкувание въ смисълъ, че чл. 10 се отнася само за окръжнитъ, но не и за общинскитъ съвети.

П. Гаговъ (д. сг): Това показва, че не си челъ закона.

Д. Грънчаровъ (з. в): Челъ съмъ го. Азъ ви казахъ, че когато Върховниятъ касационенъ съдъ е разгледалъ и решилъ този въпросъ, той е взелъ предъ видъ всички обстоятелства; азъ зная, че при решаването на този въпросъ сѣ се взели дневницитъ на Народното събрание и сѣ се имали предъ видъ разискванията, които сѣ станали тукъ по закона за окръжнитъ съвети. И азъ, следъ като прелистихъ дневницитъ на Народното събрание и прочетохъ дебатитъ, дойдохъ до убеждение, че волята на законодателя е била именно такава, каквато сѣ я схванали и членоветъ на Върховния касационенъ съдъ.

Ще ми позволите да ви прочета нѣкои цитати отъ речитъ на нѣкои г. г. народни представители, които сѣ говорили при разглеждането на този законъ, за да се увѣрите, че чл. 10 се касае не само за окръжнитъ съвети, но и за общинскитъ съвети.

Г. Хараламби Христовъ, при първото четене, възставайки срещу постановлението за разтуряне на окръжнитъ съвети, както е било въ проекта — при подаване оставкитъ отъ половината първоизбрани съветници — между другото, казва: (Чете) „Ние бихме желали въ новия законопроектъ да се вмъкне постановление по този пунктъ отъ първия законопроектъ“ — внесенъ отъ г. министъръ Русевъ, изработенъ отъ конференцията на окръжнитъ постяни комисиии — „и то когато се изчерпятъ листитъ, а не както се предвижда сега“.

По-нататъкъ казва: „Тази е обикновената практика на партизанството въ българския политически животъ: ще насилишъ единъ общински съветникъ да си даде оставката, ще подгонишъ другъ, ще кандардисашъ трети, за да дойдатъ до половината, та да разтуришъ единъ общински съветъ“ — говори за общински съветъ — „да поставишъ тамъ свои партизани. Сѣщото ще се прилага и по отношение на нѣкои окръжни съвети. Мене ми се чини, че по това, въ каквито партийни групировки да се числимъ, противно мнение не може да има, че при тия разтуряния“ — говори за общинитъ и окръжитъ — „ще трѣбва да се постави единъ редъ, разтурянето да става тогава, когато се изчерпятъ листитъ“ и т. н., както е редакцията на чл. 10 отъ закона за окръжнитъ съвети.

Г. Константинъ Бозвелиевъ при второто четене се е спрѣлъ по-обширно върху редакцията на чл. 10 отъ закона за окръжнитъ съвети. Между другото той е казалъ: „Нашето внимание трѣбва да бжде насочено къмъ окончателното затваряне на вратитъ за разтурянето както на окръжнитъ, така и на общинскитъ съвети“, и предлага сегашната редакция на чл. 10 — тая, която Народното събрание тогава е приело.

Г. Панайотъ Деневъ сѣщо при второто четене, спирайки се на въпроса за разтурянето на окръжнитъ съвети, между другото, казва: „Но въпросътъ сега е, кога може да се разтури общински или окръженъ съветъ: дали когато половината отъ съветницитъ си подадатъ оставкитъ, или при изчерпване на кандидатнитъ листи“. Впоследствие и г. Панайотъ Деневъ се присъединява къмъ мнението на г. Бозвелиевъ за сегашната редакция на чл. 10.

Г. Фаденхехтъ, при второто четене, по чл. 10, между другото, казва: „Разтуряне на общински съветъ, разтуряне на окръженъ съветъ — това е нѣщо несъвмѣстимо съ истинското значение на народната воля. Но въпросътъ не е само теоритически — той е чисто практически. Ние трѣбва да гарантираме единъ стабилитетъ на общинскитъ и окръжни самоуправителни тѣла, да създадемъ чрезъ закона една по-друга психология отъ тази, която днесъ съществува у насъ,

и чрез закона да повлияемъ за подобрене на нашитѣ политически ярави. А това ще се постигне тогава, когато възприемемъ началото, че едно самоуправително тѣло, веднѣжъ дошло да живѣе по волята на избирателитѣ, трѣбва да изживѣе своя мандатъ“.

По-нататъкъ, по поводъ на единъ апострофъ отъ г. Цоноу Бръшляновъ, той каза: „Азъ преценявамъ злото отъ едната и отъ другата страна и намирамъ, че много по-голъмо е злото, ако задържимъ досегашната наша система — да се разтурятъ окръжни и общински съвети предсрочно по подаване оставка или по други причини. Азъ намирамъ, че ще бѣде една голѣма реформа, съ която Демократическиятъ сговоръ ще може да се гордѣе, ако възприемемъ принципа, че окръжни съвети не могатъ да се разтурятъ, освенъ тогава, когато тѣ станатъ неспособни да работятъ, поради изчерпване на всички листи и се намали числото на съветниците, напр., до $\frac{2}{3}$ отъ онзи съставъ, който трѣбва да има единъ окръженъ съветъ, за да може да работи“. И заявява г. Фаденхехтъ по-нататъкъ, че се присъединява къмъ предложението на г. Бозвелиевъ.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Ама за окръжнитѣ съвети?

Д. Грънчаровъ (з. в): Да, за окръжнитѣ съвети, но отначало той говори за окръжнитѣ и общинскитѣ съвети.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Другото е пожелание.

Д. Грънчаровъ (з. в): Прочетете избирателния законъ и ще видите, че членоветѣ, които уреждатъ положението на окръжнитѣ съвети, се използватъ и за общинскитѣ съвети, тъй като тѣ сж неразривно свързани единъ съ другъ. Общинитѣ и окръжията сж самоуправителнитѣ тѣла, за които говори и г. Фаденхехтъ.

П. Гаговъ (д. сг): Има ли закони за селскитѣ и за градскитѣ общини?

Д. Грънчаровъ (з. в): Независимо отъ това, въ този законъ за окръжнитѣ съвети помѣстени сж всички измѣнения, които засѣгатъ положения въ самия избирателенъ законъ. Въ този избирателенъ законъ (Показва закона), който е гласуванъ отъ Народното събрание, който не е частно издание, а държавно, въ чл. 144, алинея четвърта, е помѣстенъ текстътъ на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети. Онази алинея, която е била дотогава, се е премахнала, а вмѣсто нея е поставенъ чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети. Обаче чл. 158 отъ избирателния законъ въ неговата цѣлостъ си остава смѣнитъ. Алинея трета на чл. 158 казва, че постановленията на чл. 144 и други се отнасятъ и за общинскитѣ съвети.

При това положение, когато алинея четвърта на чл. 144 е текстътъ на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети и когато чл. 158, алинея трета, отъ избирателния законъ ви казва, че чл. 144 се отнася и за общинскитѣ съвети, съ какво право можете да разсѣждате, че този членъ се отнася само за окръжнитѣ съвети? Погледнато отъ формална гледна точка, решението на Върховния касационенъ съдъ е право и вие не трѣбваше да повдигате този въпросъ.

Обаче знае се целта, г. г. народни представители, която се преследва съ това предложение за даване тълкувание на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети. Предстоятъ ни общински избори. Следъ тълкуванието на Върховния касационенъ съдъ, както ви е известно, на много мѣста не, а почти навсѣкжде, дето се правѣха опити да се разтурятъ общински съвети, тѣзи опити се осуетиха. На всички ви е известно какви своеволия сж вършени съ общинскитѣ съвети отъ редъ години, особено когато приближатъ законодателни избори: пристѣпва се масово къмъ разтуряне на общинскитѣ съвети и се назначаватъ на тѣхно мѣсто тричленки, които произвеждатъ изборитѣ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Признайте, че при произвеждането на последнитѣ законодателни избори не се засегна това опредѣление на Касационния съдъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Какъ не се засегна?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Искамъ да подчертая, че то бѣше въ сила при последнитѣ законодателни избори.

Д. Грънчаровъ (з. в): Съгласенъ съмъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Това искамъ да подчертая.

Д. Грънчаровъ (з. в): Но азъ нѣкъ ще подчертая други факти, които говорятъ зле за нашата действителност. Азъ ще припомня, че въ маса общини, където общинскитѣ съвети избраха постоянни присѣтствия, решенията за утвърждаването на тѣзи постоянни присѣтствия се държеха въ чекмеджетата на околийскитѣ началници, а общинитѣ се управляваха отъ тричленки, при редовно избрани общински съвети.

П. Гаговъ (д. сг): Така бѣше при Райко Даскаловъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Нали 9 юний дойде, за да диквидира съ това положение! Да признаемъ, че е имало такъв случай — не само презъ наше време, но и презъ времето на всички други режими. Но нали вие вдигнахте знамето на 9 юний, за да се премахнатъ тѣзи престѣпления, вършени дотогава?

А. Пиронковъ (д. сг): Нѣма ги сега.

Д. Грънчаровъ (з. в): Защо идете сега да ги вършите? Защо, следъ като въ закона за окръжнитѣ съвети прокарахе едно такова положение, което, споредъ думитѣ на г. Фаденхехтъ — съ които съмъ съгласенъ и азъ — прави честь на Демократическия сговоръ, сега, следъ като сте направили крачка напредъ, правите петъ назадъ? Ами че това положение е отъ голѣмо значение. То ще даде възможностъ на нашитѣ окръжни и общински съвети да заживѣятъ единъ по-спокоенъ животъ, да почнатъ да нареждатъ своитѣ работи, както диктуватъ тѣхнитѣ интереси. Ами представете си какво ще излѣзе, когато не можете да имате едно постоянно присѣтствие, което да остане за по-дълго време и почнатитѣ мѣроприятия да ги изкара докрай? Много естествено: нищо нѣма да излѣзе.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Грънчаровъ! Цитирайте напълно мнението на г. Фаденхехта, който каза по-нататъкъ, поне две трети отъ членоветѣ да останатъ. Ако, напр., съветниците сж 12, поне осемъ да останатъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Да, напълно съмъ съгласенъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Съобразете едното съ другото и тогава цитирайте.

Д. Грънчаровъ (з. в): Ама тъкмо това цитирахъ азъ. Това е мнението на г. Фаденхехтъ и това мнение той го е далъ съ огледъ, да не се достигне до онаи резултати, за които г. Търкалановъ и други г. г. народни представители съобщиха, че благодарение на това тълкувание на Върховния касационенъ съдъ, има общински съвети, останали съ 3—4 души съветници. Ако г. Фаденхехтъ е направилъ това предложение, той го е предварително обмислил, и то ще има добри резултати.

Ц. Бръшляновъ (д. сг): Има общински съвети съ трима души съветници. Това може ли да остане?

Д. Грънчаровъ (з. в): Г. Бръшляновъ! Вие вѣроятно не чухте, какво казахъ азъ. Азъ съмъ напълно съгласенъ съ мнението на г. Фаденхехтъ и мисля, че, ако вие желаете да настѣпите спокойствие и да нѣма чума по селскитѣ и градски общини, трѣбва да възприемете това гледище на г. Фаденхехтъ. То е много практично и ще бѣде много резултатно.

Х. Баралиевъ (с. д): Г. Фаденхехтъ има дългъ да го подкрепи отново.

А. Пиронковъ (д. сг): Когато гласуваме единъ новъ законъ за градскитѣ и селски общини.

Д. Грънчаровъ (з. в): Г. г. народни представители! Ще ми позволите да цитирамъ само нѣкои случаи, отъ които ще видите какво става съ нашитѣ самоуправителни, въ каквички, учреждения — общини и окръжи.

А. Пиронковъ (д. сг): Кой тури кавичкитѣ? Дружба-шитѣ ли?

Д. Грънчаровъ (з. в): Вие ги турихте.

А. Пиронков (д. сг): Хайде-де!

Д. Грънчаров (з. в): Да. Въ гр. Дулиница имаше общински съвет, който въ болшинството си бѣше, е, и винаги ще бѣде опозиционенъ.

Т. Христов (д. сг): Голѣма дума!

Д. Грънчаров (з. в): Да, такава е съотношението на силитѣ.

Н. Пждарев (д. сг): Когато вие ще управлявате пакъ ли ще бѣдете въ меншенство?

Д. Грънчаров (з. в): Да, опозиционенъ ще бѣде, признавамъ го. — Кметуваше г. Ивановъ, който изхождаше отъ Демократическия сговоръ — отъ Народния сговоръ — въ коалиция съ националибералитѣ. Другитѣ г-да — отъ Демократическата партия въ Сговора — пожелаха да разтурятъ съвета, защото трѣбовало месети да се създаватъ на свои хора. Това бѣше единствената причина, защото трѣбва да признае, че постоянното присѣствие, съ г. Иванова начело, бѣше много дейно. То направи за Дулиница толкова, колкото малцина въ миналото сѣ правили. И въпрѣки това, само за да се настани за кметъ братътъ на единъ виденъ демократъ въ Дулиница, прибѣгна се къмъ разтуряне на общинския съветъ. И понеже нѣмаха достатъчно число съветници, които да си подадатъ оставката, почнаха да ги привикватъ въ околийското управление. И не прави впечатление, г. г. народни представители, че сѣ викали опозиционери общински съветници, ами викаха тѣхния помощникъ кметъ, който бѣше и си е демократъ по убеждение, сега въ Сговора, и съ силата на полицията и на заплашванията го накараха да си даде оставката. По такъвъ начинъ се разтури общинскиятъ съветъ въ Дулиница.

А. Пиронков (д. сг): Басни разиравящ!

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Това е навсѣкжде.

Д. Грънчаров (з. в): Впоследствие, когато се назначи тричленна комисия и когато тя отиде да приеме, стариятъ кметъ огражда общината съ свои хора и не позволява председателя да дойде и да приеме. Последниятъ пъкъ, отъ своя страна, взима полиция и той отива въ общината. Само благодарение благоразумието на кмета г. Ивановъ, който отстъпи, тричленната комисия прие и почна работа, която, за голѣмо съжаление, до новитѣ общински избори не вървѣше добре.

Сега общинскиятъ съветъ въ Дулиница има пакъ единъ най-разнообразенъ съставъ. Демократитѣ-сговористи сѣ само двама, другитѣ сговористи и тѣ сѣ двама, обаче въ коалиция демократи-сговористи и либерали, подкрепени и отъ другитѣ, работятъ. Онитаха се този пътъ другитѣ отъ народняшкото племе, тъй да се изрази, да разтурятъ съвета, обаче това решение на Касационния съдъ ги възпря. И по настоящемъ общината, макаръ и не много дейна, все пакъ работи и не е изпаднала въ положението, въ което бѣше при тричленнитѣ.

Другъ случай въ сѣщата околия — селото Тополица. Тамъ управляватъ сговористи отъ едното и отъ другото племе. Искать, обаче, да разтурватъ общинския съветъ. Работата отива дотамъ, че се хващатъ за коситѣ и се хапятъ: на кмета, който бѣше народнякъ, му отхапаха бузата. (Смѣхъ) Туй е фактъ, г-да.

П. Гагов (д. сг): Сигурно този, който го е захапалъ, е билъ дружбащъ.

Д. Грънчаров (з. в): Отъ другото племе е.

П. Гагов (д. сг): По-рано сигурно е билъ дружбащъ.

Д. Грънчаров (з. в): Въ с. Сепарева баня издаватъ покана за събиране на съвета съ дневенъ редъ: бламиране кмета и помощника. Преди това въ сѣботата околийскиятъ началникъ повиква опозиционнитѣ съветници и правителствениитѣ отъ другата страна и ги заплашва, по никакъвъ начинъ да не сѣ посмѣли да бламиратъ кмета, защото волята на околийския началникъ и на неговитѣ приятели била, щото този да бѣде кметъ. Пъкъ той е бившъ националибералъ и такъвъ ще си бѣде занаяредъ, обаче сега турилъ една розова лента отгоре и минава за демократъ-сговористъ! Избира се новъ кметъ — и той е демократъ-сговористъ, обаче, неудобенъ за другитѣ — отива да приеме об-

щината, секретарь-бирникътъ му състави актъ, защото билъ вземалъ нѣкои закони, просто ги билъ открадналъ отъ общината! Грабватъ го стражари, каратъ го става околийското управление въ Дулиница и следъ два, три дни разиравя го освободиха. Цѣла година вече утвърдението на общинския съветъ въ с. Смочево е въ чекмеджето на околийския началникъ и тричленката си управлява.

Сѣщото нѣщо става и съ окръжнитѣ съвети. Вие знаете, че Кюстендилскиятъ окръженъ съветъ бѣше опозиционенъ. Окръжнитѣ съветници се събиратъ на редовна сесия съ дневенъ редъ: изборъ на постоянна комисия, гласуване бюджета и т. п. и избиратъ опозиционери за председателъ и членове на постоянната комисия. Въ този моментъ, обаче, вахътва полицията и, предъ очитѣ на окръженъ съдъ, предъ очитѣ на прокуроръ и на окръженъ управителъ, разгонва съветницитѣ като най-последни разбойници. Когато това, г. г. народни представители, може да става съ единъ окръженъ съветъ, въ единъ окръженъ центъръ, където, както ви казахъ, има прокуроръ, има окръженъ съдъ; когато това може да се върши директно посредствомъ общински съветници, можете да си представите, какво може да става съ опозиционнитѣ общински съветници. Цѣли съвети ще бидатъ разгонвани, съществуванетоъ имъ ще зависи отъ волята на околийския началникъ или на окръжния управителъ. Съ това предложение, г. г. народни представители, вие искате тъкмо тази практика да се въведе.

Азъ мисля, че вие ще направите голѣма грѣшка, ако приемете това предложение, защото по косвенъ пътъ ще изкажете недоверие на Върховния касационенъ съдъ, отъ една страна, а отъ друга страна ще се повърнете къмъ една практика, при която не е имало абсолютно никаква свобода на така нареченитѣ самоуправителни тѣла. Азъ мисля, г. г. народни представители, че ще бѣде най-добре да се възприеме и по отношение на общинскитѣ съвети онай формула, която г. Фаденхехтъ е предложилъ при гласуванетоъ на законопроекта за окръжнитѣ съвети. И вмѣсто да се внесе по часна инициатива законодателно предложение, за да се даде друго тълкувание на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, азъ мисля, че би било най-добре г. министърътъ на вътрешнитѣ работи да внесе специаленъ законопроектъ, съ който да уреди тази материя въ смисълъ, прокараното въ чл. 10 на този законъ положение да се отнася не само до окръжнитѣ, но и до общинскитѣ съвети. Да се иска, щото общинскитѣ съвети да не може да се разтурватъ до изчерпване на листитѣ, като оставатъ въ съставъ $\frac{2}{3}$ отъ числото на избранитѣ съветници, това ще бѣде най-правилно разрешение и вие действително ще можете да се гордѣте съ тази реформа.

П. Палиев (д. сг): Какъ бихте погледнали на реформата, да се назначаватъ кметове отъ централната властъ?

Д. Грънчаров (з. в): Това, което вие искате, е фактически назначаване на кметоветѣ.

П. Палиев (д. сг): Вашето гледище какво е за една такава реформа — да се назначаватъ кметоветѣ отъ централната властъ?

Д. Грънчаров (д. в): Ние ви казахме нашето становище: да се даде възможностъ на общинскитѣ съвети да си избиратъ сами кметоветѣ. Ние сме за автономията на общинскитѣ и окръжнитѣ самоуправителни тѣла. И вие, г. Палиевъ, при второто четене на закона за окръжнитѣ съвети, при разглеждането на чл. 10, казвате че не приемате разтурванетоъ да става по подаване оставка на половината съветници, . . .

П. Палиев (д. сг): Това е върно.

Д. Грънчаров (з. в): . . . а искате да се приеме положението, когато $\frac{2}{3}$ отъ съветницитѣ си дадатъ оставкитѣ. Вие казвате, че това вече сте го възприели и трѣбва да ви се благодари. Действително, заслужава да ви се благодари, особено за онова предложение, което прави г. Фаденхехтъ. И азъ мисля, че тази формула ще бѣде най-удобна, и ние молимъ народното представителство да се съгласи . . .

П. Палиев (д. сг): Тя е само за окръжнитѣ съвети. Вие погрѣшно цитирате г. Фаденхехтъ.

Д. Грънчаров (з. в): Г. Палиевъ! Г. Фаденхехтъ когато говори, говори едновременно за общинскитѣ и окръжни съвети.

П. Палиевъ (д. сг): Тъкмо той казва, че този чл. 10 е за окръжните съвети, не за общинските.

Д. Грънчаровъ (з. в): Добре, бе джанамъ, вие имате ли пѣно противъ чл. 10 отъ закона за окръжните съвети да има приложение и по отношение на общинските съвети?

А. Пиронковъ (д. сг): Неприложимъ е за общинските съвети.

Д. Грънчаровъ (з. в): Защо?

А. Пиронковъ (д. сг): Защото не може въ единъ законъ, въ който се урежда материята за окръжните съвети, да се урежда и материята за общинските съвети.

Д. Грънчаровъ (з. в): Материята за окръжните съвети е неразривно свързана съ материята за общинските съвети. Така е въ избирателния законъ. И когато сѣ ставали дебати, сѣ ставали именно въ такъвъ смисълъ. Азъ ви прочетохъ цитата отъ речта на г. Фаденхехтъ и вие, вѣрвамъ, сте разбрали.

Ето защо, г. г. народни представители, по тѣзи съображения, които изнесохме, ние не можемъ да се съгласимъ съ това предложение и молимъ, въ името на добре разбранитѣ общински интереси, да се съгласите да се приложи чл. 10 отъ закона за окръжните съвети и по отношение на общинските съвети. Увѣрявамъ ви, съ това вие ще спечелите, а нѣма нищо да изгубите. (Ръкоплъскания отъ земледѣлцитѣ — крило Врабча)

Н. Търкалановъ (д. сг): Мерси!

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Калайджиевъ.

Х. Калайджиевъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители!

С. Савовъ (д. сг): Вие сте противъ самоуправителнитѣ тѣла, какво ще разправяшъ сега?

Нѣкой отъ стовориститѣ: Той ще разправи, какъ е въ Русия.

Х. Калайджиевъ (раб): Въпросътъ, който се повдига отъ законодателното предложение на нѣколко души бивши окръжни управители, именно за тълкуванието на чл. 10 алинея първа отъ закона за окръжните съвети, се разисква съ интересъ. И интересътъ е обяснимъ, защото фактически съ тая въпросъ се засѣга самоуправлението на изборнитѣ учреждения и запазването на последнитѣ отъ посѣгателството на управляващата партия.

Работническата партия, г. г. народни представители, е за строгото запазване автономността на изборнитѣ учреждения, защото тя смѣта, че слабитѣ социални слоеве съ своята многочисленостъ биха могли да взематъ въ своитѣ рѣце тия учреждения и да прокаратъ една дейностъ съобразно тѣхнитѣ интереси, безъ да може да се намѣсва въ тая дейностъ централната властъ. Обаче нашата политическа история е пълна съ примѣри за таква вмѣшателства.

Автономността на нашитѣ изборни учреждения е гарантирана отъ нашата конституция и отъ нашитѣ закони. Обаче то е само писано на книга — и ще кажа по-нататъкъ защо — както си оставатъ писани само на книга много закони, особено тия, отнасящи се до защита на работницитѣ. Автономността на изборнитѣ учреждения е винаги нарушавана отъ всички управлявали буржоазни партии. Тя се е нарушавала — както каза г. Тома Константиновъ — съ факта, че селскитѣ и градскитѣ общини сѣ подъ опеката на околийски началници, окръжни управители и на Вътрешното министерство. Тая опека особено силно се изразява съ факта, че бюджетитѣ на тия изборни учреждения трѣбва да се утвърждаватъ отъ окръжнитѣ управители или Вътрешното министерство, които бюджети фактически опредѣлятъ основата на дейността на тия изборни учреждения. Автономността на изборнитѣ учреждения се е нарушавала и се нарушава и отъ чисто партийни съображения на властващата партия съ огледъ да направи отъ тѣхъ мѣсто за прокарването на своитѣ партийни цели и партийна политика.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. Калайджиевъ! Вие сте бившъ комунистъ; кажете, чели ли сте тезиситѣ на третия интернационалъ?

Х. Калайджиевъ (раб): Не съмъ ги челъ. Ако искате да изпратимъ въ Русия една делегация да изучи тѣзи работи. Сега не се разправяме за Съветска Русия, а за демокрация и диктатура у насъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Защо плачете за самоуправлението? Крокодилски сълзи лѣте!

Х. Калайджиевъ (раб): Вмѣшателството на буржоазнитѣ партии въ изборнитѣ учреждения, както казахъ, е еднакво отъ всички управляющи такива. Презъ управлението на демократитѣ сѣ били разтуряни съ стотици общински съвети.

Д. Гичевъ (з. в): Лани бѣха разтурени надъ хиляда общински съвети.

Х. Калайджиевъ (раб): Общинските съвети се разтуряватъ особено предъ законодателни избори.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Ние ги разтуряме, а вие ще ги ушшожите, когато дойдете на властъ.

Х. Калайджиевъ (раб): Този фактъ, г. г. народни представители, се обяснява съ това, че буржоазнитѣ партии нѣматъ корени всрѣдъ народа, нѣматъ влияние всрѣдъ него. Тѣ въ миналото сѣ дождавали на властъ по поканата на царь Фердинандъ, а сега, следъ войнитѣ, тѣ идватъ на властъ чрезъ превратъ. Липсата на влияние, липсата на връзки съ народа принуждава буржоазията да създава свои партии на почвата на облагитѣ отъ властѣта, и тия партии да държатъ въ рѣцетѣ си изборнитѣ учреждения, които превръщатъ въ гнѣзда за облаги и за прокарване на своята партийна политика.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Старото ви клише — на „Работнически вестникъ“.

Х. Калайджиевъ (раб): Азъ казвамъ това, което е. — За да постигнатъ тази си целъ, буржоазнитѣ партии сѣ приобтѣнали до едно особено тълкувание на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, по силата на което могатъ да се разтурятъ общински съвети щомъ половината отъ съветницитѣ сѣ си подали оставката. И така се създаде една практика, която е продължавала и която практика бѣ добре дошла за Сговора, и той я възприе.

Г. г. народни представители! Това тълкувание, продиктувано отъ партийни съображения на властващитѣ въ миналото партии, Сговорътъ го възприе. Той е голѣмъ майсторъ въ тълкуването на законитѣ, когато се отнася до прокарването на свои партийни замисли. Па и той би билъ лошъ ученикъ на народнящината, ако не е така.

Н. Търкалановъ (д. сг): Тукъ си много силенъ! Арткъ, тукъ ни смаза!

Х. Калайджиевъ (раб): Така Сговорътъ изтълкува конституцията, напр., че могатъ да се обискиратъ народни представители. Изтълкува сѣщо правилника за вжтрешния редъ на Събранието, че може да се набиратъ цѣли купища питания и запитвания, безъ да имъ се дава ходъ. Но най-голѣмъ майсторлъкъ Сговорътъ прояви въ тълкуването на закона за защита на държавата и обръщането му въ законъ за защита на Сговора.

Н. Търкалановъ (д. сг): Бждете спокойни.

Председателстващъ А. Христовъ: Не се отклонявайте отъ предмета, г. Калайджиевъ.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Какво общо има това съ разисквания законпроектъ? Вие сте непоправими демагози.

П. Палиевъ (д. сг): Тежко ви, ако почнемъ да прилагаме закона за защита на държавата.

А. Стояновъ (раб): А, не го прилагате!

П. Палиевъ (д. сг): Ако почнемъ да го прилагаме, Вие ще понижите малко гласа си.

Х. Калайджиевъ (раб): Г. г. народни представители! Ако всички буржоазни партии сѣ нарушавали автономността на изборнитѣ учреждения съ огледъ на внасяне на партийни

замисли, то Сговорът не остави нито поменъ отъ тази автономия. Така, със дохождането си на власт той разтуря всички общински съвети и ги замѣни съ тричленки, които управляваха общинитѣ въ продължение почти на цѣла година. Следъ изборитѣ за общински съвети, имаше и маса случаи пакъ на разтуряне съвети и управляване съ тричленки, които тричленки станаха прочути презъ сговористското управление.

Н. Търкалановъ (д. сг): Ние ги държахме една година, а въ Русия ги държатъ вече 15 години.

Х. Калайджиевъ (раб): За да се създаде съставъ, благоприятенъ за Сговора, отивало се е и дотамъ, щото имало е случай, какъвто е случаятъ въ с. Кадамунѣца, Плевенско, общинскиятъ съветъ да бѣде разтурянъ деветъ пѣти, докато най-после се добива сговористки съставъ на съвета.

Начинътъ на прилагането тази метода на разтурване общински съвети, за да се сдобиятъ тѣ съ сговористки съставъ, който начинъ Сговорътъ употребява въ различнитѣ случаи въ своята политика — това сѣ заплашвания, интенириания, побоища и пр.

Азъ ще ви цитирамъ само нѣколко случая, най-прѣсни, отъ единъ-два месеца, за да видите тая практика на разтурване общински съвети, упражнявана отъ страна на Сговора. Такъвъ е случаятъ въ с. Литаково, Орханйско, изнесенъ въ в. „Знаме“. В. „Знаме“ изнася следното по този случай: (Чете) „Едно отъ практикуванитѣ срдства да се принудятъ непокорнитѣ да се съобразяватъ съ волята на забравлия се властникъ е „набедяванетоъ въ конспирация“ чрезъ подхвъргане въ жилището на непокорния оржжие и позиви съ нелегално съдържание, които се фабрикуваха въ околийското управление. Такива позиви и оржжие се подхвъргаха не само на опозиционери, но и на хора, числящи се въ редоветѣ на управляващата партия.

„Въ конспирация по указание начинъ бѣше набеденъ и Христо Дилчевъ, отъ с. Литаково, орханйски окръженъ съветникъ, а и членъ въ постоянноно присѣствие на Софийската окръжна постоянна комисия.

„Следъ намирането на подхвърленитѣ позиви и оржжие, почва се „разследването“, а едновременно съ това и „вразумяването“.

„По-ясна характеристика на положението въ Орханйско дава следното писмо на Стефанъ Ивановъ:

„Уважаеми г.

„Приносителътъ е Василъ Коцовъ, кметъ на с. Литаково и знаме на Демократическия сговоръ въ с. Литаково.

„Партийни интереси налагатъ разтурянето на общинския съветъ въ това село, където съветниците сѣ шестъ наши и толкова на опозицията.

„Кметътъ носи оставкитѣ на шестъ съветника. Нужно е, обаче, съдътъ веднага да се занимае съ въпроса, защото не е изключена възможността единиятъ отъ подадитѣ оставка да ни изнаеда съ оттеглянето ѝ. Моля, наредете чрезъ г. Кулевъ съдътъ веднага да разгледа оставкитѣ. Г. Кулевъ да извини, че го безспокоимъ; за партия, обаче, всичко се прави.

„Случаятъ е особенъ и изключителенъ и трѣбва да се бърза, за да не изгубимъ за партията Литаково. Интересни и неимовѣрни бѣха усилията, докато заставимъ единъ дружбашъ да подаде оставка, защото единъ отъ наптитѣ ни измѣни и отиде съ опозицията, затова трѣбва да се бърза.

Гр. Орахние, 24. VI. 1926 г.

„Съ почитание: Ст. Ивановъ, Орханйски околийски началникъ“.

Нѣкой отъ земледѣлицѣтѣ: На единъ общински съветникъ въ затвора му взеха оставката.

Х. Калайджиевъ (раб.): (Продължава да чете) „Всѣки може да си представи отъ какъвъ родъ сѣ били тѣзи интересни и неимовѣрни усилия, като се има предъ видъ кой ги върши.

„Лицето, което е „изпитало“ тия усилия, е Василъ Цековъ. За да го накаратъ да си подаде оставката като общински съветникъ, подхвърлятъ му се въ къщата бомби и позиви съ нелегално съдържание и, следъ като полицията ги е „открила“, той бива арестуванъ като конспираторъ и т. н. Следъ като „конспираторътъ“ си подава оставката, „конспирацията“ се изпарява“.

Другъ случай. (Чете): „Въ с. Дѣскотъ, Търновска околия, кметъ е Тодоръ Господиновъ“ — демократъ. „Сговори-

ститѣ отъ селото му сѣ правили разни мизерии, но той достатъчно отстоява правата си.

„На 1 ноември въ селото е имало селски съборъ. Вечерта въ едно отъ кафенетата е станалъ скандалъ и Тодоръ Господиновъ отива къмъ кръчмата да види що става. Въ това време къмъ часа 6 срдчатъ го на пѣтя Христоско Моневъ и Михаилъ Станевъ, башъ сговористи. Първиятъ — вѣченъ претендентъ за кметското мѣсто — казва на Господинова: „Кога ще ми предадешъ кметството?“ Господиновъ му отговаря: „Когато те избере населението“, и още, неиздумалъ тия думи, Моневъ започва да му нанася удари съ дебелия си бастунъ, който посѣтъ въ ръка“.

Другъ случай. (Чете): „Троянъ, 2 ноември. До министерта на вътрешнитѣ работи. На 24 октомври т. г. полицията съ заплашване и насилие застави съветника демократъ Минко Станчовъ да гласува недовѣрие кмету и помощника му Талсаковъ, демократъ. Молимъ анкета преди утвърждаване на избора“.

Другъ случай. (Чете): „На 20 миналия месецъ народния глумница, начело съ окръжния съветникъ Димитъръ Стойчевъ ни нападна въ общинския домъ до време на заседание и съ хулгански викове и закали искаше да осуети събрането за бламирането на общинския кметъ. Общински съветници: К. Соколовъ, П. Ив. Матикарски, М. С. Търтенски, Йор. П. Кавлачки, с. Рила“.

Г. г. народни представители! Тоя начинъ на действие за създаване въ общинскитѣ съвети съставъ, сгоденъ за сговористката партия, е естественъ начинъ на действие на оная власт, която иска да управлява въпрѣки волята на народа. Насилията на Сговора отъ общинскитѣ съвети сѣ частъ отъ общата негова насилническа политика, по силата на която се забраняватъ напоследъкъ всички публични събрания на Работническата партия въ цѣлата страна, по силата на която се обскирватъ клубоветѣ на всички независими работнически синдикати и се запечатватъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Сега вече го докара!

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Работническа партия, която заявява най-цинично, че е секция на III интернационал!

А. Стояновъ (раб.): Къде?

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Въ театъръ Пачевъ. Вие въ вашия вестникъ казахте, че ще унищожите фашизма безъ остатъкъ.

А. Стояновъ (раб): Вие имате вече 25 дена архивитѣ на професионалиститѣ съюзи. Защо не поставихте на дневенъ редъ интерпелацията на Работническата партия, за да се види какво преследватъ и какви сѣ тия професионални съюзи, които, следъ като цитирате работи, които не сѣ тѣхни, искате да подведете подъ закона за защита на държавата?

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Имаме насреща коварната душа на всѣки комунистъ, какъвто сте вие.

Х. Калайджиевъ (раб): А вие сте гълъбци!

А. Стояновъ (раб): А ние имаме насреща коварната душа на всѣки народнякъ!

Х. Калайджиевъ (раб): По тази практика, г. г. народни представители, е билъ принуденъ да се произнесе и Касационниятъ съдъ, който издава решение, съ което се туря край на тая практика и се затваря оная врата, презъ която досега управляващитѣ партии сѣ се промъквали, за да обръщатъ общинскитѣ съвети въ партийни гнѣзда. Ораторитѣ на Сговора, спешно г. Христо Стояновъ, се помъчиха да изкаратъ решението на Касационния съдъ за не-демократично, а г. Христо Стояновъ го нарече дори безумие. И за да се анулира решението на Касационния съдъ, явява се настоящето законодателно предложение.

Мотивитѣ, г. г. народни представители, на това законодателно предложение се прозрѣха отъ цѣлата опозиция; тѣ сѣ ясни: приближаващитѣ общински избори. Сговорътъ, въпрѣки усвѣршенствуваната си изборна машина, не е увѣренъ, че ще може да спечели предстоящитѣ общински избори и затова иска да си запази една отворена врата, презъ която да може да налага пакъ тричленки и общински съвети съ сговористки съставъ.

Работническата партия, г. г. народни представители, намира, че решението на Касационния съдъ е правилно, туря край на една лоша практика, на една партизанска практика, на една игра съ изборнитѣ учреждения. Работническата партия отхвърля настоящето законодателно предложение, като иска да се направи промѣна въ законитѣ за изборнитѣ учреждения такава, че да се гарантира пълната автономност на изборнитѣ учреждения, както и пълната свобода на гражданитѣ въ изборитѣ. И на тая база Работническата партия ще работи за изборнитѣ учреждения, . . .

Н. Търкалановъ (д. сг): Ха!

Х. Калайджиевъ (раб): . . . които въ благоустройствената си политика да не забравятъ крайнитѣ квартали, да подпомагатъ социално слабитѣ слоеве въ борбата имъ противъ скъпотиията и снекулата, въ стремежа имъ за по-широко образование и въ борбата имъ противъ болеститѣ. Заедно съ това Работническата партия ще се бори противъ ония общински съвети, какъвто е напр. Софийскитѣ, въ които ставатъ борби, кои да бѣдатъ кметове, а кметовѣтѣ се даватъ подъ съдъ за престѣпления и за рушветчилъкъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Борисъ Павловъ.

Б. Павловъ (д): (Отъ трибуната) Уважаеми г. г. народни представители! Онзи день съ болка слушахъ какъ единъ депутатъ отъ болшинството съ една неприязнь, недостойна за трибуната, която заемаше, сипѣше хули по адресъ на нашата съдебна властъ въ лицето на Върховния касационенъ съдъ, защото издалъ единъ съдебенъ актъ, който не се харесва на оратора, издалъ единъ съдебенъ актъ, който свързва рѣцетѣ на ония, които искатъ да поставятъ надъ волята на избирателя своята собствена воля. Нѣщо повече, той отиде дотамъ, че каза, какво тълкуванието на Върховния касационенъ съдъ подбивало авторитета на закона, било безумно и недемократично и затова трѣбовало да се гласува предложението, съ което се занимаваме днесъ и което, споредъ неговото разбиране, щѣло да издигне демократията въ страната, щѣло да издигне и авторитета на закона.

Г. г. народни представители! Тази неприязнь, съ която излѣзе на трибуната почитаемиятъ представител на болшинството, се чете и въ самитѣ мотиви на самото законодателно предложение, което ние днесъ разглеждаме. Тамъ се казва: (Чете) „за да не се дава възможностъ за разколебаване, както въ силата на закона и авторитета на съдебната властъ, така и въ зачитането отъ последната истинската воля на законодателя, внасяме настоящия законопроектъ“. Азъ смѣтамъ, за честъта на нашитѣ съдебни институции, за честъта на нашия Върховенъ касационенъ съдъ, да кажа, че нашитѣ съдебни учреждения сж винаги зачитали законитѣ въ страната. Дължа да прибавя, че ако може съ тълкувателни закони да се накаратъ властитѣ да зачитатъ законитѣ въ страната, трѣбва да създадемъ единъ законъ тълкувателенъ, съ който да накараме преди всичко изпълнителната властъ да зачита тия закони, защото тя най-често и най-много ги нарушава.

А. Пиронковъ (д. сг): Азъ съмъ длъженъ да протестирамъ срещу тази инсинуация, която се прави отъ Васъ. Никой отъ болшинството не е казалъ подобно нѣщо противъ съдебната властъ и нѣма защо да си служите съ тоя езикъ. Не очаквахъ това отъ Васъ! Недостойно е отъ трибуната да се казва това! Никой отъ насъ не е искалъ да засегне съдебната властъ. Това трѣбва да се разбере!

Б. Павловъ (д): Тази неприязнь спрямо нашата съдебна властъ . . .

А. Пиронковъ (д. сг): Ако така приказвате, това значи, че Вие не уважавате съдебната властъ.

Б. Павловъ (д): . . . отъ нѣколко време се шири нашироко въ страната. Въ миналото Народно събрание единъ министъръ отъ висотата на министерския постъ заяви по адресъ на единъ отъ най-добритѣ представители на съдебната властъ въ София, че билъ опартизаненъ, защото не действувалъ по съвѣсть и убеждение, така, както се искало на тоя министъръ. Независимо отъ тази неприязнь, прави се въ много отношения всичко, за да се обърне и съдебната властъ въ единъ инструментъ на полицейската, на изпълнителната властъ (Възражения отъ сговориститѣ)

А. Пиронковъ (д. сг): Недостойно е да се приказва така!

Б. Павловъ (д): Педейте ме кара да приказвамъ, защото единъ висшъ чиновникъ е тръгналъ да обикаля всички прокурори въ страната, за да имъ внушава, че тѣ съ представители на изпълнителната властъ и че по отношението мѣрките на полицията тѣ трѣбва да стоятъ съ скръстени раце. Това се знае и отъ мнозина отъ васъ. (Възражения отъ сговориститѣ)

И. Якимовъ (д. сг): Това е инсинуация!

Б. Павловъ (д): Този господинъ и презъ режима на Стамболийски бѣше тръгналъ по сѣщия начинъ да внушава на представителитѣ на съдебната властъ да слушатъ исканията и да се подчиняватъ на волята на изпълнителната властъ. (Възражения отъ сговориститѣ) Между васъ (Сочи сговориститѣ) има мнозина, които съ болка слушаха това и знаятъ какъ то става. Но по този въпросъ, като дойде да се дебатира бюджетпроектътъ на Министерството на правосъдието, ще кажемъ и по-страшни нѣща. (Възражения отъ сговориститѣ)

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): По-добре е за съдебната властъ, ако не правите такива инсинуации.

Б. Павловъ (д): И единъ вашъ другаръ бѣше казалъ, че България нѣма нужда отъ прокурори-рицари. Нима това не е истина? Това го изнесе Съдийскитѣ съюзъ. Нима вие имате смѣлостта да го отказвате?

А. Пиронковъ (д. сг): Това е недостойно, което вършите!

Б. Павловъ (д): Вие обаче имате само единъ дѣлъгъ: да протестирате, за да умаловажите дѣлата на ония, които записаха една срамна страница въ историята на нашето правосъдно дѣло.

А. Пиронковъ (д. сг): Срамна страница записаха оиѣзи, които се съгласиха да направятъ коалиция съ палачитѣ на България!

С. Стефановъ (д): Но не и съ народнящината, която изяде България! По никой начинъ не съ народнящината, която изяде България!

Министъръ Ц. Бобошевски: Какво е направила народнящината? Я кажете! Не Ви е срамъ!

С. Стефановъ (д): Народнящината докара България до просешка тояга!

Министъръ Ц. Бобошевски: Ти дължишъ една признателностъ на Теодоръ Теодоровъ, който отиде да те спасява.

С. Стефановъ (д): Г. министре! Стойте си на мѣстото.

Министъръ Ц. Бобошевски: Тебе те спаси народнякътъ Теодоръ Теодоровъ.

С. Стефановъ (д): Г. председателю! Азъ протестирамъ. Дайте възможностъ на нашия ораторъ да говори. (Глъчка)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни)

Министъръ Ц. Бобошевски: Народнящината е дала само свѣтли дѣла въ своята история.

С. Стефановъ (д): Когато дойдемъ до разглеждане за кона за индустрията, тогава ще говорите, г. министре!

Министъръ Ц. Бобошевски: Много си слабъ тамъ. Бабини деветини разправяше, когато говори за този законъ!

М. Бечевъ (д): (Къмъ А. Пиронковъ) Вашъ помощникъ-кметъ на Брусарската община, Ломска околия, Божанъ Филиповъ, презъ време на септемврийскитѣ събития, бѣше председателъ на областната чека, съ седалище с. Брусарци. (Глъчка)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни)

М. Бечевъ (д): Кметътъ ви на Чорловската община бѣше началникъ на областната команда отъ Дръновски участъкъ въ окръжната комунистическа сбирка въ гр. Видинъ презъ 1923 г.

А. Пиронковъ (д. сг): Такава община ние нѣмаме.

М. Бечевъ (д): Въ Ломска околия.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Той говори за Ломъ! Нѣма го Йорданъ Ганчевъ тукъ, да му отговори. (Глъчка)

Председателствуващъ А. Христовъ (Звѣни)

Министъръ Ц. Бобошевски: (Къмъ Стефанъ Стефановъ) Теодоръ Теодоровъ те спасяваше предъ съдебнитѣ власти. Щѣше да отидешъ въ затвора.

С. Стефановъ (д): Азъ спасихъ режима на Теодоръ Теодоровъ, а той не ме е спасявалъ. Азъ съмъ служилъ на България, а не съмъ служилъ на Теодоръ Теодоровъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Да, но когато избѣга отъ България, гоненъ по чл. 4, кажи отъ кого избѣга тогава?

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Отъ дружбашитѣ избѣга.

С. Стефановъ (д): (Къмъ министъръ Ц. Бобошевски). Защо се нервирате, г. министре? (Голѣма глъчка)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Силно звѣни).

Б. Певловъ (д): Г. г. народни представители! За да стане България правова страна, за каквато често се приказва, че я желаятъ отъ тамъ (Сочи болшинството), преди всичко законодателната власть най-напредъ трѣбва да даде доказателства, и то доказателства силни, че зачита другитѣ власти въ страната. Само при едно взаимно зачитане между властитѣ, тая страна ще трѣгне во ония патина, които ще я изведатъ на спасителния брѣгъ.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Срамота е това, което говорите, г. Павловъ! Едно отъ голѣмитѣ дѣла на Демократическия сговоръ бѣ и възстановяването престижа на съдебната власть.

Б. Павловъ (д): Вие, г. Дяковъ, говорихте за голѣмитѣ дѣла на Демократическия сговоръ. Чухме ги, чу ги и цѣлиятъ български народъ.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Тая енергия употребете за подруга кауза. Четири години отъ тая трибуна не е говорено, че нѣкой е посѣгалъ срещу съдебната власть. Вие сте първиятъ ораторъ отъ опозицията, който говори туй!

Б. Павловъ (д): Много съжалявамъ! Азъ ще Ви дамъ факти.

Ц. Стоичевъ (з. в): Вие нарушавате съдийската несмѣняемость.

Министъръ Ц. Бобошевски: (Къмъ Ц. Стоичевъ) Кой възстанови съдийската несмѣняемость? Азъ я възстановихъ. За каква народнящина ми приказвате?

С. Стефановъ (д): Не се нервирайте, г. министре!

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звѣни)

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Вашитѣ сегашни ортаци (Сочи земледѣлцитѣ) три години учеха съ цепеницата българскитѣ съдии, какъ да раздаватъ правосъдие. Това правиха вашитѣ ортаци! (Глъчка)

Председателствуващъ А. Христовъ (Звѣни).

Б. Павловъ (д): Г. г. народни представители! Днесъ се иска, подъ формата на нѣкакъвъ си тълкувателенъ законъ, да се измѣсти тълкуването на Върховния касационенъ съдъ въ онова негово опредѣление, за което мнозина говориха, но което, споредъ моитѣ скромни разбираня и преденки, мнозина не сж прочели.

(Глъчка. Пререкания между нѣкон сговористи и нѣкон отъ лѣвицата)

Преди всичко, господата, които излѣзоха да атакуватъ опредѣлението на Върховния касационенъ съдъ, съ което се тълкува чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети — едно опредѣление, което е издадено по искането на Министерството на правосъдието, по искането на вашия мини-

стръръ на правосъдието — атакуваха това опредѣление съ огледъ на предпоставки, които не съществуваатъ, които тѣ си измислятъ, атакуваха го, привеждайки за примѣръ абсурди, каквито то въ никой случай не може да създаде, но които абсурди г. г. ораторитѣ не знамъ къде виждатъ, само и само да направятъ заключение, че и самото опредѣление на Върховния касационенъ съдъ е абсурдно. Единъ отъ г. г. говорившитѣ каза, че ималъ въ джоба си много опредѣления на редъ окръжни съдилища, отъ които се виждаше, че поради тълкуването, което Върховниятъ касационенъ съдъ е далъ, оставали нѣкой общински съвети само съ по двама, трима или четирима души общински съветници. Азъ на тия господа бихъ направилъ концесията, че може нѣкъде нѣкой си окръженъ съдъ да смѣтне, че може, поне по силата на това касационно опредѣление, общински съвети да могатъ да съществуватъ и съ по единъ, двама, трима или четирима общински съветници; веднага, обаче, азъ трѣбва да добавя, че споредъ самото опредѣление на Касационния съдъ това въ никой случай не е възможно. Защото опредѣлението на Върховния касационенъ съдъ казва само едно, че законнитѣ състави на общинскитѣ съвети — такива, каквито тѣ сж опредѣлени въ законитѣ за селскитѣ и за градскитѣ общини — ще комплектуватъ отъ всички ония лица, които фигуриратъ въ листитѣ. Опредѣлението на Касационния съдъ, обаче, не казва, че единъ общински съветъ може да съществува и съ по-малко съветници, отколкото законътъ предвижда. Чл. 34 отъ закона за градскитѣ общини — има съответенъ нему членъ и въ закона за селскитѣ общини, които членове не сж отмѣнени — казва: „Общинскитѣ съветъ се разтуря, преди да изтече срокътъ, за който е избранъ, отъ Царя, по представление отъ министра на вътрешнитѣ работи, само когато половината и повече общински съветници си дадатъ оставката или бѣдатъ отстранени, по искането на прокурора и опредѣление на окръжния съдъ, поради даванетоъ имъ подъ съдъ, и нѣма възможность да бѣдатъ замѣнени съ други“ — т. е. по реда на замѣстването. Ако по една листа — да си послужи и азъ съ примѣри, защото съ такива си служеше и г. Христо Стояновъ — бѣдатъ избрани 8 общински съветници, а по друга листа бѣдатъ избрани 4 общински съветници, при всичко 12 съветници, ако първитѣ 8 си подадатъ оставката, ще влѣзатъ отъ сѣщата листа останалитѣ 4. Тогава съветътъ ще се състои отъ 4 общински съветници по тази листа и отъ 4-тѣ отъ другата листа.

А. Пиронковъ (д. сг): Ами ако нѣма отъ нея?

Б. Павловъ (д): Тогава ние имаме повече отъ половината ялюсъ единъ общински съветници и съветътъ ще може да съществува съгласно чл. 34 отъ закона за градскитѣ общини, а не на основание опредѣлението на Върховния касационенъ съдъ, което вие критикувате. Но ако при замѣстването, като излизатъ първоизбранитѣ, останатъ въ края само 5 души, а съветътъ трѣбва да се състои отъ 12 души, тогава този съветъ се разтуря.

П. Якимовъ (д. сг): Къде е казано туй, г. Павловъ?

Б. Павловъ (д): Въ опредѣлението на Касационния съдъ то не е казано; казано е въ чл. 34 на закона за градскитѣ общини.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Да се разяснимъ. Азъ съжалявамъ, че г. Павловъ тѣкмо прави единъ упрѣкъ противъ съдебната власть вече нашироко, защото азъ не зная да има окръжни съдилища, които да разбиратъ опредѣлението на Касационния съдъ така, както Вие го разбирате.

Б. Павловъ (д): Г. министъръ-председателю! Често яхти окръжнитѣ съдилища не сж въ съгласие помежду си; често яхти тѣ не се съгласяватъ и съ разбирането на Върховния касационенъ съдъ, при липса на решение на общото му събрание. Но вие отъ грѣшкитѣ на известни съдилища да вадите аргументи противъ опредѣлението на Върховния касационенъ съдъ, това въ никой случай не бива да става. Г. министърътъ на правосъдието, който поиска тълкуванието по чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, като виждаше, че това тукъ-таме става, трѣбваше да сезира Върховния касационенъ съдъ и по тоя въпросъ въ свръзка съ чл. 34, и Касационниятъ съдъ, съ надлежно опредѣление, щѣше да се произнесе и по него, и тогава вие нѣмаше да имате онѣзи разнообразяя, за които говорите, безъ да знамъ доколко тѣ сж вѣрни.

А. Пиронковъ (д. сг): Тогава ние пѣма защо да законодателствуваме.

Б. Павловъ (д): Г. Пиронковъ! Вие ми правите възражение: „Тогава ние пѣма защо да законодателствуваме“.

А. Пиронковъ (д. сг): Така е, разбира се.

Б. Павловъ (д): Г. Пиронковъ! Вие сте добъръ юристъ и знаете, че законодателната властъ кове законитѣ, но що се касае до приложението и тълкуванието имъ, това принадлежи на съдебната властъ, и ако нѣкога законодателната властъ си позволи да тълкува законитѣ, това е само въ крайно изключителни случаи, иначе принципътъ на раздѣлението на властитѣ не би съществувалъ, вие бихте стѣпили отгоре му.

Но, г. г. народни представители, защо се внесе това предложение? То се внесе въ миналата извънредна сесия, за да задоволи онѣзи, които не можаха да влѣзатъ въ Парламента, а останаха вънъ отъ него, внесе се, за да имъ даде нови меснети, като се разтурятъ старитѣ общински съвети, за да могатъ тѣ, чрезъ насилието на властятъ, да се намѣстятъ на меснетъ на кметски мѣста. Могатъ ли г. Търкалановъ и г. Цвѣтковъ, вносителитѣ на предложението, да отрекатъ, че това не бѣше така? Ако искатъ факти, азъ бихъ имъ ги далъ, но азъ разполагамъ само съ единъ часъ време.

Предложението по едно време се забрави, защото времето лѣкува амбицитѣ, кандидатитѣ за народни представители, не влѣзли въ Парламента, поохладнѣха въ желанието да се качатъ на кметскитѣ мѣста, но идватъ общинскитѣ избори, днешнитѣ общински съвети трѣбва да се шурмуватъ на всѣка цена, и затуй това предложение излиза, за да задоволи вече нуждитѣ не на самоуправителнитѣ тѣла, а нуждитѣ на управляващата партия.

Уважаеми г. г. народни представители! Азъ знамъ, че нѣкои биха казали — има такива тамъ (Сочи мнозинство) — че българскитѣ народъ не е дорасълъ за общинско самоуправление, че той нѣма нужда отъ него, че това е едно оръжие, съ което той може да се самоубие. Азъ не съмъ на това мнение. На онѣзи, които сѣ на това мнение, азъ бихъ имъ казалъ: за да привикнатъ долу да зачитатъ общинското самоуправление и да го изнасятъ, преди всичко на васъ се налага дългъ да го зачитате; преди да искате долу да станатъ ангели, вие горе трѣбва да станете богове — иначе отъ общинското самоуправление нищо нѣма да остане.

Истинскитѣ намѣрения, за които азъ говоря, тукъ се прикриватъ подъ формата на нѣкакъвъ тълкувателенъ законъ. Нѣмаха смѣлостъ за да вносителитѣ да кажатъ: ние не тълкуваме, ние законодателствуваме — тамъ е смѣлостта на законодателя, г. Пиронковъ, — и ще законодателствуваме по този начинъ, а не както досега се е законодателствувало и както се е разбирало отъ Върховния касационенъ съдъ, че Парламентътъ е законодателствувалъ. Това трѣбваше да направите. Вие внасяте тълкувателно предложение, т. е. вие сега не законодателствувате. Вие искате да кажете: нашата воля не бѣше такава, каквато Върховниятъ касационенъ съдъ я изтълкува и затова ние ще я изнесемъ, за да я видятъ и разбератъ всички.

Но, г. г. народни представители, азъ мисля, че въ този вашъ устремъ вие не сте на правъ пътъ, а на правъ пѣтъ е Върховниятъ касационенъ съдъ. За да даде своето тълкувание, Върховниятъ касационенъ съдъ е ималъ предъ видъ онова законодателство по този въпросъ, което у насъ съществува още отъ 1902 г., ималъ е предъ видъ мненията и разбиранията, които сѣ били изнасяни тукъ. И преценявайки всичко това, Върховниятъ касационенъ съдъ е дошелъ до убеждението, че алинея четвърта на чл. 144 отъ избирателния законъ не съществува и, следователно, когато ще разтурятъ общински съвети, нѣма да ги разтурятъ по тази несъществуваща алинея, а ще ги разтурятъ по съществуващитѣ законни текстове.

Г. г. народни представители! У насъ въпросътъ за разтурянето на разнитѣ самоуправителни тѣла до 1910 г. се уреждаше различно, споредъ това дали самоуправителното тѣло е селски общински съветъ, градски общински съветъ или окръженъ съветъ. Той се уреждаше различно по специалнитѣ за случая закони — закона за окръжнитѣ съвети, закона за градскитѣ общини и закона за селскитѣ общини. Съгласно чл. 9 отъ закона за окръжнитѣ съвети отъ 15 декември 1906 г., разтурянето ставаше така — цитирамъ ви буквално самия текстъ — (Чете) „Единъ окръ-

женъ съветъ може да бѣде разтуренъ, преди да изтече мандатътъ му, когато половината съветници отведиждъ или поотдѣлно, въ разнo време, сѣ си подали оставкитѣ, или пѣкъ, когато това се поиска отъ окръжния съдъ, въ случай че противъ половината съветници е възбудено углавно преследване. Разтурянето става съ княжески указъ, по предложението на министра на вътрешнитѣ работи“. Споредъ този текстъ отъ този законъ отъ 1906 г., замѣстване нѣмаше, когато се касаеше за окръжни съветници — шомъ половината плусъ единъ отъ избранитѣ си подадатъ оставкитѣ, или по една или друга причина бѣдатъ отстранени, съветътъ се разтурва.

Не бѣше, обаче, такава положението за градскитѣ и селски общински съвети. Въ чл. 32 и чл. 34 отъ закона за градскитѣ общини, които кореспондиратъ на чл. чл. 23 и 32 отъ закона за селскитѣ общини, прокарвахъ се други принципи. Така, чл. 32 отъ закона за градскитѣ общини гласи: (Чете) „На мѣстото на излѣзълъ отъ съвета членъ, назначава се оня изъ кандидатитѣ, който е получилъ най-много гласове по време на избора подиръ утвърденитѣ членове“. По-нататкъ, алинея втора отъ сѣщия членъ гласи: (Чете) „Замѣняванетоъ утвърденъ членъ съ кандидатъ се произнася дотогава, докогато има кандидати, които сѣ получили поне половината отъ най-малкото гласове, дадени за утвърденъ членъ“. Обаче, ако половината отъ първоначално утвърденитѣ съветници сѣ вече излѣзли отъ съвета и сѣ замѣнени съ кандидати, по-нататъшно замѣняване на първоначално утвърденъ съветникъ не може да става, а съветътъ се разтуря и се назначаватъ нови избори“.

Н. Търкалановъ (д. сг): Това трѣбваше да кажете оде.

Б. Павловъ (д): И сега го казвамъ, уважаеми г. Търкалановъ, вносителю на предложението. — Чл. 34 пакъ отъ закона за градскитѣ общини гласи: (Чете) „Общинскитѣ съветъ се разтуря и пр. по представлението отъ министра на вътрешнитѣ работи, само когато половината и повече общински съветници си дадатъ оставката или бѣдатъ отстранени, по искането на прокурора и опредѣлене на окръжния съдъ, поради даванетоъ имъ подъ съдъ, и нѣма възможностъ да бѣдатъ замѣнени съ други“.

Въ тѣзи два закона, за селскитѣ и за градскитѣ общини, казахъ, сѣ легнали съвършено други принципи, различни отъ принципа въ закона за окръжнитѣ съвети. У насъ се позволявае общинскитѣ съветници да се замѣстватъ. Ако напр. отъ 12 кандидати-съветници на една партия е избранъ единъ и ако всички съветници до дванадесетия си подадатъ оставкитѣ, последниятъ можеше да влѣзе въ съвета. Това обаче не можеше да става винаги. Ако половината отъ първоначално утвърденитѣ съветници си подадатъ оставкитѣ, замѣстване по-нататкъ не може да става. Представете си, ако отъ половината отъ първоначално утвърденитѣ съветници, т. е. отъ дванайсетъ — като вземемъ, че единъ съветъ има 12 съветници — 5 души си дадатъ оставкитѣ, другитѣ оставатъ и съветницитѣ могатъ да се редятъ, единъ по единъ да излизатъ, а когато половината плусъ единъ отъ утвърденитѣ си дадатъ оставката, това не може да става. Значи, по силата на закона за градскитѣ общини, по силата на закона за селскитѣ общини, приемственостъ докрая по принципъ въ сѣщностъ има. Обаче, г. г. народни представители, това различие въ принципитѣ въ въпроса за самоуправителнитѣ тѣла не можеше да продължава. Вѣрвамъ, че г. Ляпчевъ си спомня, че въ 1910 г. или 1909 г. се тури край на тази тройна система — тогава той е билъ министъръ на България.

И какво стана тогава? Съ избирателния законъ, който е билъ въ сила до м. априлъ 1910 г., се създава една обща система относно разтурянето на окръжнитѣ и общинскитѣ съвети. Въ чл. 144 на стария законъ е предвидено, че разтурянето на окръжнитѣ съвети може да става, само когато, по нѣмане кандидати въ различнитѣ листи, които да замѣстятъ излѣзлитѣ съветници, съветътъ е останалъ съ половината или по-малко отъ онова число съветници, което е опредѣлено отъ закона. И забележете, че това уеднаквяване идва въ единъ моментъ, когато се говори за окръжнитѣ съвети, и сѣ огледъ на това се прибавя другъ единъ членъ, чл. 154, по силата на който така създаденото положение за окръжнитѣ съвети трѣбва да се приложи и по отношение на общинскитѣ съвети.

Въ избирателния законъ, обаче, съ който се създаде пропорционалната избирателна система, на този принципъ още по-здаво се е държало. И винаги чл. 144 е измѣняванъ не съ огледъ на селскитѣ или градскитѣ общини, а съ огледъ на окръжнитѣ съвети. И въпрѣки всичко това, така измѣненото положение за окръжнитѣ съвети винаги се е при-

лагало и по отношение на селскитѣ и градскитѣ общински съвети.

Въ този редъ на мисли и въ този редъ на измѣнения идваме до алинея четвърта на чл. 144.

Г. г. народни представители! Като прочетете тази алинея, ще видите, че тя е много мътна, че тя е много смътна, че отъ нея малко нѣщо би се разбрало. Но така или иначе, тая алинея е въ избирателния законъ, и, забележете добре — въ главата „Избори за окръжни съвети“. И когато се гласува законътъ за окръжнитѣ съвети, въ чл. 10 се прокарва не тоя принципъ, който бѣше легналъ въ алинея четвърта на чл. 144, а се прокарва тоя принципъ, който не се харесва на вносителитѣ на настоящия законопроектъ.

Е добре, при този редъ на нѣщата, предъ видъ на това, че тая алинея се намира въ главата „Избори за окръжни съвети“, предъ видъ на това, че тая материя се урежда вече отъ единъ по-новъ законъ, и то специаленъ, за окръжнитѣ съвети, много естествено е, че и по отношение на общинскитѣ съвети ще се прилага това общо правило.

Но отъ тамъ (Сочи болшинството) се възразява: „Но откъде накѣде, нима такава е била волята на законодателя?“ Г. г. народни представители! Волята на законодателя е била тъкмо такава, както Върховниятъ касационенъ съдъ я е изтъквалъ. Но лошото е, че законодателитѣ, особено въ България, често пѣти забравятъ своята воля.

Едно друго доказателство, че алинея четвърта отъ чл. 144 не съществува, е чл. 76 отъ закона за окръжнитѣ съвети. Въ този чл. 76 изрично се казва, че всички постановления, какъто и да се намиратъ тѣ, които противоречатъ на постановленията на закона за окръжнитѣ съвети, се отмѣняватъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): (Тихо казва нѣщо)

Б. Павловъ (д): Питамъ Ви Васъ, г. Търкалановъ, който е апострофирате полугласно: . . .

Н. Пѣдаревъ (д. сг): За да не Ви смушава.

Б. Павловъ (д): . . . по силата на чл. 76 отъ закона за окръжнитѣ съвети, въ свѣзка съ чл. 10 отъ сѣщия законъ, съществува ли алинея четвърта отъ чл. 144? Безспорно, не.

Н. Търкалановъ (д. сг): За Васъ — не.

Б. Павловъ (д): Щомъ тя не съществува, питамъ ви азъ тогава: за какво тълкувание говорите? Не можете да тълкувате една наредба, която е умрѣла, не можете съ тълкувателенъ законъ да я възкресите. Имайте куража да внесете законопроектъ, а не тълкувателенъ законъ и кажете вашата мисль: ние внасяме законопроектъ, за да възстановимъ умрѣлата наредба, легнала въ алинея четвърта на чл. 144. Но тълкувателенъ законъ, съ който да се тълкува несъществуваща наредба, едно Събрание, което си знае работата, мисля, не може да гласува.

Но, независимо отъ това, г. г. народни представители, Касационниятъ съдъ, когато е държалъ своето опредѣление е ималъ предъ видъ, че що се касае до разтурването на самоуправителнитѣ тѣла, въ България отъ редъ години съществува една система, система, която, прочее, е легнала не само въ чл. 144, а и въ други членове на закона. Той държи на тази единна система и казва, че никѣде въ разискванията, които сѣ станали въ Народното събрание по закона за окръжнитѣ съвети, законодателятъ не е желалъ и съ нищо не е далъ да се разбере, че той наново се връща къмъ нови и различни системи съ огледъ на различнитѣ самоуправителни тѣла. Именно съ огледъ на тоя аргументъ, който е много силенъ, ние ще трѣбва да признаемъ — ако искаме да мислимъ искрено, а не съ партизанско побуждение — че Касационниятъ съдъ е правъ, че г. г. тълкувателитѣ искатъ това, което съ единъ тълкувателенъ законъ не може да стане.

Но, независимо отъ това, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че това именно разбиране на Касационния съдъ, което е разбиране на закона, гарантира самоуправлението на общинитѣ, гарантира тѣхния стабилитетъ. И затова Касационниятъ съдъ въ своитѣ мотиви между многото аргументи сочи и този, . . .

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Законодателствува.

Б. Павловъ (д): . . . че това ново законоположение, което гарантира единъ по-голямъ стабилитетъ на окръжнитѣ съ-

вети, не може да не се отнася и до другитѣ самоуправителни тѣла.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Законодателствува.

Б. Павловъ (д): И азъ мисля, че това негово разбиране съ огледъ именно на този стабилитетъ, е разбиране на здравата демократия, е разбиране на ония, които искатъ да издигнатъ престижа на нашитѣ самоуправителни тѣла. Другото разбиране е партизанско.

Ние имаме и други доказателства за това партизанско разбиране. Защо бързате съ този тълкувателенъ текстъ, защото ви е тѣй нуженъ? Нали затова, защото идватъ избори? А всичко това какво показва? — „Правимъ го, за да осигуримъ изборитѣ“. Ако не бѣше така, тия положения вие щѣхте да ги застъпите въ замисленитѣ отъ васъ закони. Вие вече сте замислили, вие вече работите закона за селскитѣ и закона за градскитѣ общини. Е добре, ако вашата мисль нѣмаше тия партизански побуждения, вие трѣбваше да имате търпението, това положение да го сложите въ специалнитѣ закони за градскитѣ и селскитѣ общини въ България. И дайте тогава да го дебатирате, да го дебатирате много сериозно, а не ни занимавайте съ единъ тълкувателенъ законопроектъ, споредъ менъ, много несериозенъ.

Г. г. народни представители! Никой не се спрѣ на единъ въпросъ, който това предложение повдига — въпросъ, който между другото иде и въ подкрепа на моята мисль, че предложението, което се прави въ формата на нѣкакъвъ тълкувателенъ законъ, е едно партизанско предложение. Какво се казва въ този тълкувателенъ законъ? Тамъ се казва: (Чете) „Сѣщата алинея“ — алинея четвърта на чл. 144 — „остава въ сила за общинскитѣ съвети“ — това не е вече тълкувателенъ законъ, това е новъ законъ, г-да, — „като при приложението ѝ окръжнитѣ съдилища сѣ длъжни да констатира въ опредѣленото си само настъпилитѣ условия за разтуряне на общинския съветъ. Разтурянето се прогласява съ царски указъ за градскитѣ общини и съ заповѣдъ за селскитѣ общини отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве“.

Това какво значи? Съдѣтъ нѣма да разтури общинския съветъ, ако половината или повече отъ половината общински съветници сѣ подали оставка. Ше имаме общински съветъ и едновременно нѣма да имаме общински съветъ, защото азъ не разбирамъ какъвъ е този общински съветъ отъ съветници, които сѣ си подали оставкитѣ. Тогава какво ще стане? Отъ усмотрението на околийския началникъ ще зависи, дали да поиска отъ респективния министъръ разтурянето на съвета.

А. Пиронковъ (д. сг): Празна работа.

Б. Павловъ (д): Но това не е празна работа. Това е свѣрзано съ единъ другъ текстъ отъ закона — съ правенето на нови избори, защото единъ месецъ следъ разтурянето на окръжния съветъ трѣбва да се произведатъ новитѣ избори.

А. Пиронковъ (д. сг): А сега какъ е?

Б. Павловъ (д): Ако сега не е така, то е затуй, защото не се действува съгласно закона. Азъ ще ви кажа, че на практика много работи у насъ не ставатъ така, както предвижда законътъ. Азъ ще ви кажа, че има тричленни комитети, които стоятъ по 9 месеца; азъ ще ви кажа и друго: има случаи, когато, въпрѣки това, че окръжнитѣ съдилища сѣ утвърдили новоизбранитѣ съветници, решенията имъ по нѣколко месеца лежатъ въ чекмеджето на окръжния управителъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Кѣде има такива случаи?

Б. Павловъ (д): Да ви кажа: въ Правешка-Лакавица, Орханлийско. Общинскиятъ съветъ отдавна е утвърденъ отъ окръжния съдъ, решението е изпратено на окръжния управителъ, но вашиятъ околийски началникъ Стефанъ Ивановъ го държи въ чекмеджето си.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Е, тукъ вече не мога да вѣрвамъ и двама ви, защото сте голѣми противници.

Б. Павловъ (д): Околийскиятъ началникъ казва: дотогава, докогато общинскитѣ съветници не си подадатъ остав-

китъ, ще държа тричленната комисия. А тая тричленна комисия, много незаконна, има за свой председател старият кметъ — този, който правя изборитъ, когото биха въ изборитъ, но когото днесъ пакъ държатъ.

А. Пиронковъ (д. сг): Я разправете какъ сте разпращали въ време на изборитъ телеграми, че правителството е паднало.

Х. Баралиевъ (с. д): Кой е разпращалъ телеграми? По време на изборитъ вие обявихте диктатура, клахте и бехте. Вие разправахте: съ кръвъ сме взели властта, съ кръвъ ще я дадемъ. Не Ви е срамъ! Ще говорите за разпращане телеграми! Имате тупето да говорите! Не Ви е срамъ! Ако ние можехме да отидемъ между народа свободно, щѣхме отдавна да ви свалимъ.

Б. Павловъ (д): Законодателното предложение, което разискваме, което ви прочетохъ, и което споредъ г. г. вносителитъ е единъ тълкувателенъ текстъ, е единъ съвръшено новъ текстъ, защото досега — и не отъ вчера, а много отъ отдавна — разтурянето се провъзгласява отъ окръжнитъ съдилища. Сега г. Търкалановъ казва: въпрѣки че е било така, въпрѣки че законътъ е такъвъ, обаче съдилищата ще тълкуватъ нашата днешна воля тѣй. Тѣ трѣбва да кажатъ само, налици ли сѣ условията за разтурянето на единъ съветъ, а г. министърътъ е, който ще каже: да се разтури съвета.

Г. г. народни представители! Въ това отношение не само нашата практика, но и разбиранята на българскитъ парламенти при всички поводи и въ всички случаи сѣ били неуклонни. Въ 1910 г., когато г. Ляпчевъ, както казахъ и по-рано, е билъ членъ на кабинета, изрично се постановява въ чл. 144 отъ избирателния законъ, че разтурянето на общинския съветъ става отъ съдилищата.

Х. Баралиевъ (с. д): Туй е редното.

Н. Търкалановъ (д. сг): Я прочете, г. Павловъ, чл. 34.

Б. Павловъ (д): Понеже ме карате да се спра и на други членове, нека да се спремъ и да видимъ най-напредъ какво казва чл. 31, г. Търкалановъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Прочетете не чл. 31, а чл. 34.

Б. Павловъ (д): Най-напредъ ще четемъ чл. 31, защото текстоветъ на членоветъ въ единъ законъ не се четатъ и тълкуватъ отдѣлно, а се тълкуватъ общо, съ огледъ на системата. Ще дойда и на чл. 34. Чл. 31 казва: (Чете) „Уволняването на такъвъ членъ“ — думата е за общински съветникъ, думата „уволняване“ е употребена въ смисълъ на разтуряне, може би съ огледъ на самоуправителното тѣло този терминъ да не допада дотамъ, но смисълътъ му е ясенъ — . . .

А. Пиронковъ (д. сг): Г. Мушановъ ще Ви каже, че не е така.

Б. Павловъ (д): Азъ зная какво ще каже г. Мушановъ, само че вие не слушате туй, което той ви казва.

Министъръ-председател А. Ляпчевъ: Недейте го забърква и него тукъ.

Б. Павловъ (д): (Чете) „Уволняването на такъвъ членъ става съ царски указъ, но само възъ основание на едно опредѣление отъ окръжния съдъ“. — „Уволнение“, а не дали сѣ налици или не сѣ условията, за да го уволни министърътъ.

По-нататкъ се казва: „(Чете) „Такова опредѣление се издава и когато трѣбва да се изключи неправилно провъзгласенъ членъ“. Значи, дали да бѣде уволненъ, дали да бѣде изгоненъ известенъ членъ на съвета, дали съветътъ да бѣде разтуренъ — това е въпросъ, който ще решава окръжниятъ съдъ.

И по-нататкъ чл. 34 казва: (Чете) „Общинскиятъ съветъ се разтуря, преди да изтече срокътъ, за който е избранъ“ и пр. и пр. „само когато половината и повече общински съветници си дадатъ оставката или бѣдатъ отстранени, по искането на прокурора и опредѣление отъ окръжния съдъ, поради даванетоъ имъ подъ съдъ, и нѣма възможностъ да бѣдатъ замѣнени съ други“. Въ скоби е поставенъ чл. 32, алинея втора, като съдържание на чл. 34; а това значи, че разтурянето ще стане чрезъ окръжния съдъ.

П. Якимовъ (д. сг): Безъ заповѣдь и указъ.

Б. Павловъ (д): Ще дойда и до указа, г. Петъръ Якимовъ, недейте бърза. Вие така приказвате, защото сте тамъ. (Сочи дѣсницата); и затова позицитъ Ви никога не сѣ прави.

П. Якимовъ (д. сг): А вие приказвате така, защото сте отъ тамъ. (Сочи лѣвицата)

Б. Павловъ (д): Г. г. народни представители! Върховниятъ касационенъ съдъ сѣщо се е занимавалъ съ този въпросъ и го е разрешилъ не така, както вие искате, а съ огледъ на тия текстове, които ви цитирамъ, съ огледъ на цѣлото законодателство отъ 1910 г. насамъ. Въ заключението Върховниятъ касационенъ съдъ казва, че съ указъ, съ заповѣдь респективно, се провъзгласява разтурянето на общинския съветъ. То, единъ видъ, се обявява за знание на всички. Но отъ обявяване до разтуряне и уволнение има голѣма разлика.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Може ли да бѣде разтуренъ съветътъ безъ заповѣдь и указъ?

Б. Павловъ (д): Вие ще го обявите, г. Цвѣтковъ; знамъ, че не Ви харесва, но така е.

Х. Баралиевъ (с. д): Когато имаше опредѣление за разтурянето на Севлиевския общински съветъ, можеше ли да не се издаде указъ?

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Не може.

Х. Баралиевъ (с. д): Въ една година имаше три опредѣления, но указъ не се издаде.

Б. Павловъ (д): Г. г. народни представители! Вие трѣбва да се съгласите, че въ случая нѣмаме работа съ единъ тълкувателенъ законъ, а съ едно ново измѣнение на избирателния законъ. Но, както казахъ по-рано, поне имайте куража да признаете това.

Азъ бихъ направилъ упрѣкъ на г. министъръ-председателя, министъръ на вътрешнитъ работи, че съ такъвъ голѣмъ въпросъ, който засѣга самоуправлението на изборнитъ тѣла, не може да се играе така. Не можемъ ние, подъ формата на нѣкакъвъ си тълкувателенъ текстъ, подъ формата на нѣкакво предложение на частна инициатива, да унищожаваме самоуправлението на общинитъ. Ако отъ васъ (Сочи болшинството) това е решено, нека се внесе съответенъ законъ отъ министра, унищожете общинитъ — това ще бѣде ваша работа, но сѣщевременно и ваша отговорностъ.

По всички тѣзи съображения, г. г. народни представители, азъ заявявамъ отъ името на нашата парламентарна група, че ние нѣма да гласуваме за този тълкувателенъ законъ. Вие може да гласувате, вие сте последователни на себе си, защото презъ вашето управление много свободи и много ценности се похитиха; презъ вашето управление отъ самоуправлението на общинитъ остана само една сѣнка — сега можете и нея да унищожите. (Ржкоплѣскания отъ лѣвицата)

Нѣкой отъ сговориститъ: И Гичевъ Ви ржкоплѣска!

Б. Павловъ (д): Разбира се, че ще ржкоплѣска.

Председателстващъ А. Христовъ: Има думата народниятъ представител г. Цвѣтко Цвѣтковъ.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ ще бѣда съвършено краткъ. Ще разгледамъ само нѣколко въпроси, които неправилно се обясниха отъ преждеговорившитъ, а най-главното, ще отхвърля съ възмущение оня апломбъ на г. Павловъ за това, че правосъдието днесъ е въ едно таково положение, въ което никога не е било и че отъ тукъ (Сочи министерската маса) се извършватъ действия, които подкопаватъ претиха и правата на съдебната властъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Отъ министерската маса се заяви, че съдитъ сѣ проводници на държавната политика, а вие знаете коя е държавната политика: тя е политиката на правителството, на партията, която управлява. Това е фактъ.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Азъ ще ви отговоря на това после, имайте търпение!

Г. г. народни представители! Има единъ фактъ, който не сирѣ вниманието нито на единъ отъ тѣзи, кито говориха. Дебатитѣ се развиватъ по тълкуванието на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети въ връзка съ чл. 144, алинея четвърта, отъ избирателния законъ, което азъ и единъ отъ нашитѣ другари искаме да му дадемъ по законодателенъ редъ. Е добре, вие изковахте сума стрели, че партията, която управлява, е противъ стабилитета и суверенитета на общинитѣ и окръжнитѣ съвети, но нито единъ отъ васъ не обърна внимание на обстоятелството, че чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети е дѣло на Демократическия сговоръ. Вие ли прокарахте закона за окръжнитѣ съвети? Вие ли внесохте тая реформа въ чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, за да стабилизирате и гарантирате самоуправителнитѣ тѣла?

Х. Баралиевъ (с. д): Предложението се направи отъ г. Бозведиевъ и тогава опозицията, съ часть отъ болшинството, гласува чл. 10. Г. министъръ Русевъ се противопостави.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Не е истина това.

Х. Баралиевъ (с. д): Въ законопроекта на министъръ Русева за окръжнитѣ съвети имаше друга редакция на чл. 10, и министъръ Русевъ, съ часть отъ болшинството, се противопостави енергично на неговото изменение. Тогава Бозведиевъ направи предложение и съ отцепници отъ болшинството се прокара сегашниятъ текстъ на чл. 10.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Това не е истина.

Х. Баралиевъ (с. д): Истина е това.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Но да ви направя тая концесия, да призная, че това е истина, все пакъ това е дѣло на Демократическия сговоръ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Министъръ Русевъ е оспорилъ болшинството при гласоподаването и председателствуващият е трѣбвало втори пѣтъ да гласува, и е обявилъ болшинство.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Е добре, г. г. народни представители! Тѣмко когато се внесе едно законодателно предложение за изяснение приложението на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети и по отношение на общинскитѣ съвети, тѣмко тогава се забрива това дѣло на партията Демократически сговоръ, която е създала тоя законъ, и която се стреми постоянно да гарантира самоуправителнитѣ тѣла — общинитѣ и окръжитѣ. Изсипаха се тукъ много стрели, говориха се много приказки и жално е, че г. Пастуховъ, единъ виденъ нашъ общественикъ, единъ партиенъ деецъ, не пожелал да се спре и да подчертае заслужено този фактъ, че гаранцията, която е прокарана въ чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, е дѣло наше, на партията, която управлява днесъ.

Но, г. г. народни представители, азъ съмъ дълженъ лично за себе си да отхвърля съ възмущение клеветата, че нашето предложение е подровило престижа на съдебната власт, че то е хвърлило сѣнка върху нея. Тогава азъ ще задамъ въпроса: къде ще остане правото на Народното събрание да върши функцията, която то има — да тълкува законитѣ?

Но тукъ можемъ да предположимъ и едно опущение на законодателя. Вие виждате и самата техника: чл. 158 праща къмъ чл. 144. Тукъ може да става по-скоро въпросъ за една недогледаност. И ако това е така, ако даже следъ тълкуванието на Касационния съдъ имаме редица противоречиви решения на окръжнитѣ съдилища; ако и сега имаме едно положение, което внася хаосъ въ много общини, нѣма ли да бѣде манкиране на дългъ отъ страна на законодателя, ако не уреди тая материя, ако не премахне тая неясностъ въ закона, която спѣва редица общини? Разбира се, да, г-да! Ами принципътъ за силата на закона къде го оставите вие? Единъ законъ, подчертаващъ истинската воля на законодателя, не може да престане да действа нито единъ моментъ; той трѣбва да бѣде въ сила отъ момента, откогато е станалъ законъ, до последния моментъ, когато бѣде отмѣненъ.

И азъ трѣбва да ви кажа, че и тълкуванието, което даде Касационниятъ съдъ, не внесе единство, и то не постигна

уреждането на въпроса. Г. Търкалановъ ще ви прочете редица противни опредѣления на окръжни съдилища, издадени следъ това, защото опредѣлението на Касационния съдъ е само за сведение и ръководство и то не се е възприело като задължително отъ много наши окръжни съдилища.

Азъ считамъ, че предложението, което правимъ азъ и мойгъ другаръ г. Търкалановъ, послужи като сръдство само да се изковатъ много партизански стрели. И въ това отношение на г. Баралиева и на г. Грънчарова е простимо, но на г. Павлова, като младъ човѣкъ, който е радетель на демократията . . .

Х. Баралиевъ (с. д): Ти знаешъ къде зимуватъ радитѣ. Ти си билъ окръженъ управител и си разтурялъ общински съвети.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Азъ съмъ билъ окръженъ управител и въ моя окръгъ двама широки социалисти съ околийски началници отъ 9 юний и до днесъ, г-да!

П. Анастасовъ (с. д): Лъжешъ!

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Азъ ви съобщавамъ фактъ. Отъ 9 юний до последния моментъ азъ управлявахъ Врачанския окръгъ въ най-труднитѣ времена съ двама околийски началници широки социалисти, отъ които единиятъ е организаторъ на партията ви въ Враца.

Х. Баралиевъ (с. д): Когато бѣха широки социалисти, тѣ бѣха честни, но откато дадоха декларации, че ставатъ сговористи, накарахте ги да направятъ престѣпления и съдѣтъ ги осѣди. Сега тѣ иматъ присѣди. Мефистофель изкушава честнитѣ хора, за да ги направи престѣпници.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Ти говоришъ глупости оттамъ.

П. Анастасовъ (с. д): Точно истината говори.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Когато тукъ се говори за приживане престижа на властѣта съ нашето законодателно предложение, азъ бихъ искалъ това тачене на престижа на законодателната власт, което съществува въ нашето разбиране като сговористи, въ нашето разбиране като демократи, да го има и въ другата страна. Азъ бихъ желалъ да се отнасятъ и тѣ по-внимателно къмъ въпроси, които засѣгатъ престижа на съдебната власт. А за да видите, че това не е така, азъ ще ви цитирамъ телеграми въ връзка съ оня скандалъ, който се разыгра преди единъ месецъ по поводъ процеса на централа „Напредъ“. В. „Народъ“ е отворилъ специална рубрика, специаленъ отдѣлъ на първата си страница . . .

П. Анастасовъ (с. д): Малкъ си ти, да разбирашъ тия работи.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Азъ казахъ, че на лудъ човѣкъ не отговарямъ.

П. Атанасовъ (с. д): Ти си лудъ бе! Ти си най-шантавиятъ човѣкъ въ окръга. (Голѣмъ смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ).

Председателстващъ А. Христовъ: (Звъни)

П. Анастасовъ (с. д): Ти не разтури ли два пѣти общинския съветъ въ Бѣла-Слатина?

Нѣкой отъ сговориститѣ: Мълчи бе, ти самичкъ се издавашъ, че си лудъ.

Х. Баралиевъ (с. д): (Къмъ Ц. Цвѣтковъ) Не се закачай, ами карай по законопроекта. Иначе ще си платимъ.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Казахъ, че въ в. „Народъ“ цѣли седмици се печататъ телеграми, въ които се изказва възмущение срещу опредѣлението на Софийския окръженъ съдъ. Надсловътъ въ вестника е следниятъ: „Телеграми до кооперация „Напредъ“, до централата на партията и до председателя на окръжния съдъ“ — наредили сж и председателя на съда!

Министъръ Ц. Бобошевски: Въ „Съдийски вестникъ“ има единъ голѣмъ протестъ за това.

Х. Баралиевъ (с. д): Я вие кажете, къде е вашата кооперация „Миръ“. Изядохте я. Не ви е срамъ!

П. Анастасовъ (с. д): Както ще изядатъ и Демократическия сговоръ, както изядоха и Стамболийски. Това сѣ тѣ народняцитѣ, това имъ е ролята. (Голѣмъ смѣхъ всрѣдъ сговориститѣ.)

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Азъ нѣма да ви отнемамъ времето, г. г. народни представители, да ви чета всичкитѣ телеграми; азъ ще ви прочета само две телеграми, за да си съставите мнение, кой припишава престижа на съдебната властъ: ние ли отъ тукъ, или тѣ.

(Чете) „Червенъ-Брѣгъ“. До председателя на окръжния съдъ, копие до в. в. „Кооперативна защита“, „Народъ“, „Зора“ и др. — Честнитѣ съзнателни кооператори не могатъ да се забравятъ и стигнатъ до злоба. Асенъ Цанковъ, отдавна озлобенъ, се опитва да нанесе удари на потрѣбителната кооперация. Вашето опредѣление“ — говорятъ на председателя на съда! — „му дава възможностъ да тормози деятелитѣ въ работата за успѣха на кооперацията“.

Х. Баралиевъ (с. д): Ами вие цѣли статии писахте противъ съдиитѣ. Особено в. „Миръ“ постоянно пише.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): (Продължава да чете) „Очакваме скоро възможността за нашата централа „Напредъ“ съ вашитѣ решения да продължи спокойно своето строителство“ — и то тогава, когато съдътъ още не се е произнесълъ по тоя процесъ, когато той още прави анкета, когато се даватъ редица телеграми, съ които се извяватъ недоволства, че ревизоритѣ, назначени отъ съда, не били отъ Кооперативната банка, а трѣбвало да бѣдатъ отъ тамъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Хаберъ нѣмашъ отъ тая работа! Остави я настрана! Не се разправай съ тая работа за Асенъ Цанковъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни)

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Ще прочета още една телеграма отъ Попово, адресирана до председателя на Софийския окръженъ съдъ. (Чете) „Имаме пълно и абсолютно довѣрие въ ръководителитѣ на централа „Напредъ“.

П. Анастасовъ (с. д): Разбира се.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Това е адресирано до председателя на съда. Той трѣбва да знае това. (Продължава да чете) „Псевдокооператори, като Асенъ Цанковъ, злобата на които не познава ни приличие, ни срамъ, ни граници, целятъ да рушатъ, но не и да градятъ кооперативното дѣло въ България. Очакваме отъ Васъ безпристрастно решение на спора, окончателното опозоряване и изхвърляне Цанковци на кооперативното бунище като непотрѣбна вещь“.

Е добре, питамъ ви азъ, това ли е пазене престижа на съдебната властъ тогава, когато още нѣма произнесено решение? Но даже и да има произнесено решение, вие сте длъжни да му се подчините и да го уважавате. Г. Баралиевъ! Вие казвате, че не знаете, но вие сте адвокатъ и юристъ като мене. Не Ви ли е срамъ, като четете такива телеграми въ вашия вестникъ?

Х. Баралиевъ (с. д): Васъ не Ви ли е срамъ?

П. Анастасовъ (с. д): Не открадна ли се отъ съда въ Враца заявлението на Начо Георгиевъ, съ което си оттегляше оставката?

Х. Баралиевъ (с. д): Кой нападна Трънския окръженъ съдъ, за да открадне едно дѣло?

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Който го е нападналъ, той ще намѣри възмездие си въ законитѣ. Не единъ пътъ е давано примѣръ, че всѣки, който извърши беззаконие, или престѣпни законитѣ, не е останалъ ненаказанъ.

П. Анастасовъ (с. д): Вълчо Нановъ, старши стражаръ, осъденъ на затворъ, не го ли държите и днесъ още на служба?

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Считама за унижение да споря съ Васъ.

П. Анастасовъ (с. д): Ами оня отъ Чомаковци, осъденъ на шестъ месеца затворъ, защо го търпите?

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ оставямъ на моя другаръ да доразвие предъ насъ мисълта, доколко ние съ нашето предложение искаме да премахнемъ една несъобразностъ въ чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, като ви изложи останалитѣ доводи. Азъ излъзохъ тукъ, за да изкажа само своето възмущение отъ позицията, която по тоя начинъ се прави на това предложение. Но господата (Сочи лѣвицата) отидоха по-нататкъ и казаха, че предложението е внесено въ предизборния периодъ. Трѣбва да бѣдете слѣпи, г-да, за да не видите, че то е внесено още въ първата извъредна сесия на настоящето Народно събрание. Това е фактъ, който показва, че нашето внимание е било спрѣно не отъ други съображения, а отъ единъ принципъ — уреждането на тоя въпросъ.

П. Анастасовъ (с. д): Защото ви е страхъ отъ насъ.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Азъ ще моля г. г. народнитѣ представители да подкрепятъ нашето предложение, за да се уреди една несъобразностъ. (Ръжкоплѣскания отъ сговориститѣ.)

П. Анастасовъ (с. д): И въпрѣки всичко, презъ февруарий изборитѣ ще бѣдатъ наши, на желѣзния блокъ, а не ваши.

Председателствуващъ А. Христовъ: Има думата народнитѣ представители г. Никола Търкалановъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Още презъ месецъ юлий, въ първата извъредна сесия на настоящата Камара, ние съ моя другаръ г. Цвѣтковъ внесохме това законодателно предложение, веднага, нека добавя, съ единствената целъ, съ най-искренитѣ намѣрения, не да отворимъ вратитѣ за волности на изрестни административни органи, а да бѣдемъ полезни и да запазимъ авторитета на българското правосѣдие и на българскитѣ съдии. Въ битността си главенъ инспекторъ въ Министерството на вътрешнитѣ работи азъ самъ зная, колко много различни опредѣления идѣха отъ всички съдилища на нашата страна и какъ най-различно се тълкуваше приложението на алинея първа отъ чл. 10 на току-що прокарания новъ законъ за окръжнитѣ съвети. Министерството бѣше въ фактическа невъзможностъ да вземе едно ясно становище и най-после се видѣ принудено още на 14 януарий 1926 г. да отпрати едно писмо до министра на правосѣдието и да го помоли да сондира Върховния касационенъ съдъ, какъ разбира той тая първа алинея на чл. 10 отъ специалния законъ за окръжнитѣ съвети — е ли въ сила тя и по отношение на селскитѣ и градски общински съвети? По поводъ писмото на Министерството на правосѣдието, Върховниятъ касационенъ съдъ държа своето опредѣление, което ние смѣтаме, че не отговаря на духа на разискванията, когато се е приемалъ законътъ за окръжнитѣ съвети. Съ своето опредѣление отъ 3 февруарий, Върховниятъ касационенъ съдъ каза, че алинея първа на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети се отнася и за общинскитѣ съвети, било градски, било селски.

За да внесемъ тоя тълкувателенъ законъ, насъ ни накара следното. Казахъ ви, че Министерството на вътрешнитѣ работи бѣше отрунано съ маса най-противоречиви опредѣления на съдилищата. Азъ ще ви прочета сега нови опредѣления на съдилищата следъ това тълкувание на Върховния касационенъ съдъ, за да видите, кой иска да пазя авторитета на правосѣдието и кои отъ другата страна тукъ си позволявамъ да разправаймъ нѣща, които, безспорно, нито сѣ съвмѣстими съ мѣстото, отъ което се говорятъ, нито могатъ да се отправятъ по адресъ на онѣзи, които смѣтатъ, че най-право, най-искрено изпълняватъ единъ свой дългъ на народни представители.

До гласуването на закона за окръжнитѣ съвети въ алинея четвърта на чл. 144 отъ избирателния законъ, който членъ се намира въ глава трета, която се отнася до изборитѣ на членове за окръжнитѣ съвети, бѣше казано: „Ако половината и повече отъ съветницитѣ подадатъ оставкитѣ си или бѣдатъ отстранени по решение на съда, съветътъ се разтурва, безъ да става замѣстване“. Това бѣше старото положение. Обаче, когато, по предложение на бившия министъръ на вътрешнитѣ работи г. Русевъ, сѣ прокарването на закона за окръжнитѣ съвети, се продължи мандатътъ на окръжнитѣ съвети отъ 3 на 4 години и се възприе принципътъ на приемствеността — известно число отъ окръжнитѣ съветници се замѣняватъ презъ всѣки две години . . .

Министър-председател А. Ляпчев: Половината.

Н. Търкаланов (д. сг): . . . тогава, за да може да бъде запазен авторитетът на този изборен институт, окръжният съвет, намъри се за необходимо, че е добре да се обезпечи една възможност не често да се подава този институт на каприза на тази или онази административна власт, която може да посегне въ даден момент върху свободата му. И тогава именно, като се имаше предъ видъ, че мандатът на окръжния съвет е по-дълъгъ, и че трѣбва да има приемственост, се възприе, окръжнитѣ съвети да бѣдат разтуряни така, както при второто четене, по предложение на г. Бозвелиевъ, е било прието единодушно, именно: окръжниятъ съветъ да бѣде разтуренъ само тогава, когато първоначално утвърденитѣ съветници до единъ си подадат оставкитѣ и не могат да бѣдат замѣнени. Безспорно, това е единъ абсурдъ. Ще кажатъ нѣкои: защо? Примѣръ. Ако, да кажемъ вие, социалдемократитѣ, най-малката партия — да ме извинява г. Пастуховъ, не искамъ да оскърбявамъ — имате единъ окръженъ съветникъ въ даденъ окръженъ съветъ, а другитѣ партии иматъ най-много съветници, и този вашъ единственъ съветникъ отъ първоначално утвърденитѣ не си даде оставката, а всички други си дадатъ оставката и бѣдат подмѣнени, тогава никоя власт не е въ състояние да разтури съвета, шомъ като единъ единствения отъ първоначално утвърденитѣ съветници, социалдемократитѣ, не си е подалъ оставката.

Моята задача, г. г. народни представители, като вносите въ на този тълкувателенъ законъ, е да ви изнеса, да ви процитирамъ истинското намѣрение и истинската воля на тогавашния законодатель, който е приелъ чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети. Защото, преди малко, когато тѣ се изнесоха отъ г. Грънчаровъ, той бѣше много тенденциозенъ и абсолютно нищо вѣрно нѣма отъ това, което той каза, въ дневницитѣ на третата редовна сесия на тогавашното Народно събрание.

Д. Грънчаровъ (з. в): Точно, както е писано въ дневницитѣ — това цитирахъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Ето това сѣ дневницитѣ.

Д. Грънчаровъ (з. в): И азъ цитирахъ точно отъ дневницитѣ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Докладчикътъ П. Стайновъ каза: (Чете) „И азъ съмъ увѣренъ, че по-нататъкъ, когато ще разгледаме и другитѣ членове отъ законопроекта, вие ще се убедите, че непоколебимото желание на комисията е било да създаде по-голямъ гаранции за окръжното самоуправление“.

По-нататъкъ е вземалъ думата г. Гиргиновъ, който тогава е билъ на противно мнение съ г. Мушановъ, на когото по-после ще процитирамъ речта. Г. Гиргиновъ каза: (Чете) „Въ всѣки случай, само при възбуждане на углавно преследване, както стариятъ законъ за окръжнитѣ съвети, така и новиятъ законъ за пропорционалната изборна система, допускаше разтурването на окръжнитѣ съвети“. Г. Гиргиновъ по-нататъкъ, следъ пререкания, продължава: (Чете) „Сега азъ заставамъ на вашата почва и питамъ: като се подновява всѣки две години окръжниятъ съветъ, защо ще има разтуряне, защо да допуснемъ въобще системата на разтурянето окръжния съветъ, за да може тя да бѣде така често практикувана?“

По-нататъкъ взема думата нашиятъ другаръ Цоню Бръшляновъ, който каза следното: (Чете) „Следователно, недейте свързва рѣшетъ на съветницитѣ сами да констатираатъ, че не може да се работи и да могатъ, при колективно подадени оставки, да си отиватъ. Голѣмиятъ успѣхъ, внесенъ въ законопроекта, който днесъ разгледаме, е въ първата точка. Тамъ, гдето подновяването става поединично, било поради подаване оставки отдѣлно, било поради отстраняване, вследствие на углавно преследване, било поради умирање и пр. — тамъ, наистина, е нужно $\frac{2}{3}$ най-малко отъ първоначално избранитѣ да освободятъ мѣстата си. Азъ не съмъ съгласенъ да не се туря тази граница. Защото, обикновено, следъ като се минатъ дветѣ трети или се дойде до дветѣ трети отъ първоначално утвърденитѣ, обикновено 1, 2, 3, 4 отъ листитѣ ще бѣдатъ окончателно изчерпани, и ако се продължава да се попълва съвета съ останалитѣ листи, ще се нарушатъ фактически, юридически и всѣкакъ партийнитѣ съотношения. За да не се дохожда до по-сложна комбинация въ замѣстването на излѣзитѣ, ще

трѣбва тогава да се намалява съставътъ на съвета; за да може, и следъ като двете трети отъ първоначално утвърденитѣ излѣзатъ, да не се нарушатъ партийнитѣ съотношения, ще трѣбва да се предвиди, че съветътъ може да заседава и съ по-малко хора, отколкото въ смѣтностъ. Ето защо трѣбва да оставимъ дветѣ трети. Това е една голѣма придобивка. Въ заключение ще кажа следното. Г-да! Подметна се думата „партизанство“. За наша честь и пр. и пр. — азъ моля да се приеме това предложение за окръжнитѣ съвети“.

По-нататъкъ взема думата и нашиятъ (Къмъ земеделцитѣ) тогавашенъ рдугаръ и идеенъ водачъ въ онова време г. Минчо Дилановъ. Той каза: (Чете) „Трѣбва да се предложи, че чл. 10, който третира въпроса за разтурянето на окръжнитѣ съвети, има изключително тая целъ: да гарантира една планомерна, спокойна стопанска дейностъ на всѣки окръженъ съветъ“. И по-нататъкъ той продължава: „Но като имаме предъ видъ обстоятелството, че, ако оставимъ това положение, тѣй както е въ законопроекта, отгварятъ се вратитѣ за партизански произволи, тѣй нареченитѣ подаване оставки, въ кавички, приканване, заставање да си подадатъ оставкитѣ, то вие ще се съгласите, че, ако искаме действително да догонимъ оная идея, която г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, правителството и Парламентътъ целятъ съ законопроекта, да запазятъ окръжнитѣ съвети отъ партизански попълзновения, то тсва положение трѣбва да отпадне“.

Взема думата г. Фаденхехтъ, чиято речъ тукъ се цитира.

Д. Грънчаровъ (з. в): На второ четене ли?

Н. Търкалановъ (д. сг): Да. Това сѣ дебати на второ четене по чл. 10 отъ законопроекта. Той каза: (Чете) „Именно, за да премахнемъ този стимулъ, за да отстранимъ влиянието на централната властъ върху живота на окръжнитѣ съвети, за да престанатъ тѣ да бѣдатъ партизански учреждения, а да бѣдатъ наистина малки окръжни парламенти, които главно да се занимаватъ съ стопанскитѣ, просвѣтнитѣ и здравнитѣ нужди на окръга, за да създадемъ отъ нашитѣ окръжни съвети това, което бѣха въ Русия земствата, ние трѣбва да узаконимъ нерастуряемостта на окръжнитѣ съвети“.

Д. Грънчаровъ (з. в): Много право.

Н. Търкалановъ (д. сг): По-нататъкъ той продължава: . . .

Д. Грънчаровъ (з. в): Защо прескочихте нѣщо?

Нѣкой отъ лѣвицата: Нѣма смѣтка да го чете.

Н. Търкалановъ (д. сг): Слушайте сега. — . . . (Чете) „Азъ намирамъ, че ще бѣде една голѣма реформа, съ която Демократическиятъ съговоръ ще може да се гордѣе, ако приемемъ принципа, че окръжнитѣ съвети не могатъ да се разтурятъ, освенъ тогава, когато тѣ станатъ неспособни да работятъ поради изчерпване на всички листи и се намали числото на съветницитѣ, напр., до $\frac{2}{3}$ “ и пр. Взема думата докладчикътъ г. Стайновъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Четете по-горе отъ сѣщата речъ на г. Фаденхехтъ.

С. Мошановъ (д. сг): Чуите какво е казалъ докладчикътъ. При разглеждането на единъ законпроектъ, гледа се какво е казалъ докладчикътъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. Стайновъ каза: (Чете) „Г-да! Ние искаме да създадемъ възможностъ да нѣма много разтуряния на окръжни съвети, но и възможностъ на окръжнитѣ съвети да управляватъ“. Г. Бозвелиевъ го пресича, и той продължава: „Вие знаете отъ опитъ, че обикновено въ листитѣ за окръжни съветници назадъ се слагатъ третостепенни и четвъртостепенни хора, колкото да се задоволятъ мѣстнитѣ апетити“ и пр. и пр. И той довършва: „Ние не можемъ да премахнемъ свършено разтуряването на окръжнитѣ съвети. Онзи, който каза, че въ България не трѣбва да има по никой начинъ разтуряване на окръжнитѣ съвети, той не вижда, че може да се дойде до единъ абсурдъ: да си подадатъ оставкитѣ $\frac{1}{5}$ отъ съветницитѣ и окръжниятъ съветъ да остане съ единъ непълненъ съставъ, защото нѣма хора въ листитѣ да ги замѣстятъ. Може ли единъ окръженъ съветъ въ непълненъ съставъ да управлява?“

Следъ туй се дохожда до гласуването на чл. 10. Г. Бозвелиевъ предлага следната редакция . . .

Д. Грънчаровъ (з. в): Защо не цитирате какво е казалъ Бозвелиевъ, Панайотъ Деневъ?

Н. Търкалановъ (д. сг): . . . (Чете) „Единъ окръженъ съветъ може да бѣде разтуренъ преди изтичането на мандата му само въ случай когато всички първоначално утвърдени съветници изедно или поотдѣлно сѣ освободили мѣстата си по причини, предвидени въ чл. 8, и нѣма възможност да се замѣстятъ, поради изчерпване на кандидатните листи“.

Въ своята речъ г. Бозвелиевъ си запазва правото, когато министърътъ на вътрешнитѣ работи внесе законопроектъ за съответно измѣнение на закона за селскитѣ и градскитѣ общини, да прокара това положение тамъ и по този начинъ да обезпечи неразтуряемостта на общинскитѣ съвети. Това сѣ думитѣ на г. Бозвелиевъ.

Д. Грънчаровъ (з. в): Не искате да четете всичко.

А. Пиронковъ (д. сг): Намѣрихте ли, че г. Фаденхехтъ или другъ нѣкой тогава е мислилъ, че това постановление ще бѣде задължително и за общинскитѣ съвети? Никой не е мислилъ подобно нѣщо. Тѣ говорятъ между другото въ бѣдеще какво ще стане, но никѣде нѣма да намѣрите да се казва, че това постановление ще важи и за общинскитѣ съвети.

Д. Грънчаровъ (з. в): Тогава всички цитати, които азъ направихъ, се отгѣняватъ!

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Имаше желание за една реформа, въ бѣдеще да се приеме сѣщиятъ принципъ и за общинскитѣ съвети, но никой тогава нѣмаше съзнание, че тази реформа се прави и за общинскитѣ съвети; всички разбирахме, че това е само за окръжнитѣ съвети. Това е толкова ясно.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Съ вотирването на този специаленъ законъ за окръжнитѣ съвети . . .

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): За общинскитѣ съвети не може да се приеме оная реформа, както за окръжнитѣ съвети. Това е абсурдъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Съ първата алинея на чл. 10 отъ закона се отгѣни впоследствие алинея четвърта на чл. 144 отъ избирателния законъ. Понеже алинея трета на чл. 158 отъ избирателния законъ казва, че разпореденията на чл. чл. 40, 142, 144 и 145 алинея втора се прилагатъ и при общинскитѣ избори, сѣ гласуването на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети алинея четвърта на чл. 144 отъ избирателния законъ се отгѣнява, и понеже е прокаранъ единъ специаленъ законъ за окръжнитѣ съвети и не е ставало въпросъ за измѣнение на избирателния законъ, изпада се въ това положение, въ което сме изпаднали сега ние, че сѣ създаването на това положение за окръжнитѣ съвети — мотивътъ ви казахъ кой е, а именно, като имъ се е продължилъ срокътъ да се обезпечи приемствеността въ тѣхната дейностъ и невмѣшателството на административната властъ — ние изпаднахме, казвамъ, въ туй положение, че окръжнитѣ съдилища веднага следъ публикацията на новия законъ за окръжнитѣ съвети да се питатъ, дали тази алинея на чл. 10 отъ закона — щомъ е отгѣнила алинея четвърта на чл. 144 — е въ сила и за общинскитѣ градски и селски съвети. По поводъ на това, както ви казахъ, и по поводъ на голѣмия шумъ, който се бѣше вдигналъ навремето и понеже Министерството на вътрешнитѣ работи бѣше въ фактическа невъзможност да вземе едно ясно становище, писа се до Министерството на правосѣдието и се помолѣ да се чуе думата на Върховния касационенъ съдъ. И азъ си спомнямъ — не бѣхъ тогава народенъ представителъ — по поводъ питането на г. Баралиевъ до г. министра на вътрешнитѣ работи за Севлиево градски общински съветъ, защо въпрѣки опредѣлението на Севлиево окръженъ съдъ да се разтури общинскитѣ съветъ, той не е разтуренъ, спомнямъ си декларацията на г. министъръ-председателя, който тогава каза: „Азъ питахъ, защото въ този къоръ-сокакъ, въ който бѣхме вкарани отъ съдилищата, въ невъзможност бѣхъ да взема известно решение, за да не бѣде зле изгѣлкувана моята дейностъ. Но понеже

изгѣзе едно решение на Върховния касационенъ съдъ, сѣ което не сѣмъ съгласенъ, като решение на Върховния касационенъ съдъ азъ ще го прилагамъ дотогава, докогато се отгѣни оттукъ“. Това бѣха думитѣ на г. министъръ-председателя.

Х. Баралиевъ (с. д): Защо не се попълни съветътъ? Листитѣ не бѣха изчерпани?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ще ти кажа.

Н. Търкалановъ (д. сг): Миналата вечеръ, когато се почнаха дебатитѣ по това законодателно предложение, г. Пастуховъ, който откри дебатитѣ по него, каза следното: „Вие, които знаете, че сѣ прокарването на първата алинея на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети отъ момента на неговото публикуване, 30 януарий 1925 г., съветитѣ не се разтурятъ и нѣмате право и не можете да разтурите никой съветъ, затова вамъ отъ чисто партизански съображения бѣше ви необходимо да внесете това законодателно предложение. И нѣмайки куражъ правителството да го внесе, то се скри задъ частната инициатива на нѣколко новатори, които не се боятъ отъ отговорностъ и дойдоха да узаконятъ едно вулгарно партизанствуване и да турятъ кръстъ на онова, което преди 2 години сами създадохте, а сега забравихте и се връщате къмъ печалното минало“. Г. Пастуховъ поддържаше, че отъ момента на публикуването на закона за окръжнитѣ съвети не може да става разтуряне на съветитѣ. А г. Баралиевъ една година и половина следъ това се ползува отъ стария законъ, отъ Радославовото измѣнение, както той го нарича, . . .

Х. Баралиевъ (с. д): За менъ въпросътъ за Севлиево общински съветъ не е изчерпанъ. Не можете да турите единъ съветъ въ непълненъ съставъ. Това е беззаконие, това е престѣпление, ако щете. Сега като приемете това предложение, да видимъ какво ще направите съ Севлиево общински съветъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Моята мисль, г-да, е другаде. Вие, г. Баралиевъ, който се обявявате противъ нашето предложение, Вие, който го таксувате днесъ като чисто партизанско, Вие не се засрамахте преди шестъ месеца, следъ като Вашиятъ шефъ каза, че отъ момента на публикуването на закона за окръжнитѣ съвети вече не може да става разтуряне на общински съветъ, се ползувахте отъ тая алинея на чл. 144, която ние искаме да се прилага, защото това е духътъ на законодателя, и искахте отъ Севлиево окръженъ съдъ да узакони разтурянето на общинския съветъ, защото така Ви изнася. Азъ Ви казахъ онази вечеръ, че Вие пледирате нашата кауза. Това искаме и затова Ви казахъ тогава: спорзумейте се съ г. Пастуховъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Не е вѣрно. Случаятъ съ Севлиево общински съветъ е конкретенъ. Азъ питамъ: изпълнимо ли е едно опредѣление на окръжния съдъ или не е изпълнимо? Този въпросъ повтарямъ азъ, а другиятъ въпросъ е отдѣленъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: (Силно звѣни)

П. Палиевъ (д. сг): Както Ви уйдисва. Вие пледирате за автономностъ на общинското управление, за самоуправление, а искате разтурянето на общинскитѣ съвети.

Х. Баралиевъ (с. д): Окръжниятъ съдъ иска, разберете.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Точно така гледа г. Баралиевъ на приложението на алинея четвърта отъ чл. 144, защото неговото искане е отъ 18 януарий т. г., а опредѣлението на Върховния касационенъ съдъ е отъ 3 февруарий т. г., когато публикуването на закона за окръжнитѣ съвети, който той казва, че председателства въпроса за разтурянето на Севлиево общински съветъ, е отъ 30 януарий 1925 г. — преди две години. И понеже г. Баралиевъ стои на становището, че щомъ като половината съветници сѣ си дали оставката, съветътъ трѣбва да се разтури, . . .

Х. Баралиевъ (с. д): (Възражава нѣщо)

С. Савовъ (д. сг): Ти да мълчишъ тамъ. (Пререкания между Х. Баралиевъ и С. Савовъ)

Председателствувашъ А. Христовъ: (Силно звъни)

Х. Баралиевъ (с. д): (Къмъ С. Савовъ) Ти имашъ при-
сѣда. Дружбашката амнистия те спаси. Ето удостовѣре-
нието. (Показва го) Русенскиятъ военно-полевъ съдъ
дава удостовѣрение, че по дѣло № 71 отъ 1921 г.
за ограбване турчина Афузъ Ефенди, отъ Лозенградъ, си
осъденъ на една година строгъ тъмниченъ затворъ.

Председателствувашъ А. Христовъ: (Силно звъни) Нѣ-
мате думата, г. Баралиевъ!

С. Савовъ (д. сг): (Казва нѣщо)

С. Рязковъ (д. сг): (Къмъ Х. Баралиевъ) Вие знате ли
къде е умрѣла Вашата майка? Имайте малко срамъ!

Х. Баралиевъ (с. д): Ти ще гледашъ къде е умрѣлъ
баща ти. Азъ чета една законна присѣда.

Председателствувашъ А. Христовъ: (Звъни)

Х. Баралиевъ (с. д): Нѣмате моралъ.

С. Савовъ (д. сг): Моралъ у пущъ! Докато не ми пред-
ставишъ медицинско свидетелство, че не си пущъ, азъ нѣма
да ти вѣрвамъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Мародери! Хората правятъ бой при
Лозенградъ, а той прави обири, за които го сѣди сѣдъ,
но дружбашката амнистия го спаси, а сега яде царву-
литъ на земледѣлцитѣ! (Къмъ С. Савовъ) Ако не бѣха те
амнистирани, ти щѣше да бѣдешъ още въ драггольника, а
не да си депутатъ сега тукъ.

С. Савовъ (д. сг): Съ пущъ не искамъ да приказвамъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Ако имашъ срамъ, ще се засрамишъ.

Председателствувашъ А. Христовъ: (Звъни) Стига, г. Ба-
ралиевъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Той нѣма право да става отъ мѣстото
си; тукъ не е механа, тукъ не е кръчма, тукъ е Народно
събрание, тукъ има редъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ
повтарямъ моята мисль. Въпрѣки че единъ отъ ораторитѣ
на Социалдемократическата партия стоеше на становището,
че отъ момента на публикуването на специалния законъ за
окръжнитѣ съвети, респективно излизането на бѣлъ свѣтъ
на този чл. 10, не може да става разтуряне на общинскитѣ
съвети, 2 години следъ туй г. Баралиевъ, на когото изнася
приложението на алинея четвърта отъ чл. 144, т. е. щомъ
като половината отъ съветниците си дадатъ оставката, съ-
ветътъ да бѣде разтуренъ, казва: „Севлиевскиятъ окръ-
женъ съдъ даде опредѣление за разтуряне на съвета и вие
трѣбва да го изпълните.

Х. Баралиевъ (с. д): Разбира се.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя
В. Дамчевъ)

Н. Търкалановъ (д. сг): Ние това искаме и да констати-
тираме. Щомъ като двама души отъ една партия нѣматъ
еднако гледище, колко гледища трѣбва да има въ нашата
страна по приложението на този чл. 10? Колкото души —
толкова и актѣла.

Х. Баралиевъ (с. д): Вие на едно мнение ли сте въ ва-
шата партия?

Н. Търкалановъ (д. сг): Ние искахме да чуемъ мнението
на Върховния касационенъ съдъ, което излѣзе на 3 фе-
вруарий т. г. Азъ, обаче, искамъ да ви прочета опредѣле-
нията на маса окръжни сѣдилища, за да видите какъ се
тълкува и какъ се прилага опредѣлението на Върховния ка-
сационенъ съдъ.

Опредѣление № 451. Софийскиятъ окръженъ съдъ,
III-то наказателно отдѣление, въ разпоредителното си засе-
дание на 10 августъ 1927 г., следъ като взе предъ видъ, че
повечето отъ половината общински съветници на Пра-
вешко-Лѣжавишката община си подаватъ оставкитѣ, като
общински съветници на сѣщата община, ще следва да се

приематъ оставкитѣ имъ и разтури общинскиятъ съветъ
въ въпросната община, съгласно чл. 23 отъ закона за сел-
скитѣ общини, сѣдътъ приема оставкитѣ на общинскитѣ
съветници, а именно — изброяватъ се — „и разтура общин-
ския съветъ на Правешко-Лѣжавишката община, Орха-
нийско. Да се изпрати преписъ отъ опредѣлението на Со-
фийския окръженъ управителъ“ и пр. Като говоримъ въ
мотивитѣ на внесенния законопроектъ, че има една нераз-
бория, че не еднако се тълкува законътъ, не искайки да
надне подъ съмнение авторитетътъ на правосѣдието, вие
ни обвинявате, че не сме зачитали авторитета на сѣда.

Втори случай. „Опредѣление № 1.904. Севлиевскиятъ
окръженъ съдъ въ разпоредителното си заседание“ . . .

Х. Баралиевъ (с. д): Отъ кога?

Н. Търкалановъ (д. сг): . . . отъ 18 августъ 1927 г., по
докладъ на сѣдебенъ кандидатъ Стателовъ, опредѣли: да
се разтури общинскиятъ съветъ на Баланската община
по подаване ставка на повече отъ половината общински
съветници. Преписъ“ и пр.

Трети случай. „Разградскиятъ окръженъ съдъ въ раз-
поредително заседание на 23 юний 1927 г. съ опредѣление
№ 539 по частно гражданско дѣло № 22/1927 г. опредѣли:
приема оставката на общинскитѣ съветници отъ Борисов-
ския общински съветъ, Разградската околия“ — изрек-
ватъ се — „и на тѣхно мѣсто не провъзгласява подглас-
ницитѣ“ — еди-кой-си — „понеже сѣ заявили, че отказ-
ватъ замѣстването. Разтура се общинскиятъ съветъ въ
с. Борисово, Разградска околия“ и пр. Единъ общински съ-
ветникъ, докато не е утвърденъ за съветникъ, нѣма право
да се откаже отъ мандата си.

С. Кърловъ (з. в): Околийскиятъ началникъ може да е
искалъ разтурянето!

Н. Търкалановъ (д. сг): Ти не разбирашъ тия работи!

С. Кърловъ (з. в): Зная какъ става това. 10 години съмъ
билъ общински съветникъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Слушайте по-нататкъ. „Опредѣ-
ление № 3800. Пловдивскиятъ окръженъ съдъ, търговско
отдѣление, въ разпоредителното си заседание на 11 ав-
густъ 1927 г., въ съставъ“ — такъвъ и такъвъ — „слуша до-
ложеното изборно дѣло № 406 по описа за 1916 г. по зая-
влението на общинскитѣ съветници на с. Скобелово, Чир-
панска околия, сѣдътъ, като взе предъ видъ, че съ пода-
ване оставката на горнитѣ общински съветници и нежелан-
ието на тѣхнитѣ подгласници да бѣдатъ провъзгласени
липса необходимото число общински съветници за функ-
ционирание общинския съветъ, опредѣли: приема оставката
на общинскитѣ съветници, отказали да бѣдатъ такива съ
заявление отъ 10 августъ 1927 г., и разтура общинския
съветъ на с. Скобелово, Чирпанска околия“ и пр.

Шуменски окръженъ съдъ. Опредѣление № 1832.
Това опредѣление е отъ 18 августъ 1927 г. (Чете) . . .
„сѣдътъ опредѣли: изключва изъ състава на Кочашлий-
ския селски общински съветъ общинскитѣ съветници: Косю
Минчевъ, Василь Т. Пушевъ, Малчо Минчевъ и Косю Ра-
днчевъ, както и подгласницитѣ общински съветници“ — из-
броява ги — „и тѣй като всички останали съветници или
подгласници, всичко 5 души, не съставятъ искания отъ
закона минимумъ, сѣдътъ ратура Кочашлийския общински
съветъ, Поповска околия“ и пр.

Опредѣление № 2679. „Русенскиятъ окръженъ съдъ,
гражданско отдѣление, въ разпоредително заседание на
7 августъ 1927 г. постанови: приема оставкитѣ на общин-
скитѣ съветници въ с. Кара-ачъ, Балбунарско, Тодоръ Та-
шевъ, Пейчо П. Чакърровъ и Хасанъ Молеринъ отъ сѣщото
село, при каквото положение и съ огледъ опредѣлението
на сѣда подъ № 900 отъ 10 априлъ 1926 г. разтура Кара-
ачкия общински съветъ по подаване оставка на повече
отъ половината първоначално избрани общински съвет-
ници“ и пр.

Опредѣление № 1376. „Видинскиятъ окръженъ съдъ,
гражданско отдѣление, въ разпоредително заседание на
24 септември 1927 г., въ съставъ“ — такъвъ и такъвъ —
„следъ доклада и заключението на прокурора, като взе
предъ видъ, че съ горното заявление 5 души членове на
общинския съветъ въ с. Черно-поле, Бѣлоградчишко, си
подаватъ оставката, а и отъ единствената листа, тази на
Демократически сговоръ, нѣма други лица, кандидати, съ
които би се получило числото 10, колкото трѣбва да има

Чернопольският общински съветъ, понеже не може да функционира последниятъ само съ останалитѣ 5 души общински съветници, на основание чл. 32 отъ закона за селскитѣ общини, опредѣли: разтуря общинския съветъ на с. Черно-поле, Бѣлоградчишко, като се произведатъ нови избори за такъвъ”.

Друго по-куриозно опредѣление, на Шуменския окръженъ съдъ, № 2123, отъ 30 септември 1927 г.: (Чете) „Шуменския окръженъ съдъ, следъ като изслуша доклада отъ съдебния кандидатъ Гюлгелиевъ по изборно дѣло № 772, по описа на 1925 г., опредѣли: разтуря общинския съветъ на с. Дралфа, поради недееспособностъ сѣщиятъ да функционира съ трима общински съветници”. Приема оставитѣ и прераща опредѣлението на окръжния управителъ за изпълнение.

Опредѣление на Свищовския окръженъ съдъ № 428, отъ 11 юни 1927 г.: (Чете) „Съдътъ, като взема предъ видъ, че общинскитѣ съветници на с. Чаушка-Махала: Мить Цоневъ, Блажо Начевъ, Стоянъ Стойковъ, Кръстьо М. Тотевъ, Цанко Тотевъ, Станьо Ив. Газдовъ и Недьо Сяровъ, съ заявлението си отъ 4 юни т. г., адресирано до съда, молятъ да имъ се приематъ оставитѣ по домашни причини, което имъ искане съдътъ намира за основателно и ще следва да го уважи, като приеме оставитѣ на сѣщитѣ и вмѣсто тѣхъ провъзгласява подгласницитѣ имъ, но отъ друга страна, като се има предъ видъ, че повече отъ половината общински съветници си подаватъ оставитѣ, то, на основание чл. 144 отъ избирателния законъ, ще следва общинскитѣ съветъ да се разтури, поради което опредѣли: приема оставитѣ на общинскитѣ съветници — тия и тия — „и разтуря общинския съветъ”.

Х. Баралиевъ (с. д): Това никой не го отрича. Известно е, че има различни опредѣления, но трѣбва да уредите въпроса съ законъ, а не съ възстановяване на старата практика.

Н. Търкалановъ (д. сг): Чакайте, ще дойда и до него

Но най-куриозното, г. г. народни представители, е опредѣлението на Хасковския окръженъ съдъ, № 955, гражданско отдѣление, отъ 8 юни 1927 г.: „Хасковскитѣ окръженъ съдъ, гражданско отдѣление, въ разпоредително заседание на 8 юни 1927 г., изслуша доложеното отъ члена К. Кумановъ, по изборно дѣло № 244, по описа за 1926 г., по съдържанието на писмото № 3551 отъ 4 юни 1927 г. . . . че отъ дѣлото е видно, какво отъ първоначално провъзгласенитѣ деветъ общински съветници, на Долно-Черковишкия общински съветъ сѣ останали само четир души, безъ да сѣ били провъзгласявани други, вмѣсто подалитѣ оставка петъ души съветници, останали по липса на подгласници.

„А за да бѣде разтуренъ единъ общински съветъ, съгласно алинея първа на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети — този съдъ сега прилага касационното опредѣление — „която отмѣни алинея четвърта на чл. 144 отъ избирателния законъ, необходимо е всички първоначално утвърдени съветници изедно или поотдѣлно да сѣ освободили мѣстата си, а докато такива има още, макаръ и четири, не е отъ значение, тѣ като законодательтъ допушта разтуряне само, когато всички първоначално утвърдени съветници освободятъ мѣстата си, което въ случая не е налице.

„А това значи, че законодательтъ допушта единъ общински съветъ да функционира и съ по-малко отъ половината му общински съветници, стига само тѣ да сѣ отъ първоначално прогласенитѣ, а въ такъвъ случай чл. 34 отъ закона за селскитѣ общини ще следва да се приеме, че има предъ видъ, какво общинскитѣ съветъ ще решава въпроси съ болшинството отъ числото на съветницитѣ, съ които е останалъ, а не отъ числото на първоначално прогласенитѣ”.

Х. Баралиевъ (с. д): Кой оспорва това? Може нѣкъде да се намѣри такъвъ съдия. Какво значи това?

Н. Търкалановъ (д. сг): „Ето защо обстоятелството, че общинскитѣ съветъ е останалъ съ четири съветника въ случая не може да повлѣче разтурянето му, а той ще следва да функционира като редовенъ общински съветъ, поради което съдътъ опредѣли: остава безъ послѣствие писмото № 3551 отъ 4 юни 1927 г. на хасковския окръженъ управителъ, като неоснователно, за което да му се съобщи”. Председателъ, членове и пр.

И съ четири души общински съветници, отъ които единъ кметъ, единъ помощникъ, и само двама съветници правятъ състава на този съветъ, и той функционира!

Д. Богдановъ (д): Г. Търкалановъ! Ще ми позволите да прочета и азъ едно опредѣление на Кюстендилския окръженъ съдъ отъ миналия месецъ, съ което той иска отстранението на полицейския следователъ въ Кюстендилъ Юрданъ Марковъ, секретаря на околийския началникъ въ гр. Радомиръ Несторъ Доцевъ и кмета на с. Изворъ, за туй, че тѣ сѣ насилили общинскитѣ съветници на 28 май, за да разтурятъ общината.

Н. Търкалановъ (д. сг): Бъдете спокойни. Щомъ това сѣ направило, тѣ нѣма да бѣдатъ оставени на мѣстата имъ отъ тукъ. (Сочи министерската маса).

Г. г. народни представители! Ето мотивитѣ, които ни заставиха да внесемъ това наше законодателно предложение. Ние ясно казваме тамъ — нѣма какво да се влага въ законодателното предложение съдържание чуждо на онава, което лежи въ мотивитѣ — че „понеже нѣкои отъ съдилищата въ страната даватъ несъобразни тълкувания и приложения на постановленията отъ първата алинея на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, въ свръзка съ четвъртата алинея на чл. 144 и третата алинея на чл. 158 отъ избирателния законъ, чл. чл. 32 и 34 отъ закона за градскитѣ общини и чл. чл. 23 и 32 отъ закона за селскитѣ общини, относно наличността на условията, при които следва да се разтури единъ общински съветъ и кой е компетентниятъ да постанови това разтуряне, то, за да не се дава възможностъ за разколебаване, както въ силата на закона и авторитета на съдебната властъ, така и въ зачитането отъ последната истинската воля на законодателя”, ние внесохме това законодателно предложение, а далечъ не, за да служимъ на свои лични или партийни интереси, защото, като дойда и до този въпросъ впоследствие, може би на мнозина тукъ ще стане тѣсно.

Д. Грънчаровъ (з. в): Не е така! Г. Търкалановъ! Отъ министерската маса се каза, че общинскитѣ съвети сѣ провъзгласени на държавната политика. Министърътъ на земледелието заплашваше прокурори и съдии отъ министерската маса. Защо разправяте такива нѣща?

Н. Търкалановъ (д. сг): Азъ, като бившъ окръженъ управителъ, зная на колко много мизерии всѣкога и въ ваше време, пъкъ, нека кажа, и въ наше време сѣ способни извести хора, които сѣ давали мѣсто на своитѣ партийни увлѣчения и страсти. Не тукъ (Сочи сговориститѣ), обаче, ще намѣрите хора, които да одобрятъ всичко, което е ставало и което може да стане, защото онзи день тукъ се каза, че нѣма човѣшко дѣло, което да нѣма своитѣ грѣшки. Ако въ това отношение има нѣщо да тегне на съвѣстѣта, то повече тукъ (Сочи земледѣлицитѣ) ще тегне, а по-малко тукъ (Сочи сговориститѣ) ще тегне. (Възражания отъ земледѣлицитѣ) Но ние поискахме съ този тълкувателенъ законъ ясно да се разбере, че когато тукъ сѣ дебатирани положенията на чл. 10 отъ специалния законъ за окръжнитѣ съвети, се е разбирало, че тѣ се отнасятъ само до окръжнитѣ съвети и че абсолютно никому въ акъла не е минавало, че тѣ могатъ да се отнасятъ и до общинскитѣ съвети. Асж и кой юристъ може да поддържа, че съ специалния законъ за окръжнитѣ съвети може да се правятъ измѣнения на законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини? Ако ставаше измѣнение на алинея четвърта отъ чл. 144 на избирателния законъ, който законъ съ чл. 158 постановява да се вършатъ действия и по изборитѣ за съвети за селскитѣ и градскитѣ общини, тогава можехме да допустнемъ, че това се отнася и до общинскитѣ съвети. Но, когато законодательтъ е приемалъ единъ законъ за окръжнитѣ съвети, когато той се е мѣчилъ, давайки на тия съвети по-дълъгъ мандатъ и прие майки единъ принципъ за подновяване на окръжнитѣ съветници, да запази окръжнитѣ съветници отъ вмѣшателството на централната властъ, която и да бѣде тя — въ този моментъ най-малко ме интересува това — какъ можете да допуснете, че въ сѣщия моментъ законодательтъ по този поводъ е искалъ да отмѣни и чл. чл. 32 и 34 отъ закона за градскитѣ общини и съответнитѣ имъ членове отъ закона за селскитѣ общини? Тѣзи членове сѣ въ сила и до този моментъ — по тѣхъ става разтурянето на общинскитѣ съвети. Тѣ сѣ ясни и категорични: когато половината или повече отъ половината съветници си дадатъ оставката или, по едни или други причини, излѣзатъ отъ съвета, об-

щинският съветъ е разтуря. Това е духът на закона и всички други тълкувания, които вие давате, сж продиктувани само отъ ваши — позволете ми тази дума — партизански съображения (Възражения отъ земледѣлцитѣ): да клеймите и цапате насъ, защото, безспорно, тази трибуна е позволявала много нѣща, ще ви позволи и туй да вършите.

Г. г. народни представители! Вториятъ въпросъ, който ние засѣгаме тукъ, се отнася до това: кой трѣбва да декретирва разтурването на общинскитѣ съвети, дали сѣдилищата или изпълнителната власт? Г. Павловъ, моятъ добъръ приятель, чете тукъ отдеве, обаче макаръ и правилно да чете чл. 32 отъ закона за градскитѣ общини, много лошо направи своя изводъ, защото чл. 32 отъ закона за градскитѣ общини, който е прокаранъ още въ 1902 г. и който още тогава даде прерогативата на държавния глава да издава указъ за разтурването на градскитѣ и окръжнитѣ съвети, и респективно на министра на вътрешнитѣ работи — за селскитѣ общини, до тоя моментъ отъ никого не е оспоренъ, споръ по него не е ставало и той не е отмѣненъ. А той казва, че тогава, когато половината отъ съветниците сж си дали оставката, може да става подмѣняване, но ако подадигат оставка станатъ повече, съветътъ се разтурва, и за тая целъ заповѣдъ се издава за селскитѣ общини отъ министра на вътрешнитѣ работи, а за градскитѣ общини и за окръжнитѣ съвети указъ отъ държавния глава. Това постановление на тоя законъ за градскитѣ общини напоследъкъ не се е спазвало и вие чухте сега тукъ маса опредѣления, които ви четохъ и съ които сѣдилищата разтурватъ общински съвети.

Х. Баралиевъ (с. д): Чл. 186 отъ избирателния законъ казва: (Чете) „Съ влизането въ сила на настоящия законъ се отмѣняватъ съответнитѣ членове отъ законитѣ за окръжнитѣ съвети, градскитѣ и селскитѣ общини, както всички други закони и наредби, които му противоречатъ“ Чл. 144 отъ избирателния законъ отмѣнява чл. 32 отъ закона за градскитѣ общини.

Н. Търкалановъ (д. сг): И затуй, за да внесемъ прегледностъ и въ това отношение, за да може да има единство и действително едно строго приложение и изпълнение на законитѣ въ страната, нашата мисълъ бѣше именно тая, да се знае, че когато окръжнитѣ сѣдилища намиратъ, че по силата на известни постановления на закона, при наличността на дадени условия, следва да се разтури единъ съветъ, тѣ да не го разтурватъ, но да изпращатъ съответното опредѣление на други органи, които споредъ нашитѣ закони сж натоварени съ тая работа, и тѣ да изпълнятъ своята задача.

Х. Баралиевъ (с. д): Тълкуванието на Върховния касационенъ сѣдъ не е въ ваша полза. Той се е произнесълъ, че окръжнитѣ сѣдилища сж, които разтурватъ съветитѣ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Но, г. г. народни представители! Азъ слушахъ тукъ вече точно три дена речитѣ на всички оратори отъ опозицията. Отдеве, когато стана да приказва г. Калайджиевъ отъ Работническата партия, азъ чакахъ да чуя, каква друга теза той ще защитава тукъ. Азъ чакахъ да развие той минноподривното дѣло, защото него е следвалъ въ Русия преди година-две, да ни каже какъ той разбира тая материя, защото, бидейки последователенъ на себе си като комунистъ, той трѣбваше да изпълни до край заповѣдитѣ на онѣзи, които му плащатъ и които командуватъ всѣка тѣхна стѣпка, и нему не оставаше освенъ да извика отъ тази трибуна: долу автономията на самоуправителнитѣ институти, тѣ трѣбва да се разтурятъ, защото така гласи чл. 12 отъ тезиситѣ на третия комунистически интернационалъ. Вие знаете, колко години ние се борихме съ тѣхъ, за да имъ кажемъ, че и въ тая насока тѣ ще си счупятъ главитѣ. Сега тукъ юдински сълзи се лѣятъ. И отъ кого се лѣятъ? Отъ болшевишкитѣ представители. Вината е наша, че ги пуснахме да дойдатъ тукъ и да плачатъ за автономията и за запазванетоъ свободитѣ на самоуправителнитѣ тѣла. Може ли да има по-голямъ телеграфски и по-голямъ провокация къмъ тѣзи избирателни институти, отколкото тая дързостъ да се говори отъ единъ комунистъ, че ние будгоби сме искали сега съ това предложение да за-сѣднимъ не, но да не оставимъ поменъ отъ онѣзи свободи, които до сега сж гарантирани въ нашата страна!? Чухъ г. Стоенчева — единъ отъ редакторитѣ на „Земледѣлско възраждане“ — и г. Грънчарова.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Не е вѣрно, лъжете се. Ние имаме известно решение за туй.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. Гичевъ ще отрече това, както и г. Стоенчевъ, защото ще ги изключатъ като редактори на тоя еднострановски листъ. — И тѣ плачатъ. И дотамъ отидоха въ безсрамнето си, че посмѣха да плачатъ и тѣ, за които вашиятъ другаръ вчерашенъ и днешенъ, Хараламби Хиростовъ, писа оная статия, въ която казваше, че 4 години янкеседжилтъкъ вие разнасяхте изъ нашата хубава страна,...

Д. Грънчаровъ (з. в): Пета година сега започна!

Н. Търкалановъ (д. сг): ...начело съ единъ тиранинъ, развратникъ и блудникъ, какъвто бѣше Стамболийски. Вие искахте, казва той, да съете развратъ и тероръ и не оставихте поменъ отъ самоуправлението на общинитѣ. Вие знаете, какъ ги нареждахте тогава, а сега казвате: „Защо се връщате къмъ печалното минало, къде остана вашата декларация?“ Ние не се връщаме, ние прилагаме законитѣ въ тая страна. И азъ въ заключението си ще кажа, до какво ще дойдемъ.

Азъ чухъ думитѣ на уважаемия отъ менъ отъ дълго време г. Пастуховъ. Като главенъ инспекторъ въ министерството, когато оставахъ свободенъ — г. Липчевъ нѣкой пътъ ни даваше почивка — често се ровѣхъ изъ дѣлата и търсѣхъ да видя, кой, когато е управлявалъ, какви работи е вършилъ. И намѣрихъ единъ много характеренъ документъ за г. Пастухова. Г. Пастуховъ е тукъ, нека го чуе.

Г. Пастуховъ! Вие, който много обичате да браните самоуправлението, чуйте сега какво е станало въ Одринъ презъ 1919 г., когато вие бѣхте министъръ на вътрешнитѣ работи и когато Одринъ бѣше нашъ. Въ Одринъ мѣстниятъ комитетъ на Социалдемократическата обединена партия свиква митингъ за да промѣни общинския съветъ, понеже градътъ единъ день останалъ безъ хлѣбъ и хората казвали, че за това причината били социалиститѣ, понеже манифестирали за първи май. Засегнатъ отъ тия приказки, комитетътъ свиква единъ митингъ подъ председателството на нѣкой си Василь Нейчевъ и на този митингъ се взема една резолюция, която комитетътъ изпраща въ Министерството на вътрешнитѣ работи, съ едно писмо, регистрирано подъ вх. № 4497 отъ 12 юлий 1919 г. Писмото има следното съдържание: „Комитетъ на Работническата социалдемократическа партия-обединена, № 87, 5 юлий 1919 г. Одринъ. До господинъ министра на вътрешнитѣ работи — София. Приложена при настоящето, изпращаме Ви резолюцията, приета на съборанието на 1 т. м., свикано по инициатива на мѣстния комитетъ на Работническата социалдемократическа партия — обединена. Както ще се види отъ резолюцията, одринскитѣ работнически и градски маси“ — нали при тѣхъ сж маситѣ! — „като констатираше нередовности и нехайство на общинския съветъ, изказватъ недовѣрие къмъ него и го бламираатъ. Понеже тоя съветъ е направенъ отъ бившето правителство, да бѣде уволненъ и изгоненъ и замѣстенъ отъ лица, ползуващи се съ довѣрието на работницитѣ и гражданитѣ. За председателъ на тричленната комисия посочваме нашия отличенъ партиенъ другаръ Дончо Рашевъ отъ гр. Казанлъкъ. Секретаръ на мѣстния комитетъ: В. Нейчевъ.“

На това писмо е сложена съ ржката на г. Пастухова, съ синъ моливъ, следната резолюция: „Заповѣдъ — да се назначи“, и е издадена заповѣдъ № 1084, подписана отъ министъръ Кръстю Пастуховъ.

Отъ сговориститѣ: Пазв се автономията на общинитѣ!

П. Анастасовъ (с. д): Каква заповѣдъ?

Н. Търкалановъ (д. сг): За назначаване тричленна комисиия. (Смѣхъ и ржкопляскания отъ сговориститѣ)

П. Палиевъ (д. сг): Г. Баралиевъ! Имате думата.

Х. Баралиевъ (с. д): Общински съветъ ли е имало тогава въ Одринъ или тричленна комисиия?

К. Пастуховъ (с. д): Като сте се ровили толкова въ архивата, какъ не сте намѣрили, че въ Одринъ не е имало тогава общински съветъ!

Х. Баралиевъ (с. д): Г. Търкалановъ! Това е недобросъвѣстно отъ Ваша страна. Тогава въ Одринъ не е имало общински съветъ.

Н. Търкалановъ (д. сг): Моята задача е да изнеса това, което намърихъ.

Н. Топаловъ (д. сг): Нека се запише, че Баралиевъ поддържа, какво министърътъ има право да разтуря общинскитѣ съвети!

П. Анастасовъ (с. д): Не е имало въ Одринъ общински съветъ.

Х. Баралиевъ (с. д): Въ Одринъ е имало тричленна комисия, не е имало общински съветъ. Той знае, че не е имало общински съветъ, а само тричленна комисия, по отговористъ да търсипъ добросъвъѣстностъ . . .

Д. Нейковъ (с. д): Търсите подъ волъ теле, но нѣма да го намърите.

А. Пиронковъ (д. сг): Бламирате съвета и искате да бѣде разтуренъ! Не чувате ли?

Д. Нейковъ (с. д): Това е веднага следъ войната. Тамъ не е имало съветъ, а тричленна комисия презъ цѣлата война. Това е истината.

Х. Баралиевъ (с. д): Това показва, че като сте се ровили, ровили, пакъ нищо не сте намърили, а за васъ като почнемъ да ровимъ, ще видимъ какви работи ще намъримъ.

Д. Нейковъ (с. д): Г. Търкалановъ! Само това ли намърихте?

Н. Търкалановъ (д. сг): Да.

Д. Нейковъ (с. д): (Рѣкоплѣска. Възражения отъ сговориститѣ)

П. Анастасовъ (с. д): Вие разтурихте хиляди съвети.

Председателстващъ В. Димчевъ: (Звъни)

Х. Баралиевъ (с. д): Съкрушителни аргументи! И туй не било партизанска критика!

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Ако обаче става въпросъ, че ние искаме по този начинъ да се освободимъ отъ тая преграда, която тълкуването на Касационния съдъ ни поставя, за да може да разтуряме общински съвети, нека ви кажа и гледището на г. Мушановъ, когото отъ онзи день моля да се запише да говори, обаче той ми казва: „не ща“.

К. Пастуховъ (с. д): Изложихте се. Язъкъ, дего сте били бившъ радикалъ! Въ онова време ние не можехме да държимъ Радославовитѣ тричленни комисии, провинени въ новитѣ земи. Всѣка властъ би ги промѣнила.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. Пастуховъ! Азъ съмъ билъ и вашъ околийски началникъ въ 1919 г.

П. Анастасовъ (с. д): Недостоенъ си билъ. Сгрѣшили сж, дето сж тѣ назначили.

Отъ сговориститѣ: Хайде де! (Смѣхъ)

Нѣкой отъ сговориститѣ: Ти си достойниятъ!

Н. Търкалановъ (д. сг): Когато азъ бѣхъ, г. Пастуховъ, вашъ околийски началникъ, въ моята околия нѣмаше полицейски пристави, нито по щатъ, нито по бюджетъ. Вие ми изпратихте единъ 18-годишенъ младежъ и на моето писмо, съ което Ви питахъ: защо ми го пращате, когато въ моята околия има 14 села, на менъ отъ тогавашния окръженъ управителъ въ Пловдивъ Димитровъ ми се каза: „Използвайте го за партийни цели“.

К. Пастуховъ (с. д): Вие нѣма да ми давате умъ, когд да назначавамъ. Министърътъ е, който разпорежда.

Х. Баралиевъ (с. д): Въ Пастухово време въ администрацията имаше хора отъ всички партии, а вие сега единъ оппозиционенъ общински съветъ не можете да търпите.

П. Анастасовъ (с. д): Въ Пастухово време имаше 50 околийски началници и 12 окръжни управители отъ другитѣ партии. (Глъчка)

Председателстващъ В. Димчевъ: (Звъни) Моля, г-да, оставете оратора да говори.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Казахъ ви, че г. Мушановъ, когато е билъ дебатирантъ чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, действително е стоялъ на едно становище, малко по-особено отъ това, което сега неговиятъ другаръ г. Павловъ тукъ защитаваше. Когато г. Бозвелиевъ е прочелъ своето предложение, г. Мушановъ му е казалъ: „Защо да си правимъ криво смѣткитѣ тукъ? Вѣрно е, щомъ имаме пропорционална изборна система, правилно и логично е, да чакаме до край да се изчерпятъ всички листи и тогава да бѣде разтуренъ единъ общински съветъ. Но като имаме предъ видъ нашитѣ политически нрави, като имаме предъ видъ нашето политическо възпитание, като знаемъ какъ се редятъ отъ насъ листитѣ, било за градски общински съвети, било за селски общински съвети, било за окръжни съвети, че обикновено на първитѣ мѣста въ листитѣ се поставятъ най-дейнитѣ, най-подходящитѣ, обществено опредѣленитѣ, тѣй да се каже, да бѣдатъ било кметове, било общински съветници, било окръжни съветници, азъ, въпрѣки че съмъ демократъ, въпрѣки че съзнавамъ, че това трѣбва да лежи въ основата на пропорционалната изборна система, имамъ смѣлостта да се противопоставя срещу едно такова ограничение на неразтуряемостта на окръжнитѣ съвети“.

А за общинскитѣ съвети — тукъ има неговото мнение, да не ви отнемамъ времето да го цитирамъ — казва: „Щомъ първитѣ трима-четирма отъ листитѣ си дадатъ оставкитѣ, нѣма защо да държите смѣтка за следуюция, който далечъ не е мислилъ да бѣде кметъ или общински съветникъ, но който е туренъ въ листата, защото трѣбва да бѣде човѣкъ отъ квартала, или по партийни съображения; защо него напримѣръ, ще оставите, за когото даже не е даденъ гласъ, понеже обикновено съ довѣрие се ползватъ първитѣ хора? Защо, казва г. Мушановъ, по този начинъ искаме да ограничавате неразтуряемостта особено на общинскитѣ съвети?“ Това е тезата на г. Никола Мушанова, която той е защитавалъ тогава тукъ. И онзи день, когато той ми каза: „Това ваше предложение е малко особено“, азъ му отговорихъ: ние искаме това, което Вие сте говорили при прокарването на закона за окръжнитѣ съвети.

Но, г. г. народни представители, вие хвърляте едно подзрение срещу насъ. То е обяснимо. Вие се плашите имайки предъ видъ вашето минало — че обикновено, щомъ се отвори вратата, както казвате вие, на миналото, ще бѣдатъ погнати общинскитѣ съветници.

Д. Гичевъ (з. в): Яли сме попарата. Миналата година имаше надъ хиляда общински съвети разтурени.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. Гичевъ! Вие, като окръженъ управителъ, вадѣхте револверъ на мене, като окръженъ съветникъ.

А. Пиронковъ (д. сг): (Къмъ Д. Гичевъ) Какъ може да има разтурени надъ хиляда общински съвети, когато на 260 мѣста станаха избори? Не знаете какво приказвате.

Н. Търкалановъ (д. сг): Азъ съмъ длъженъ да направя декларация, че нашата задача е ясна и най-чистосърдечно вложена въ законопроекта. Азъ лично нѣмамъ никакви скрити намѣрения. Въ това можете да бѣдете абсолютно увѣрени. Азъ ще се боря за ограничението на онова, което смущава васъ, па може да смущава и насъ въ известни моменти, защото, казахъ отдеве, може да има такива хора, които искатъ да отидатъ тамъ, за да извършватъ известни произволи.

Законодателното предложение, което разглеждаме, е поставило на дневенъ редъ, но то не е внесено сега. Четири месеци и половина то чака своя редъ. И когато ние повдигнахме тоя въпросъ въ нашата срѣда, намъ се каза отъ г. Ляпчева: „Насъ ще ни упрѣкнатъ, че поради предстоящитѣ законодателни избори ние искаме да назначимъ тричленни комисии. Нека минатъ изборитѣ, нека свободно се прояви волята на избирателитѣ, па тогава“.

Вие ни казвате: „Защо не внесохте единъ специаленъ законопроектъ, който да обхване законитѣ за градскитѣ и за селскитѣ общини? Нека ви успокоя и въ туй отноше-

ние. Тоя въпросъ занимава правителството вече нѣколко месеци. Ние разучваме известни положения.

Д. Нейковъ (с. д): Следъ 5 февруарий, като се свършатъ селскитѣ избори, тогава ще бѣде и тази работа.

Н. Търкалановъ (д. сг): Ние не бързаме, ние нѣма да правимъ скокове.

Д. Нейковъ (с. д): А, разбира се!

Н. Търкалановъ (д. сг): И заради това, докогато не бѣдатъ проучени известни положения, докогато не бѣде сумирана цѣлата онази материя, която е възложена на известни хора за да я подготвятъ, безспорно, докогато не можемъ да законодателствуваме така бързо, както вие, земледѣлцигѣ, едно време законодателствувахте — на день парче. Предъ насъ стоятъ голѣми въпроси, като напр. този, какво да направимъ съ българския селски секретарь-бирникъ.

Защото, виждате, като нѣма за какво друго да корите Демократическия сговоръ, вие почнахте да се бъркате въ личнитѣ смѣтки на нѣкой секретарь-бирникъ, който може да бѣде най-добъръ приятелъ, да кажемъ, на г. Гичева, и казвате: „Ето Сговорътъ расипва каситѣ на общинитѣ“. Ние чувствуваме, че това е една социална болестъ за България. Ще трѣбва да се намѣри цѣръ и на тази болестъ, ще трѣбва да се отсѣкатъ всички рѣже, които могатъ да бъркатъ било въ общинскитѣ, било въ окръжнитѣ, било въ държавнитѣ каси. И когато дойдемъ да разглеждаме този въпросъ, нека да бѣдемъ единни и да намѣримъ едно правилно разрешение. Ние ще ви сезираме съ този въпросъ, ще го дебатираме тукъ и нѣма да бѣгаме отъ вашитѣ критики. Но когато виждате, колко много сѣдилища най-различно практикуватъ и прилагатъ постановлението на чл. 10 следъ тълкуването на Върховния касационенъ сѣдъ, нима ще искате да бѣдете свидетели, когато авторитетътъ на тая сѣдебна властъ, за която плачете, се подрива и когато се говори, както г. Гичевъ обича да приказва, че редъ и управия въ тая страна нѣма да настанатъ освенъ тогава, когато той дойде съ оранжевата гвардия . . .

Д. Гичевъ (з. в): Вие насаждате безредие и неуправия съ думитѣ и дѣлата си. Кѣде съмъ говорилъ такова нѣщо? Азъ само съмъ мълчалъ въ тази Камара.

Н. Търкалановъ (д. сг): Г. г. народни представители! При това положение, азъ смѣтамъ, всѣки ще признае, че ние нѣмаме абсолютно никакви партизански цели и никакви зли намѣрения. Нашата целъ е една: да внесемъ едно улеснение, едно правилно тълкувание въ приложението на алинея първа отъ чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети. И азъ ще моля Народното събрание да се съгласи единодушно да гласуваме този тълкувателенъ законъ. (Продължителни рѣжкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата народнитѣ представители г. Иванъ Каранджуловъ.

И. Каранджуловъ (мак): Г. г. народни представители! Ако вземамъ участие въ тѣзи прения, поводъ ми дава преди всичко мотивътъ, който считамъ, че малко нанася оскорбление на най-върховната сѣдебна инстанция — Върховния касационенъ сѣдъ. Въ мотивитѣ се казва: (Чете) „ . . . както въ силата на закона и авторитета на сѣдебната властъ, така и въ зачитането отъ последната истинската воля на законодателя“. Това ми внушава мисълта, че се мисли, че като-чели сѣдебната властъ не всѣки пътъ търси истинската воля на законодателя. Честъ имамъ да заявя, като вчерашенъ сѣдия, че това не е вѣрно. Сѣдебната властъ всѣки пътъ дири волята на законодателя и дири да я изпълни точно.

Министъръ В. Молловъ: Не съмъ съгласенъ. Сѣдебната властъ дири не волята на законодателя, а волята на закона.

И. Каранджуловъ (мак): Не трѣбва да се уронва престижътъ на сѣдебната властъ, респективно — на най-върховното сѣдилище. Прави се предложение за тълкувателенъ законъ по единъ членъ отъ закона, по който е дадено тълкувание отъ Върховния касационенъ сѣдъ. Понеже това тълкувание не ни се харесва, искаме сега да дадемъ друго, разбира се, противоположно тълкувание. И, естествено, независимо отъ мотива, за който говорихъ, само по себе си излиза, че престижътъ на Върховния касационенъ сѣдъ се уронва, като се даде друго тълкувание, а не онова, което е далъ той.

Но има ли резонъ да се даде друго тълкувание, различно отъ онова, което е далъ Върховниятъ касационенъ сѣдъ? Сѣдебната властъ изобщо, респективно Върховниятъ касационенъ сѣдъ има право, но и законътъ го задѣлжава, при изпълнението на своитѣ обязанности и тълкувание на законитѣ, когато намѣри, че има нужда отъ по-голямъ освѣтление, да се ръководи и отъ другитѣ закони, не само отъ закона, който тълкува. За да се освѣтли всецѣло по въпроса, той има право да прегледа и другитѣ закони, да вземе въ помощъ тѣхната свѣтлина.

И това именно прави въ случая Върховниятъ касационенъ сѣдъ. Той взема въ помощъ чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, за да го приложи и по отношение на общинскитѣ съвети, защото счита, че респективнитѣ членове отъ законитѣ за общинскитѣ съвети не му помагатъ, не му даватъ всецѣло тази свѣтлина, която е нужна. Съ този тълкувателенъ законъ се иска да се ограничи това право на Върховния касационенъ сѣдъ, иска се, щото той да не дири свѣтлина въ другитѣ закони, а да се ограничи точно върху члена, за който е въпросъ, за да го тълкува. Това не е право. Върховниятъ касационенъ сѣдъ трѣбва да има свобода да търси свѣтлина отъ различнитѣ закони.

Д-ръ Й Фаденхехтъ (д. сг): Никой не отрича тази свобода на сѣдебната властъ, но законодателятъ има право да издава автентични тълкувания по законитѣ. Само Народното събрание има право да тълкува законитѣ автентично.

И. Каранджуловъ (мак): Никой не отрича, че законодателятъ има право да тълкува законитѣ. Но въ случая има ли несъобразностъ, нарушенъ ли е отъ Касационния сѣдъ законътъ? Тамъ е цѣлиятъ въпросъ. Законодателното тѣло може да излъзе съ единъ новъ законъ.

Министъръ В. Молловъ: Да се издаде единъ законъ, че Камарата не може да издава закони, съ които да тълкува!

И. Каранджуловъ (мак): Но това предложение само по себе си удря една плѣница на Касационния сѣдъ. Ако искаме законодателното тѣло да даде урокъ на Върховния касационенъ сѣдъ, това е другъ въпросъ — правете го.

Министъръ В. Молловъ: Не е въпросъ за уронване престижа на Касационния сѣдъ, макаръ че го заслужава.

И. Каранджуловъ (мак): Както сѣдебната, така и законодателната власти, сѣ длъжни да се респектиратъ помежду си. И понеже нѣма нищо неправилно въ тълкуванието на Върховния касационенъ сѣдъ, азъ мисля, че това тълкувателно предложение не трѣбва да се приеме. (Рѣжкоплѣскания отъ цѣлата лѣвница)

Министъръ В. Молловъ: Bravo, bravo! Добре, че рѣжкоплѣскате. Касационниятъ сѣдъ да бѣде по-високо отъ законодателната властъ!

К. Пастуховъ (с. д): Видѣхте ли кѣде е партизанството? Така говори единъ бившъ дългогодишенъ прокуроръ на Касационния сѣдъ. Не можете да обвинявате опозицията въ партизанство, когато тимате насреща си опредѣлението на Върховния касационенъ сѣдъ и когато то се подкрепя отъ единъ бившъ магистратъ, когото никой не може да обвини въ партизанство. Лонъ пътъ сте избрали. Компрометирате сѣдебната властъ. Нищо не ви прѣчи съ единъ законъ да създадете това положение, което искате.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Недейте прави диверсии, имайте търпение! Ще чуете думата ми.

К. Пастуховъ (с. д): Правителството да излъзе съ законодателно предложение, а не да се крие задъ депутатитѣ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Е, нѣма такива смѣлчаци като тебе!

К. Пастуховъ (с. д): Нѣкога накараха Иванъ Длѣгневъ да излъзе съ законопроектъ за Софийската община.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. Пастуховъ! Още не сте ме чули; когато ме чуете, тогава викайте. Недейте губи само времето на Събранието.

К. Пастуховъ (с. д): Когато се внесе законопроектъ за Софийската община, правителството не излъзе, а из-

лѣзе Иванъ Длѣгнѣковъ. Азъ искамъ въ този случай правителството да излѣзе съ законъ, то да ни сезира.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Какъ не Ви е срамъ да отричате правото на народнитѣ представители на законодателна инициатива! Какъ не Ви е срамъ, Вие, социалистътъ да излизате съ такава теза и да обиждате вносителитѣ на законопроекта, като ги сравнявате съ Иванъ Длѣгнѣковъ! Това е мерзавщина!

Д. Нейковъ (с. д): Кой е мерзавецъ?

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Казвамъ, мерзавщина е да се отрича правото на народния представител на законодателна инициатива.

Д. Нейковъ (с. д): Какъвъ е този недостоеенъ езикъ?!

К. Пастуховъ (с. д): Недостойно, вулгарно, партизанство е, да приказвате така Вие, г. министре, който сте фалшифицирали вота на Народното събрание като председател на Камарата. Недостоеенъ партизанинъ сте. Незаслужено заемате това министерско мѣсто. Отъ тълкуване на закони нищо не разбирате.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Ще чуете какво разбирамъ.

К. Пастуховъ (с. д): Разбирате само отъ дамаджани вино и отъ мохабети.

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни) Стига излишни разправи, г-да! Има думата народниятъ представител г. Никола Пѣдаревъ.

Н. Пѣдаревъ (д): (Отъ трибуна) Г. г. народни представители! Азъ съмъ считалъ всѣкога и сега считамъ, че това особено положение, което преживѣва страната ни, ще го изживѣемъ съ сигурностъ за по-добри дни, ако успѣемъ да затвърдимъ авторитета на нашия Парламентъ и го издигнемъ на онази висота, на която конституцията го поставя.

Признавамъ, че въпросътъ, който се разглежда отъ вчера, е отъ голѣмо значение за нашия политически и общественъ животъ и лесно си обяснявамъ повдигането на тонъ и дразненето на нерви. Обаче колкото и да ни дразни всичко онова, което се върти около това законодателно предложение, ние трѣбва да бѣдемъ спокойни, когато ще решимъ да го приемемъ или не. И когато азъ декларирамъ, че ще гласувамъ за това предложение, бързамъ да заявя, че не считамъ, че посѣгаме на престижа на нашето правосѣдие — напротивъ, работимъ за неговото издигане — нито считамъ, че превишаваме правата на Парламента; напротивъ, съ това предложение ние искаме да поставимъ Парламента въ упражнение на неговото право, което той единственъ има по нашата конституция, — да тълкува законитѣ.

Г. г. народни представители! Решенията, които ви прочете г. Търкалановъ, ви убеждаватъ, безспорно, че е имало нужда Народното събрание да се занимае съ въпроса, който се засѣга съ това предложение. Безспорно е, че има едно разгласие въ прилагането на закона отъ различнитѣ сѣдилища; а сѣдилищата сѣ, за да прилагатъ законитѣ. И когато въ прилагането на единъ законъ се съзрѣ, че сѣдилищата не схващатъ добре волята и разбирането на Народното събрание, което е гласувало закона, тогава по чл. 44 отъ конституцията единствено Народно събрание е, което трѣбва да каже каква е била неговата воля при гласуването на закона.

Но, бързамъ да подчертая, днесъ ние не можемъ да разглеждаме въпроса кое е по-добре законодателно положение: дали това, което чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети предвижда за окръжнитѣ съвети, или това, което считаме съ законодателното предложение, че се предвижда за общинскитѣ съвети? Това сѣ два съвършено различни въпроси. Когато разглеждаме законитѣ за селскитѣ и градскитѣ общински съвети, ще видимъ дали постановленията въ чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети ще трѣбва да се вмѣкнатъ и въ тия закони.

Но днесъ не е въпросътъ да законодателствуваме съ новъ законопроектъ. Нека не се смѣсватъ тѣзи два въпроса; нека не се прави упрѣка, че не се излизало съ единъ новъ законопроектъ, за да се уредѣлъ въпросътъ за селскитѣ и градски общински съвети. Задачата на това законодателно предложение не е тази. Ако нѣкой е желалъ да сезира Народното събрание съ такава законодателно предложение — да го е внесълъ! Но ние не можемъ да отречемъ пра-

вото на народния представител да сезира Народното събрание съ предложение за тълкуването на чл. 144 отъ избирателния законъ. И азъ смѣтамъ, че вие не трѣбвате поне този упрѣкъ да правите днесъ на правителството, че то не излѣзло съ свое предложение за тълкуване на този членъ отъ закона.

Вѣрно е, г. г. народни представители, че прилагането на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети и чл. 144 отъ избирателния законъ живо интересува управлението. Това е безспорно. Но вие виждате, че правителството се е примирило съ решението на Върховния касационенъ сѣдъ. То не се яви съ желание да даде Народното събрание тълкуване на закона, за да прилага онѣзи мѣрки, които вие смѣтате, че искало да прилага.

Когато Народното събрание тълкува единъ свой законъ, то изпълнява едно свое право по чл. 44 отъ конституцията. Правителството, и да възприема разбирането на Върховния касационенъ сѣдъ, и да е доволно отъ него, ако Народното събрание счита, че неправилно се прилага неговата воля и разбиране, то ще изтълкува закона. Народното събрание съ това изпълнява едно свое конституционно право. И азъ не знамъ какъ може отъ сѣдата на онѣзи парламентаристи и конституционалисти, които най-много държатъ за здравината на нашия държавенъ строй, базиранъ на здравето и строго разпредѣлене на властитѣ — законодателна, съдебна и изпълнителна — да излиза единъ упрѣкъ, че ние се явяваме да правимъ едно предложение за тълкуването на единъ законъ.

Най-сетне, г. г. народни представители, за разбиранята и тълкуванията може всѣки да бѣде на различно мнение, но никой не трѣбва да прави упрѣкъ за това, че се сезирало Народното събрание съ единъ законопроектъ за тълкуването на единъ законъ. Напротивъ, упрѣкъ би заслужило Народното събрание, ако, като констатира това разгласие въ сѣдилищата при прилагането на закона, не изкаже своята воля. И вѣрно е, че Народното събрание по такъвъ начинъ запазва и своя престижъ на Народно събрание, а сѣщо така предпазва и нашитѣ сѣдилища отъ понѣзновения, г. г. народни представители — не да се подбива тѣхния престижъ, но да се иска отъ тѣхъ да вършатъ политика въ тая държава!

Г. г. народни представители! Внимавайте добре, да не оставимъ на Върховния касационенъ сѣдъ да разрешава политически въпроси, които трѣбва да разрешава едно правителство и едно Народно събрание! Пазете се добре и внимавайте накѣде ще отидемъ! Дали тогава вие работите за престижа на съдебната власт, или вие желаете да понижите тая съдебна власт? И мене ми тежи, когато се прави упрѣкъ отъ тая трибуна на всички онѣзи, които биха гласували за това предложение, че тѣ желали да понижатъ престижа на нашата съдебна власт.

Г. г. народни представители!! Азъ съмъ убеденъ, че не е това разбирането на сѣдитѣ въ нашата държава. Азъ съмъ убеденъ, че тѣ чувствуватъ своето положение и своето достойнство незасѣгнати отъ това предложение, защото за тѣхъ не сѣ много далечъ онѣзи времена, когато тѣхното достойнство бѣше сведено до нула, когато отъ тѣхъ се искаха подписи, декларации и асѣкакви унижения (Рѣкопльскания отъ сговориститѣ), когато отъ тѣхъ се искаха работи, които унижаваха не тѣхното човѣшко достойнство, а унижаваха тѣхното сѣдийско достойнство.

Днесъ, г. г. народни представители, сѣдийството е спокойно. Азъ съмъ убеденъ, че това е неговото мнение.

А. Радоловъ (з. в): На кой сѣдия се е искало подписъ и декларация?

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Азъ ще Ви кажа.

А. Радоловъ (з. в): Кажете. Азъ съмъ билъ министъръ на правосѣдието тогава.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): На много.

А. Радоловъ (з. в): Конкретно кажете. Или Вие лъжете отъ трибуната?

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Мировиятъ сѣдия отъ Горна-Орѣховица съ оранжева лента ви посрещаше като министъръ.

А. Радоловъ (з. в): Кого? Мене? Като министъръ? Нищо подобно. Недейте диверсира. Отъ кого е искано такава нѣщо?

Н. Пъдаревъ (д. сг): Ето, г-да! Единъ неговъ съдия съ оранжева лента го посрѣщаль въ негово време!

А. Радоловъ (з. в): Вие лъжете. Срамота е отъ висотата на тая трибуна да лъжете. И това било народенъ представителъ, който уважава себе си!

Н. Пъдаревъ (д. сг): Г. Радоловъ! Пазете спокойствие. **Нѣкой отъ сговориститѣ:** (Къмъ А. Радоловъ) Недѣлко Атанасовъ, като окръженъ управителъ въ Плевенъ . . .

А. Радоловъ (з. в): Недѣлко Атанасовъ, като окръженъ управителъ?! Вие не знаете какво приказвате. Тукъ се говори, че сж искани декларации отъ съдиитѣ презъ наше време. Нека ораторътъ ни каже конкретно нѣкой имена. Арбитъръ!

Н. Пъдаревъ (д. сг): Г. Радоловъ! Ако азъ не уважавахъ личноститѣ, които и днесъ сж по съдийски мѣста, можехъ да спомена имената имъ. Но ако тѣ сж били поставени да живѣятъ въ една нещастна епоха, когато малко се държеше на тѣхното достойнство . . .

А. Радоловъ (з. в): Тѣй ли? Нека направимъ една анкета всрѣдъ съдиитѣ. Азъ съмъ готовъ. Готови ли сте и Вие?

Нѣкой отъ сговориститѣ: Съгласни сме.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Азъ не мога да излагамъ тукъ тѣхнитѣ имена.

Н. Топаловъ (д. сг): Вие уволнихте единъ съдия, затуй защото искаше анкета за една Ваша мизерия. Той и сега е съдия.

А. Радоловъ (з. в): Кой Ви каза това?

Н. Топаловъ (д. сг): Вие го направихте. Азъ ще Ви го докажа.

А. Радоловъ (з. в): Лъжете.

Н. Топаловъ (д. сг): Азъ не лъжа. Ще ти го докажа и ако имашъ срамъ, ще се засрамишъ.

А. Радоловъ (з. в): Това е една инсинуация, която може да направи само единъ чирпанлия съ бугилка вино въ рѣка. Безсрамникъ такъвъ!

Н. Топаловъ (д. сг): Мерзавецъ такъвъ! Не те е срамъ!
П. Данчевъ (д. сг): Лично Вие изгонихте Илия Тодоровъ.

А. Радоловъ (з. в): Кой Ви каза това?

П. Данчевъ (д. сг): Азъ Ви го казвамъ.

А. Радоловъ (з. в): Хайде, готовъ ли си и тамъ на анкета?

П. Данчевъ (д. сг): Готовъ съмъ.

Г. Нешковъ (д. сг): Вие, въ качеството си на министъръ, уволнихте тетевенския мирови съдия Йото Василевъ, който е демократъ сега, затуй защото не изпълни заповѣдта на околийския началникъ да реши едно дѣло въ полза на брата му. Вие го уволнихте.

А. Радоловъ (з. в): Нищо подобно. Това е една квадратна лъжа, която може да излѣзе изъ устата само на народняцитѣ.

Г. Нешковъ (д. сг): Вие трѣбва да се засрамите, когато се говори за съдии.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Министъръ Димитровъ отмѣняваше решения на жилищнитѣ съдилища.

А. Радоловъ (з. в): Ама когато бѣха подведени неговитѣ чиновници подъ съдъ и имъ се взеха гаранции, министъръ Димитровъ и чиновницитѣ му се отказаха отъ тая практика.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Понеже искате анкета, азъ Ви препорѣчамъ да вземете „Съдийски весникъ“, органъ на българскитѣ съдии, и да прочетете маса факти.

А. Радоловъ (з. в): Кога това?

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Въ Ваше време.

А. Радоловъ (з. в): Вземете Вие да го прочетете.

Д-ръ Ц. Дяковъ (д. сг): Решения на съдии сж отмѣнявани съ решения на Народното събрание и отъ министри.

А. Радоловъ (з. в): Азъ ви казахъ, че за моето министерствуване съмъ готовъ на анкета.

Ц. Цвѣтковъ (д. сг): Забравихте ли, че полицията нанесла побой на трѣския прокуроръ? Той бѣше битъ отъ вашата полиция.

А. Радоловъ (з. в): Хайде холаш! Полицията му нанесла побой!

Председателствуващъ В. Димчевъ: (Звъни)

Н. Пъдаревъ (д. сг): Нѣма защо г. Радоловъ да се безспокои и да се тревожи. Азъ направихъ апелъ къмъ съдиитѣ — не къмъ васъ, не и къмъ насъ, които сме тукъ — да кажатъ кога тѣ сж се чувствували по-добре. Тѣ сами за себе си нека решаватъ, тѣ сами за себе си нека опредѣлятъ това. Нека тѣ кажатъ, че и въ ваше време сж били така спокойни, така сигурни, че достойнството имъ е било значитано както днесъ — толкозъ по-добре за България.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Г. г. народни представители! Часътъ е 8, трѣбва да решимъ дали да продължимъ заседанието.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Моля, да се продължи заседанието, докато се гласува предложението.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Продължете, г. Пъдаревъ.

Н. Пъдаревъ (д. сг): Какъ се чувствуватъ съдиитѣ — остава тѣ да кажатъ. Моето убеждение е, че тѣ не могатъ да се чувствуватъ засегнати въ своята независимостъ и достойнство не само като хора, но и като съдии.

Но, г. г. народни представители, едно можемъ да подчертаемъ — че желанието на всѣки единъ отъ тѣзи, които ще гласуватъ предложението, е да се държи нашето правосъдие колкото се може по-високо и по-независимо. Ние не се явяваме тукъ да опровергаваме разбираята на Върховния касационенъ съдъ. Той е призванъ да прилага закона и го прилага тѣй, както го чете, както ние сме го гласували. Обаче ако при гласуването на закона е допусната една неясностъ, която да поставя съдилищата въ противоречие, нашъ дългъ е да изяснимъ тая неясностъ, безъ да посѣгаме на тѣхната независимостъ, безъ да критикуваме тѣхнитѣ решения, съ желание да имъ кажемъ, какво мислимъ ние, да кажемъ това на българското гражданство, както и на съдиитѣ, които ще прилагатъ законитѣ. Това е нашето желание, това е нашата задача. И, разбира се, когато ще има неясности въ законитѣ, когато ще има тълкувание на законитѣ, било отъ Касационния съдъ или отъ други съдилища, тогава Народното събрание ще се яви съ своя тълкувателенъ законъ.

Нѣма защо да се вижда на г. Каранджулова странно, че като е издалъ Върховниятъ касационенъ съдъ едно решение, което на всички може да хареса, Народното събрание може да счете, че то не е въ духа на закона и въ духа на разбираята на народното представителство, и да даде чрезъ единъ законъ своето тълкувание, което ще измѣни практиката на съдилищата. Това е право на Народното събрание. Може ли да се счита, че когато една отъ установенитѣ по нашата конституция власти упражнява своето право, установено ясно въ чл. 44 отъ конституцията, съ това посѣга на авторитета и на престижа на друга установена власт? Не, г. г. народни представители! И не бива отъ тази трибуна да се създаватъ такива настроения и да се говорятъ такива речи. Особено, г. г. народни представители, мене ми направи много тѣжно впечатление, че това се изнесе отъ единъ старъ, дългогодишенъ съдия на Върховния ка-

сационенъ съдъ. Но азъ съмъ увѣренъ, че той тукъ действуваше по-скоро подъ мисълта на доскоронитѣ си близки връзки въ тоя съдъ, като е забравилъ, че тукъ той е народенъ представителъ, и се считаше, че е още отъ колегията на съдиитѣ отъ Върховния касационенъ съдъ.

Та, г. г. народни представители, ние отхвърляме съ всичката си енергия този упрѣкъ, че ще посегнемъ на престижа на нашето правосъдие. Вѣрно е, че има много болни въпроси по прилагането на това правило въ избирателния законъ, да се разтурватъ общинскитѣ съвети, когато повечето отъ половината съветници подадатъ оставката си. Но всички тѣзи факти произтичатъ не отъ чл. 144 на избирателния законъ, но отъ това общо дѣло — и ваше, и наше, и на всички, които боравимъ въ тая страна — че се самозабравихме и забравихме предназначението на нашитѣ самоуправителни тѣла. И пожелахме да направимъ отъ тѣхъ единъ партизански бюра, единъ политически органи.

Г. г. народни представители! Нашата конституция предвижда самоуправлението на общинитѣ, но това значи тѣ сами да се самоуправляватъ, сами да промишляватъ за своитѣ мѣстни, локални интереси. Но когато е въпросъ за държавна политика, когато е въпросъ за общонародна политика, вие не можете да искате да правите автономни държави отъ общинскитѣ съвети. Автономно самоуправление — да, но не автономни управления въ държавата, които да противоречатъ на общата държавна политика, на общата политика на държавното управление. Тѣзи конфликти създаватъ всичкитѣ онѣзи факти, които ние виждаме, за които ние всички трѣбва да скърбимъ, но за които всички, и оттукъ (Сочи мнозинството), и оттатъ (Сочи лѣвицата), трѣбва да употребимъ усилия, за да можемъ да премахнемъ самата онази обстановка, самитѣ онѣзи условия, които ги създаватъ.

С. Кърлевъ (з. в): Създайте единъ законъ, че щомъ се смѣни централната властъ, трѣбва да се смѣнятъ и всички общински съвети.

Н. Пждаревъ (д. сг): Ние ще искаме въ общинскитѣ съвети, да се настаняватъ хора, за да уреждатъ своитѣ локални интереси. Обаче затова, защото единъ много почтенъ, уважаванъ отъ всички селяни селянинъ е избранъ и настаненъ за кметъ и се случилъ съ политически убеждения противни на убежденията на онѣзи, които направляватъ общитѣ държавни интереси, общата държавна политика, да застане той тамъ и да каже: „Азъ имамъ друга държавна политика, азъ имамъ друга социална политика, азъ имамъ други стопански разбирания, азъ ще прѣча на управлението“, това, г. г. народни представители, не може да бѣде, никоя държавна властъ нѣма да го допусне, което и правителство да стои тукъ. И нека не ни бѣде чудно, че се явяватъ тия конфликти. Работете, г. г. народни представители, въ това направление. Нека чистимъ отъ партизанство нашитѣ общини; нека ги направимъ самостоятелни, независими управления за локалнитѣ интереси и бѣдете увѣрени, тѣ много скоро ще иматъ самостоятелни кметове, ще иматъ независими общински съвети. Може-би нѣкои мѣрки ще е нужно да се взематъ въ това направление. Когато ще се разглеждатъ законитѣ за градскитѣ и за селскитѣ общини, ще се обмисли какви мѣрки ще се взематъ и ще се взематъ онѣзи, които може да се взематъ. Не само вие искате успокоението на общинитѣ. Повече отъ васъ ние го искаме, г. г. народни представители, защото, безъ да е установено спокойствие въ селото, никакъвъ напредѣкъ държавенъ е невъзможенъ. Една отъ първитѣ задачи на всѣко управление една отъ първитѣ задачи на единъ парламенъ е да може да постигне това успокоение на селото. Та ние ли ще създаваме тревоги въ селото, които виждаме постоянно да изникватъ една подиръ друга? Но въ всичкитѣ усилия, които правимъ за успокоението на селото, ние срѣщаме противодействието на всички. Разберете, че съ вашето съдействие може много да се направи, а съ вашето противодействие може много да се забави процесътъ за омиротворението на селата. Ето защо, г. г. народни представители, недейте смѣта, че когато ние сега желяемъ да дадемъ тълкуване на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети, ние се отказваме отъ дълга да обмислимъ срѣдствата, съ които ще трѣбва да действуваме, за да премахнемъ това действително тежко положение въ селата. вмѣсто да установяваме самоуправлението въ общинитѣ, ние като че вървимъ да унищожяваме всѣкакво самоуправление въ тѣхъ. Това е анархия, която най-много ще иска да премахне този, който носи отговорностъ за реда и спокойството въ нашата страна, който и да бѣде той.

Г. г. народни представители! Мене ми тежи, когато чухъ

единъ упрѣкъ отъ единъ младъ народенъ представителъ, нанѣ довчерашенъ другаръ — че ние сме погазили много свободи и сега последната сѣнка отъ свободата искаме да потъпчнемъ. Г. г. народни представители! Този народенъ представителъ може спокойно да говори днесъ, защото други носятъ тежки отговорности, за да му създадатъ това положение той да говори. Всичко онова, което преживѣхме, за да можемъ да установимъ на здрави основи нашата държавна, за да може да се знае кое е съдебна властъ, кое е изпълнителна властъ, кое е законодателна властъ, ни струва много тѣги, много тревоги, та недейте поне вие, наши довчерашни другари, да ни правите упрѣци тогава, когато въ дълбочината на вашето съзнание сте убедени, че ние изпълнихме единъ дългъ, когато други дезертираха отъ него. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата г. министърътъ на правосъдието.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Г. г. народни представители! Трѣбва да се съжалява, че по единъ въпросъ отъ чисто правенъ характеръ и отъ областта на законодателната техника, се внесоха толкова партизански страсти, се изказа толкова партизански обвинения и подозрения и се отиде дотамъ, че се отрече на народното представителство правото на законодателна инициатива и се нанесе тежка обида на инициаторитѣ на разгледваното предложение, като тѣ се приравниха съ Иванъ Дългнекова. Че действително въпросътъ е отъ правенъ характеръ и отъ областта на законодателната техника, това ще стане ясно за всѣкого, който се постарее да вникне въ самото предложение.

Какво се иска съ разгледваното предложение? Искане се да се даде отъ страна на Народното събрание тълкувание, че известни наредби въ закона за градскитѣ и въ закона за селскитѣ общини, закони, които съществуватъ отъ 1904 г., не сѣ отмѣнени съ наредбата на чл. 10 отъ новия законъ за окръжнитѣ съвети, който законъ ние прокарахме презъ 1925 г. По този въпросъ окръжнитѣ съдилища, тълкувайки наредбата на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети въ свързка съ чл. чл. 144 и 158 отъ изобрателния законъ, се раздѣлиха на две. Министерството на вътрешнитѣ работи чрезъ Министерството на правосъдието, съгласно закона за устройството на съдилищата, внесе въпроса въ Върховния касационенъ съдъ, да се произнесе той по въпроса, за да се внесе единство въ прилагането на закона. Върховниятъ касационенъ съдъ въ едно опредѣление на общото си събрание даде своето тълкувание, което азъ заедно съ много други юристи намирамъ за неправилно. Азъ ще се спра на това опредѣление и ще се постарая да ви посоча неговата неправилностъ. Обаче, съ това азъ не искамъ да уронвамъ престижа на Върховния касационенъ съдъ, нито пъкъ смѣтамъ, че този престижъ се засѣга, когато се критикуватъ отъ правно гледище решенията на съда. Защото, г. г. народни представители, ние, професоритѣ — тукъ има колеги, които ще потвърдятъ това — въ нашитѣ лекции често критикуваме решенията на Върховния касационенъ съдъ; адвокатитѣ също често пѣги критикуватъ правилността на тѣзи решения. Та съдиитѣ отъ Върховния касационенъ съдъ не сѣ нѣкакъви нап. непогрѣшими. Ами че самиятъ Върховенъ касационенъ съдъ измѣня често своята практика, щомъ дойде до убеждението, че е погрѣшна. Така че, когато се даватъ тълкувания, различни отъ тѣзи, които Касаационниятъ съдъ е далъ, това не значи, че се уронва неговиятъ престижъ и авторитетъ.

Сега на въпроса. Трѣбва да се изтъкне, че и следъ като Касаационниятъ съдъ даде своето тълкувание, окръжнитѣ съдилища — както това се посочва документално отъ нашия другаръ г. Търкалановъ — продължаваха да издаватъ решения, несъгласни съ тълкуванието на Касаационния съдъ. Значи, и следъ като Касаационниятъ съдъ даде своето тълкувание, ние нѣмаме единство въ прилагането на закона. А ние сме правова държава. Може ли такова положение да се търпи? Не трѣбваше ли да се намѣри изходъ отъ това положение? И жалкото е, че онѣзи, които искаха да се намѣри този изходъ по сѣщия начинъ както той се търси чрезъ разгледваното законодателно предложение, сега се обявяватъ противъ него. Азъ трѣбва да ви съобщя, че, следъ като Касаационниятъ съдъ даде своето тълкувание на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети въ свързка съ чл. 144 отъ избирателния законъ, самъ г. Баранчиевъ идва при мене, и като изтъкваше неправилността на тълкува-

нето на Върховния касационен съдъ, ме моли да внесе единъ тълкувателен законъ подобенъ на разгледаното предложение. Съжалявамъ, че отсъства г. Баралиевъ! И азъ съмъ на мнение, че Касаационниятъ съдъ е далъ погрѣшно тълкуване на чл. 10 отъ закона за окръжнитъ съвети; по по този въпросъ, азъ ще трѣбва да поговоря съ г. министъръ-председателя. Говорихъ и съ г. министъръ-председателя, обаче той ми каза: Не мога да се съглася да се внесе сега въ Народното събрание подобно предложение, защото зная, какъ опозицията ще го посрещне. Тя ще каже, че ние нарочно правимъ това, за да можемъ преди законодателнитъ избори да разтуримъ общинскитъ съвети и да ги замѣстимъ съ тричленни комисии. Нека остане въпроса да се уреди въ новата Камара". И ето сега за уреждане на този въпросъ е внесено това законодателно предложение по частна инициатива. Какво отъ това, че предложението е внесено по частна инициатива? Нима народнитъ представители нѣматъ право да правятъ законодателни предложения, даже когато се касае за единъ тълкувателен законъ?

Д-ръ И. Фаденхехтъ (д. сг): Тѣкмо тълкувателнитъ закони трѣбва да изхождатъ отъ Народното събрание.

Министъръ д-ръ Т. Кулевъ: Да. Въ чл. 44 на нашата конституция изрично се постановява, че народното представителство е, което дава автентично тълкуване на законитъ, които то е издало. И много естествено. Народното събрание, законодателятъ може да не облъче въ подходяща форма своята правна мисълъ и по този начинъ да даде възможностъ на съдилищата криво да изтъкуватъ неговата воля. Когато законодателятъ види, че даденъ законъ криво се тълкува отъ съдилищата, да речемъ, поради това, че въ несполучлива форма е облъкълъ своята правна мисълъ, негова длъжностъ е, съгласно чл. 44 отъ конституцията, чрезъ единъ тълкувателен законъ, да каже каквъ е истинскитъ смисълъ на закона, който той е издалъ. Ето това се гони въ случая съ настоящето законодателно предложение.

Къде е, споредъ менъ, лѣкъ и споредъ тѣзи, които внасятъ това законодателно предложение, грѣшката въ опредѣлението на Касаационния съдъ? Основното положение на Върховния касационенъ съдъ е следното. Той взема за основа на своето опредѣление наредбата на чл. 158, алинея трета отъ избирателния законъ, която гласи: (Чете) „Разпореждането на чл. чл. 40, 142, 144, 145, алинея втора се прилагатъ и при общинскитъ избори". По-нататкъ Касаационниятъ съдъ разсъждава така: „Въ чл. 144 има алинея четвърта; въ която се говори за разтурянето на окръжнитъ съвети. Понеже чл. 158 ни препраща къмъ чл. 144, то този чл. 144, респективно неговата алинея четвърта, има приложение и за разтурянето на градскитъ и селски общински съвети". Ето, тукъ е грѣшката. Въ чл. 158 се говори, че чл. 144 има приложение. А това ще рече, че всички правила, които се съдържатъ въ този членъ и се отнасятъ до начина на произвеждане изборитъ за окръжнитъ съвети, ще се прилагатъ и за избора на общинскитъ съвети. Обаче, въ чл. 144, освенъ правила за начина на произвеждане на изборитъ има и една наредба, която по една погрѣшка на систематиката е вмъкната тамъ и която урежда начина за разтурянето на окръжнитъ съвети. Пита се, какво общо има начина на разтурянето на съвета съ начина за произвеждането на избора за него? Това е една свършено отдѣлна материя, която се урежда въ респективнитъ закони. Въ закона за окръжнитъ съвети се говори, какъ се разтурятъ окръжнитъ съвети; въ закона за градскитъ общини — какъ се разтурятъ градскитъ общински съвети; въ закона за селскитъ общини — какъ се разтурятъ селскитъ общински съвети. Наистина и въ алинея четвърта на чл. 144 се говори за единъ случай, когато става разтуряне на единъ окръженъ съветъ. Обаче въ всички други алинеи на същия членъ се урежда материя отнасяща се до начина на произвеждане на избора за окръжнитъ съвети. Въ алинея първа се казва: „Съдътъ се произнася, както за правилността на избора, така и за избранитъ лица". и пр.; въ алинея втора се говори, какъ става замѣстване на единъ неправиленъ избранъ членъ; въ алинея трета се казва: „Съдътъ може да делегира едното отъ членоветъ си да направи анкета по избора на самото мѣсто". Въ алинея пета се казва: „Когато при общински или окръжни избори листата, които е получила най-много гласове или нѣколко листи, които съставляватъ болшинството отъ подаденитъ гласове" и пр. — пакъ материя въ връзка съ избора; въ алинея шеста се говори,

кога се произвеждатъ изборитъ на разтурени окръжни градски и селски съвети. Както виждате, въ цитираниятъ алинея се урежда все материя въ връзка съ изборитъ. Само алинея четвърта, която се отгѣнява съ алинея първа отъ чл. 10, се отнася до разтурянето на окръжнитъ съвети. Отъ всичко това става ясно, че когато въ чл. 158 отъ избирателния законъ се казва, че разпорежданята на чл. 144 се прилагатъ и при общинскитъ избори, съ това се иматъ предъ видъ ония разпореждания, които се отнасятъ до начина на произвеждане на изборитъ, по не и до наредбата на алинея четвърта, която се отнася до разтурянето на съветитъ. Въ това именно се заключава, споредъ мене грѣшката — въ тълкуването, което дава Върховниятъ касационенъ съдъ. Този последниятъ смѣта, че чл. чл. 158 и 144 на избирателния законъ отъ 1912 г. отгѣнятъ чл. чл. 34 отъ закона за градскитъ общини и 23 отъ закона за селскитъ общини, които уреждатъ въпроса за разтурянето на съвета. И понеже чл. 158 не е измѣненъ, а чл. 144 е измѣненъ въ алинея четвърта съ чл. 10 отъ закона за окръжнитъ съвети, следователно, заключава Върховниятъ касационенъ съдъ, чл. 10 има приложение и за разтурянето на селскитъ и градскитъ общински съвети. Споредъ мене това заключение е погрѣшно.

Какъ може сега да се поправи работата? Ние не можемъ да предпиемъ на Върховния касационенъ съдъ да измѣни своята практика. Обаче ако Народното събрание е на мнение, че истинскитъ смисълъ на чл. чл. 10 и 158 въ връзка съ чл. 144 не е правилно изтъкуванъ, ще трѣбва да постои по надлежния редъ, предвиденъ въ конституцията — като чрезъ единъ тълкувателен законъ посочи кой е истинскитъ смисълъ на въпроснитъ наредби. Защо бѣха тогава всичкитъ тѣзи партизански речи и обвинения, защо бѣха, тѣзи страсти? Азъ бихъ ги оправдалъ ако съ тълкувателния законъ се искаше да се прокара нѣщо ново, което не е съществувало досега. А въпроснитъ наредби съществуватъ отъ дълго време. Ние искаме да кажемъ сега, че тѣ не сѫ отгѣнени съ чл. 10 на новия законъ за окръжнитъ съвети. Ако вие смѣтате, че трѣбва да се отгѣнятъ, ще внесете законодателно предложение, ще разискваме и ще видимъ какво ще направимъ. Но сега нѣмате право да се обявявате противъ разгледаното законодателно предложение, което иде да изрази истинската воля на законодателя въ респективнитъ членове. (Ръкоплѣскания отъ стовориститъ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Г. г. народни представители! Които приематъ . . .

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Моля, моля. Искамъ думата.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Има думата г. министъръ-председателятъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. председателятъ съ бързото си вотиране ме подсъща, че трѣбва да бѣда извънредно кратъкъ. И ако сте забелязали, откогато съмъ на туй мѣсто (Сочи министерската маса), това е моята съдба — да бѣда кратъкъ.

И. Палиевъ (д. сг): Ако биха били всички такива, много добре щѣше да бѣде.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Прави се упрѣкъ, защо предложението е внесено по частна инициатива, а не отъ правителството. Малко история, за да видите защо.

Законътъ за окръжнитъ съвети е въ сила. Намѣриха се съдилища, които се повлияха отъ него въ едно разбиране, други съдилища — въ друго разбиране. Яви се противоречие между съдилищата. Нищо по-естествено отъ туй, да доложатъ на министра на правосъдието, че неговитъ съдилища нѣматъ еднакво разбиране по законитъ отъ моето ведомство. Сезира се отъ Министерството на правосъдието Върховниятъ касационенъ съдъ. Върховниятъ касационенъ съдъ започна да законодателствува. И азъ ще ви докажа, че той законодателствува, защото за менъ и съдилищата иматъ известни области, дето законодателствуватъ. Съжалявамъ, че г. Каранджуловъ го нѣма тукъ. И какво направи Върховниятъ касационенъ съдъ? Той, казва г. Каранджуловъ, за да освѣтли своето разбиране, прибѣгва до други членове — нѣма да се спирамъ по-подробно. Но г. Каранджуловъ забрави, че когато единъ съдъ търси да освѣтли своето мнение, та прибѣгва до други членове, той трѣбва да се самоограничи, когато решава конкретни въпроси, а не да издава фетви, каквото е това тълкуване. Тѣ сѫ две различни положения. И би трѣбвало да се спра-

вите съ тъй наречения конституционенъ съдъ въ Северо-американскитѣ щати, за да видите отъ какво грамадно значение е това различие между освѣтления по решения общици и освѣтления по конкретни случаи. Напр., тамъ съдътъ може да се произнася дали единъ законъ е конституционенъ или не, не общо по закона, а по конкретенъ случай. Напр., по закона на г. Радоловъ за съдени на министритѣ (Смѣхъ) — говоримъ за правно чувство и за правосъдие и дали тъй трѣбва да се действува — съдътъ тамъ има право да се произнесе върху мѣрките. Съдътъ тамъ нѣма право да се произнася дали е конституционенъ законътъ или не е конституционенъ, но дали тѣзи хора, като смъ били министри, трѣбва да се съдятъ по този законъ. И ще каже: не. Тѣй щото освѣтления сѣ допустими, когато се решава единъ конкретенъ случай. Но, когато се търси едно тълкувание, едно решение, какъ да се прилага единъ законъ, търси се едно решение не вече за единъ изборъ, но едно постановление, на което трѣбва да се подчинятъ всички други съдилища въ съдебното ведомство.

Министъръ В. Молловъ: Не сѣ длъжни да се подчинятъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Да, не сѣ длъжни да се подчинятъ. — Да ме извинява почитаемиотъ Върховенъ касационенъ съдъ, той самъ се е бламиралъ, като е вѣдзалъ въ правата на законодателя, да ми доказва, споредъ г. Павловъ, следното нѣщо. Г. Борисъ Павловъ казва, че алинея четвърта на чл. 144 била малко мъглява — за него. (Смѣхъ)

Б. Павловъ (д): Не само за менъ, а и за съдилищата.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Но при всичко че е мъглява, почитаемиотъ Върховенъ касационенъ съдъ не я ограничи само за окръжнитѣ съвети, за които изрично е постановена, а я прилага и за всички самоуправителни тѣла, за градскитѣ и селскитѣ общини — несъстоятелно нѣщо. А това е вече законодателствование. И ми се привежда каква била историята, та Касационниятъ съдъ билъ дошелъ до това заключение. Тамъ съдътъ е на погрѣшенъ пътъ. Той по историята не може да върви, той ще върви по съществуващитѣ закони. Толкозъ му е властта, по-нататкъ не.

Разгледа се тукъ въпросътъ, че ние не трѣбва да засѣгаме Касационниятъ съдъ и да унижаваме неговия престижъ. Азъ, като министъръ на вътрешнитѣ работи, следъ като се сезира Върховния касационенъ съдъ и той даде това мнение, за неговото достойнство и за моитѣ добри отношения къмъ него, предпочетохъ инициативата за този тълкувателенъ законъ да бѣде на народното представителство, отколкото да бѣде моя. (Рѣжкоплѣскания отъ сговориститѣ). Това е моето най-искрено разбиране, защото нѣщо ново не внасямъ.

Но единъ другъ упрѣкъ трѣбваше да ми се направи — какъ азъ държахъ страната нѣли 12 месеца въ такова положение. Това е единъ сериозенъ упрѣкъ. Азъ най-напредъ платихъ данъ на българската шуротия. (Смѣхъ) Азъ съмъ политикъ, г-да, и понякога ще плащамъ данъ на тази шуротия. Защо? Случи се, че намъ предстояше да правимъ законодателни избори. Азъ зная какъвъ е повикътъ — че се разтурятъ общинскитѣ съвети и се назначаватъ тричленни комисии, за да се спечелятъ изборитѣ. Е добре, азъ си наложихъ това търпение и оставихъ Върховния касационенъ съдъ да се разправи. Той държа едно опредѣление и съдилищата почнаха да го прилагатъ. Но здравиятъ разумъ на всѣкого одного казваше, че това не е правилно. Азъ го оставихъ, като заявихъ тукъ, въ Народното събрание, въ предвечерието на законодателнитѣ избори: ще остава разбирането на Касационния съдъ не защото е право, а защото не искамъ да внасямъ повече партизанщина и излишни борби съ отмѣняването на това нецелесъобразно и незаконно опредѣление на Касационния съдъ. Минаха се изборитѣ. Тогава се внесе това законодателно предложение отъ господата народни представители. День следъ день, мина време и днешъ най-после му дойде редътъ да го разгледаме.

Какво собствено съдържа това предложение? Каза ви се отъ всички, които искаха да не внасятъ партизанлъкъ, че нѣщо ново съ него не се внася. Съ него се възстановява онова, което здравиятъ смисълъ налага. Ама какви сѣ грѣшкитѣ? Грѣшкитѣ сѣ следнитѣ. При второто четене на закона за окръжнитѣ съвети г. Бозвелиевъ направи едно предложение — тогава ние бѣхме недостатъчно внимателни и затуй трѣбва да внимаваме по такива въпроси — и допуснахме отъ известенъ български, ама български демократи-

зъмъ да се приеме, но на което предложение никакъ не му бѣше мѣстото въ този законопроектъ. И добре, че се намери г. Мушановъ — а сега и г. Борисъ Павловъ — който протестира и го разбира, че е криво. Може би и моитѣ предшественникъ направи самъ такива грѣхъ, като мене, че не се противопостави на едно предложение, като това на г. Бозвелиевъ. Най-напредъ, защото не му е мѣстото въ законопроекта за окръжнитѣ съвети, а, по приетата систематика, мѣстото му е въ избирателния законъ. Трѣбваше нѣкой да стане да каже на г. Бозвелиевъ: какъ ще се разтурятъ окръжнитѣ съвети, предвидено е въ избирателния законъ; или пъкъ г. г. съдитѣ, които се натъкнаха на тѣзи неясноти въ закона за окръжнитѣ съвети, трѣбваше да държатъ само на него, а не да го смѣсватъ съ избирателния законъ. Така се породи тая бъркотия.

Какъвъ трѣбва да бѣде краятъ? Обясни се, че трѣбва да се възстанови онова, което е било искано, онова, което е единствено разумното и възможното. Това цели предложението. Приемате ли го? — Да, защото то е разумно, защото е навременно. За кого е навременно? За мене ли, че ще правя въ третата седмица на февруарий месецъ избори за селски общински съвети? Какъвъ смисълъ има това предложение за мене? Ако то имаше за мене смисълъ, азъ щѣхъ да го направя преди законодателнитѣ избори, а не сега. То нѣма абсолютно никакъвъ смисълъ за мене, толкова повече, че ония, които си даватъ оставкитѣ, сигурно, не сѣ отъ правителственитѣ, тѣ се явятъ; други сѣ, които излизатъ.

Ето защо, г. г. народни представители, нѣма основания да се хвърлятъ подозрения, че това предложение се прави съ нѣкаква партизанска целъ. Азъ отхвърлямъ тѣзи подозрения съ най-голъмо възмущение, защото азъ имамъ маса доказателства, че не партизански цели сѣ ме ръководили. Ако такива цели сѣ ме ръководили, азъ още презъ м. мартъ, или презъ м. априлъ щѣхъ да направя това предложение, за да го използвамъ, както казахъ, при законодателнитѣ избори презъ м. май. Единствената целъ е да се премахне галиматията, която съществува: следъ като почитаемиотъ Върховенъ касационенъ съдъ е далъ това опредѣление, съдилищата да бѣдатъ на различни разбираня — едни тълкуватъ тъй, други иначе, и всички чакатъ, въ това число и почитаемиотъ магистрати отъ Върховния касационенъ съдъ, да имъ се даде едно правилно упътване. Съ това тълкувателно предложение се дава единъ ясенъ пътъ за всички — и касационнитѣ съдници, и окръжнитѣ съдилища да се освободятъ отъ недоразуменията, и администрацията да си знае своята работа. (Рѣжкоплѣскания отъ сговориститѣ)

Председателствуващъ В. Димчевъ: Ще се гласува.

Коиито приематъ на първо четене тълкувателния законопроектъ по приложението на чл. 10, алинея първа, отъ закона за окръжнитѣ съвети въ свръзка съ чл. 144, алинея четвърта, отъ избирателния законъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Предлагамъ, законопроектътъ да се гласува по спешностъ и на второ четене.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ предложението на г. министъръ-председателя, законопроектътъ да се гласува по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретаръ Н. Търкалановъ (д. сг): (Чете)

„ТЪЛКУВАТЕЛЕНЪ ЗАКОНЪ“)

по приложението на чл. 10 алинея първа отъ закона за окръжнитѣ съвети, въ свръзка съ чл. 144 алинея четвърта отъ избирателния законъ.“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ прочетеното заглавие, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Секретаръ Н. Търкалановъ (д. сг): (Чете)

„Членъ единственъ. Четвъртата алинея на чл. 144 отъ избирателния законъ се отмѣнява съ първата алинея на чл. 10 отъ закона за окръжнитѣ съвети само по отношение на окръжнитѣ съвети. Същата алинея остава въ сила

*) За текста на законопроекта, приетъ на първо четене, вж. прил. Т. I, № 25.

за общинскитѣ съвети (чл. 158 алинея трета отъ избира- телния законъ), като при приложението ѝ окръжнитѣ съди- лица сж длѣжни да констатирватъ въ опредѣлението си само настѣпилитѣ условия за разтурянето на общинския съветъ. Разтурянето се прогласява съ царски указъ за град- скитѣ общини (чл. чл. 32 и 34 отъ закона за градскитѣ общини) и съ заповѣдъ за селскитѣ общини отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве (чл. чл. 23 и 32 отъ закона за селскитѣ общини).“

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ членъ единственъ, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Бол- шинство, Събранието приема.

Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Идното заседание не бѣде, по правилника, въ вторникъ.

Дневниятъ редъ да бѣде следния: на първо мѣсто, трето четене на токущо гласувания тълкувателенъ законопро-

ектъ; на второ мѣсто, второ четене законопроекта за износъ на вината; и следъ това да следва днешниятъ дневенъ редъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Които приематъ така предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Бол- шинство, Събранието приема.

С. Стефановъ (д): Г. министъръ-председателю! Още въ началото на настоящата сесия депозирахъ една интерпе- лация за мината „Перникъ“. Г. г. министритѣ бѣха готови да отговорятъ, но само защото това мое питане било напра- вено въ форма на запитване, тѣ не ми отговориха. Понеже е запитване, моля да се сложи на дневенъ редъ, за да отго- ворятъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: При първа въз- можностъ ще го направимъ.

Председателствуващъ В. Димчевъ: Вдигамъ заседанието. (Вдигнато въ 20 ч. 37 м.)

Подпредседатели: { **А. ХРИСТОВЪ**
 { **В. ДИМЧЕВЪ**

Секретарь: **Н. С. ТЪРКАЛАНОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	Стр.		Стр.
Отпуски разрешени на народнитѣ представители: Антонъ Ченгелъевъ, Димитъръ Бъровъ, Ангелъ Томчевъ, Иванъ Казанджиевъ, Никола Бурмовъ, Иванъ х. Николовъ, Григоръ Реджовъ и Иосифъ Малиновъ	531	проса за устройството на Българската народна банка и за уреждане сметкитѣ съ Дисконто-Ге- зелпафтъ и съществуватъ ли други спънки и каква ще бжде занапредъ линията на правител- ството (Съобщение)	531
Питания:		Законопроекти:	
1. Отъ народния представителъ Т. Мечкарски къмъ министра на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ относително вземането отъ чиновника на гара Кнежа за три билета цѣла такса, вмѣсто поло- вина, на делегати за конгреса на Земледѣлския съюзъ въ Пловдивъ (Съобщение)	531	1. За разрешаване на Министерството на земледѣ- лието и държавнитѣ имоти оборотенъ капиталъ за стопанската експлоатация на държавни гори (Трето четене)	531
2. Отъ народния представителъ К. Пастуховъ къмъ министъръ-председателя и министра на финан- ситѣ — пита: прекъснати, преустановени или про- дължени ли сѣ преговоритѣ за държавния засмъ, какво истинско има въ общоразпростра- нения слухъ, че преговоритѣ сѣ спънати по въ-		2. Тялкувателенъ законъ по приложение на чл. 10 алинея първа отъ закона за окръжнитѣ съвети въ връзка съ чл. 144 алинея четвърта отъ изби- рателния законъ (Първо четене — продължение разискванията и приемане, приемане и на второ четене)	531
		Дневенъ редъ за следующото заседание	556